

III. Przegląd prawodawstwa

1. Prawo administracyjne

(Przegląd ustawodawstwa polskiego w latach 1924 i 1925).

I. Sprawy organizacyjne.

A. Ogólne.

1. Obowiązek prenumerowania „Dziennika Ustaw”.

Ustawa z dnia 11. grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1, ex 1925) o zmianie ustawy z dnia 31. lipca 1919 r. w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 66 poz. 400) postanowiła, że sądy, władze centralne, urzędy administracji ogólnej i skarbowej winny prenumerować Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Rada Ministrów władna jest na wniosek właściwego ministerstwa ustalić listę innych urzędów i instytucyj państwowych i samorządowych, które Dziennik Ustaw prenumerować są obowiązane.

2. Język urzędowy.

Ustawa z dnia 31. lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724). Językiem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski. W języku państwowym urzędują wszystkie rządowe i samorządowe władze i urzędy administracyjne zarówno w służbie wewnętrznej, jak zewnętrznej, z wyjątkami, wyszczególnionymi w tej ustawie.

(Do tejże ustawy wydane zostało rozporządzenie wykonawcze Rady Ministrów z dnia 24. września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85 poz. 820) do ustawy z dnia 31. lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 724).

(Ustawa z dnia 31. lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 757) dotyczy języka urzędowania sądów, urzędów prokuratorских i notariatu).

B. Sądownictwo prawa publicznego.

1. Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15. lipca 1925 r. o stroju urzędowym prezesów i sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 538), wydane na mocy § 22 regulaminu Najw. Tryb. Administr., przepisuje strój urzędowy (togę i biret) dla prezesów i sędziów N. T. A., nadto dla przewodniczących Trybunału sądzącego łańcuch z godłem państwowem.

Ustawa z dnia 28. maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 505) rozciągnęła na obszar województwa śląskiego moc obowiązującą ustawy z dnia 3. sierpnia 1922 r. o Najw. Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 600), oraz ustawy z dnia 22. września 1922 r. o kosztach postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 800).

2. Trybunał Kompetencyjny.

Ustawa z dnia 25. listopada 1925 roku o Trybunale Kompetencyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 126, poz. 897) tworzy Trybunał Kompetencyjny dla rozstrzygania sporów o właściwość między władzami i sądami administracyjnymi z jednej, a innymi sądami z drugiej strony. Trybunał Kompetencyjny ma siedzibę w Warszawie. Trybunał Kompetencyjny składa się z dwu prezesów i czterestu członków, mianowanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.

C. Monitor Polski.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26. czerwca 1924 r. o statucie wydawnictwa „Monitor Polski”, Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 546) i załączony do tegoż statut przekształciły istniejące przy Prezesie Rady Ministrów wydawnictwo „Monitor Polski” na przedsiębiorstwo państwowe, stanowiące odrębną jednostkę gospodarczą. — Wydawnictwo „Monitor Polski” jest osobą prawną.

Ustawa z dnia 22. grudnia 1925 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów statutu wydawnictwa „Monitor Polski”, obowiązującego na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26. czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 922), uzupełniła go względnie częściowo zmieniła.

D. Polska Agencja Telegraficzna.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26. czerwca 1924 r. w przedmiocie statutu Polskiej Agencji Telegraficznej (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 547) i załączony do tegoż statut przekształciły istniejącą przy Prezesie Rady Ministrów Polską Agencję Telegraficzną na przedsiębiorstwo państwowe, stanowiące odrębną jednostkę gospodarczą pod firmą „Polska Agencja Telegraficzna”. — Polska Agencja Telegraficzna jest osobą prawną.

Ustawa z dnia 22. grudnia 1925 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów statutu Polskiej Agencji Telegraficznej, obowiązującego na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 921) uzupełniła § 1, załączonego do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26. czerwca 1924 r. statutu Polskiej Agencji Telegraficznej (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 547) w ustępie 1-szym po słowach „na przedsiębiorstwo państwowe”, dodając słowa „oparte na zasadach kupieckich”. — Również ustaw ta zmieniła brzmienie § 10 tegoż statutu, dotyczącego rady nadzorczej, jej składu i powoływania, tudzież kompetencji:

E. Nadzwyczajny Komisarz Oszczędnościowy.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. stycznia 1924 roku o ustanowieniu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 93) określiło zadanie tegoż następująco: Ustanawia się przy Prezesie Rady Ministrów Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego celem przeprowadzenia koniecznych oszczędności w administracji państwowej, oraz w zakładach i przedsiębiorstwach państwowych — jak również — celem reorganizacji tychże i uproszczenia urzędowania. Nadzwyczajnemu Komisarzowi Oszczędnościowemu przysługuje prawo badania pod względem administracyjnym i finansowym ustroju i zakresu działania wszystkich urzędów, oraz zakładów i przedsiębiorstw państwowych. Decyzje N. K. O. otrzymują moc obowiązującą w chwili wyrażenia zgody przez zainteresowanego Ministra, oraz Ministra Skarbu. W razie sprzeciwu ze strony zainteresowanego Ministra, względnie Ministra Skarbu, lub o ile przeprowadzenie pewnych oszczędności wymagałoby zmiany ustaw i rozporządzeń, Nadzwyczajny Komisarz Oszczędnościowy przedstawia swoje wnioski Prezesowi Rady Ministrów.

— N. K. O. bierze udział w posiedzeniach Rady Ministrów w sprawach, wchodzących w zakres jego działania. Służbowo podlega on Prezesowi Rady Ministrów.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15. marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 271) uzupełniło rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. stycznia 1924 r. o ustanowieniu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 93) w § 1 następującym rozporządzeniem, jako ustęp 2: „Termin zniesienia urzędu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego ustali rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów.”

F. Ogólne postępowanie administracyjne.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. września 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 724) rozciągnęło moc obowiązującą dekretu z dnia 7. lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o uprawnieniu Komisarzy ludowych do wymierzania kar w drodze postępowania administracyjno-karnego (Dz. P. P. P. Nr. 14, poz. 154) na obszar powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego oraz gmin: białowieskiej, suchopolskiej i masiewskiej powiatu bielskiego (b. białowieskiego).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 725) rozciągnęło moc obowiązującą art- 4 dekretu z dnia 7. lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o uprawnieniu Komisarzy ludowych do wymierzania kar w drodze postępowania administracyjno-karnego (Dz. P. P. P. Nr. 14, poz. 154) na obszar województw: wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i okręgu administracyjnego (obecnie województwa) wileńskiego.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24. października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 113, poz. 801), postanowiło na podstawie § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 16. września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 724), że na obszarze powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego i t. d. (patrz powyżej), będą stosowane w postępowaniu administracyjno-karnym przepisy zawarte w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21. lutego 1919 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Monitor Polski Nr. 46) z uwzględnieniem zmian późniejszych w tych przepisach wprowadzonych.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24. października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 817) postanowiło na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dn.

16. września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 725), że na obszarze województw: wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i okręgu administracyjnego (obecnie województwa) wileńskiego, wprowadza się **postępowanie mandatowe** w trybie podanym w dalszych ustępach tegoż rozporządzenia. Poza tem postępowaniem odbywa się na tymże obszarze postępowanie karno-administracyjne według przepisów, zawartych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5. listopada 1920 r. o postępowaniu administracyjno-karnem na terenach przyfrontowych i etapowych (Dz. Urz. Z. T. P. i E. Nr. 4, poz. 31).

G. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. — Przejęcie spraw b. Min. Zdrowia Publicznego.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18. stycznia 1924 r. w przedmiocie rozdziału kompetencji Ministra Zdrowia Publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 86), wydane na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 28. listopada 1923 r. o zniesieniu Min. Zdrowia Publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 1060) postanowiło, że sprawy, podlegające dotychczas kompetencji Ministra Zdrowia Publicznego, przechodzą do kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych, z wyjątkiem spraw, wyszczególnionych w § 2 tegoż rozporządzenia. — Zaś § 2 wylicza sprawy, które przechodzą do kompetencji Ministra Pracy i Opieki Społecznej, a które dotychczas należały do Ministra Zdrowia Publicznego (według art. 2 zasadniczej ustawy sanitarnej z dnia 19. lipca 1919 r. Dz. P. P. P. Nr. 63, poz. 371). Z tego wynika, że kompetencja Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawach, należących dawniej do Ministra Zdrowia Publicznego, jest wyjątkową i odnośne postanowienia muszą być ściśle interpretowane.

H. Województwa.

1. Reorganizacja Urzędów Wojewódzkich i wzmocnienie stanowiska Wojewodów.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11. lutego 1924 r. w przedmiocie organizacji władz administracyjnych II. instancji (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 225) posunęło naprzód zasadę zespolenia w administracji. W szczególności postanowiło, że Wojewoda (a więc nie inne władza) posiada wyłączne prawo reprezentowania Rządu przy uroczystych wystąpieniach, o ile Rząd nie wyśle specjalnego delegata. — Na-

stępnie wprowadzono perjodyczne zebrania naczelników niezespołonych władz II instancji pod przewodnictwem Wojewody. W celu uzgadniania działalności poszczególnych działów administracji państwowej w myśl zasadniczej linii polityki Rządu, reprezentowanej przez Wojewodę, Naczelnicy władz II instancji, wyłączonych z pod zwierzchnictwa Wojewody względnie wyznaczeni przez nich zastępcy, odbywają pod przewodnictwem Wojewody perjodyczne zebrania. Zebrania te nie obejmują Prezesów sądów.

Co do wewnętrznej organizacji urzędu Wojewódzkiego, rozporządzenie to wprowadziło we wszystkich Urzędach Wojewódzkich instytucję „Wice-Wojewody”; pełnienie funkcji Wice-wojewody porucza na wniosek Wojewody Minister Spraw Wewnętrznych jednemu z Naczelników Wydziałów z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zastępcą Wojewody jest Wice-Wojewoda, a w razie zachodzącej u niego przeszkody jeden z naczelników wydziałów z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wyznaczony przez Wojewodę.

Co się tyczy podziału Urzędu Wojewódzkiego, rozporządzenie to postanowiło, że Urząd Wojewódzki składa się z Wydziałów, względnie samoistnych oddziałów. O ile poprzednie rozporządzenia w sprawie organizacji Urzędów Wojewódzkich wyliczały wszystkie „resortowe” wydziały, muszące istnieć w każdym Urzędzie Wojewódzkim, to rozporządzenie wymienia tylko wydział prezydjalny, wydział budżetowo-gospodarczy i Okręgową Dyрекcję Robót Publicznych, a natomiast poza tem podział Urzędu Wojewódzkiego na Wydziały względnie samoistne oddziały ustala Wojewoda na podstawie decyzji właściwego Ministra za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

We wszystkich działach administracji państwowej, niezespołonych z władzami administracji ogólnej, z wyjątkiem administracji wojskowej, mianowanie urzędników na stanowiska samoistne, lub kierownicze może nastąpić po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwego Wojewody. — To samo odnosi się do wniosków nominacyjnych, przedkładanych władzom centralnym odnośnie do tych urzędników, których nominacja należy do władz centralnych. W razie ujemnej opinii Wojewody nominacja dokonana być może dopiero na skutek decyzji właściwego Ministra. W zakresie sądownictwa przepisy te odnoszą się jedynie do stanowisk niesędziowskich.

Nadto każda władza właściwa jest obowiązana rozpatrzyć bezzwłocznie skierowany do niej i należycie umotywowany wniosek właściwego Wojewody, dotyczący usunięcia lub przeniesienia na inne miejsce służbowe, podległego tej władzy urzędnika. O ile odnośna władza uważa wniosek Wojewody za nieuzasadniony, winna przedłożyć sprawę resortowemu Ministrowi, który decyduje ostatecznie.

Powyższe postanowienia wywołały w swoim czasie żywe zarzuty, — zwłaszcza ze strony organizacji nauczycielskich, iż „oddają one sprawy mianowania nauczycieli w ręce Wojewodów.” Zarzut ten jest, jak widzimy, niesłuszny, gdyż sprzeciw względnie wniosek Wojewody wywołuje tylko dewolucję (przeniesienie sprawy do wyższej instancji) w obrębie tego samego resortu, a więc np. w obrębie administracji szkolnej.

Wszelkie odznaczenia osób cywilnych (ordery, krzyże, medale), z wyjątkiem orderów i odznaczeń za wysługi wojskowe, będą nadawane po zasięgnięciu opinii właściwego Wojewody.

2. Uprawnienia Wojewodów.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15. kwietnia 1924 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu (Dz. U. R. P. No. 36, poz. 390) przekazało wojewodom i dyrektorom Izb Skarbowych niektóre uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu, wynikające z ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31. stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. No. 17, poz. 117) przekazano wojewodom: nowogródzkiemu, poleskiemu, wołyńskiemu, delegatowi Rządu w Wilnie na powierzonym im obszarze oraz wojewodzie białostockiemu w odniesieniu do terenu powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego oraz gmin wiejskich: masiewskiej, suchopolskiej i białowieskiej niektóre uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie wykonywania nadzoru nad działalnością związków komunalnych.

I. Rady Wojewódzkie.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19. marca 1924 r. w przedmiocie utworzenia Rad Wojewódzkich w województwach: nowogródzkim, poleskim, wołyńskim oraz w okręgu administracyjnym wileńskim (Dz. U. R. P. No. 34, poz. 352)

utworzyło tam Rady Wojewódzkie. Zadanie Rady polega na wydawaniu opinii w sprawach, poddanych pod jej obrady przez Wojewodę, a nadto podejmowanie uchwał stanowczych w sprawach, przekazanych jej przez ustawę. Minister Spraw Wewnętrznych w drodze osobnych rozporządzeń ma ustalić termin utworzenia poszczególnych Rad Wojewódzkich.

J. Zmiany w podziale na powiaty.

1. Utworzenie powiatu Kostopolskiego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. No. 68, poz. 655) wyłączyło z powiatu rówieńskiego szereg gmin i utworzyło z nich nowy powiat z siedzibą starostwa w Kostopolu.

2. Zniesienie powiatu spisko - orawskiego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27. maja 1925 r. (Dz. U. R. P. No. 57, poz. 406) postanowiło na podstawie art. 2 ustawy z dnia 26- października 1921 r. w przedmiocie przepisów prawnych, obowiązujących na obszarze Spiszą i Orawy, należącym do Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. No. 89, poz. 657), że moc obowiązującą ustawy z dnia 7. lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austriacko - węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnic austriacko - węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz. U. R. P. No. 64, poz. 400), rozciąga się na obszar Spiszą i Orawy, należący do Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27. maja 1925 r. o zniesieniu powiatu Spisko - orawskiego (Dz. U. R. P. No. 63, poz. 441) zniesiono powiat spisko - orawski z siedzibą starostwa w Nowym Targu i obszar jego przyłączono do powiatu nowotarskiego. Obszar samorządowej reprezentacji powiatowej nowotarskiej pozostaje nadal bez zmiany-

K. Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. grudnia 1924 r. o reorganizacji Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie przez redukcję urzędników (Dz. U. R. P. No. 107, poz. 969) postanowiło, że Tymczasowy Wydział Samorządowy we Lwowie spełniać winien aż do czasu powołania do życia samorządu wojewódzkiego należące do

jego kompetencji agendy w czterech departamentach. Zmniejszenie liczby funkcjonariuszów, zajętych w Tymcz. Wydziale Samorządowym związane z jego reorganizacją przeprowadzi Minister Spraw Wewnętrznych.

L. Policja Państwowa.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17-grudnia 1924 r. o reorganizacji okręgowych komend policji państwowej (Dz. U. R. P. No. 114, poz. 1014) postanawia, że ustanowione na zasadzie postanowień ustawy z dnia 24. lipca 1919 r. o policji państwowej (Dz. P. P. P. No. 61, poz. 363) urzędy pod nazwą „Okręgowe Komendy Policji Państwowej” znosi się. Odtąd na czele policji państwowej na terenie województwa stoi komendant wojewódzki.

M. Nacz. Nadzw. Komisarz do walki z epidemiami.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28. grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 14 z r. 1924, poz. 130) przedłużyło czasokres, na który powołany został Urząd Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemiami, do dnia 31. marca 1924 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. czerwca 1924 roku (Dz. U. R. P. No. 52, poz. 528) powołało Urząd Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami na czas do dnia 31. grudnia 1924 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4. marca 1925 r. o powołaniu Urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami (Dz. U. R. P. No. 27, poz. 191) powołało Urząd Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami na czas do dnia 31. grudnia 1925 r., przedłużając w ten sposób nadal jego uprawnienia.

(Naczelnym Nadzwyczajnym Komisarzem do walki z epidemiami jest Minister Spraw Wewnętrznych).

N. Izby lekarskie.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20. grudnia 1925 r. w sprawie utworzenia izby lekarskiej wileńsko - nowogrodzkiej (Dz. U. R. P. No. 129, poz. 931) utworzono dla obszarów okręgu administracyjnego (obecnie województwa) wileńskiego i województwa nowogrodzkiego izbę lekarską wileńsko - nowogrodzką z siedzibą w Wilnie. (Izby lekarskie podlegają nadzorowi Ministerstwa Spraw Wewnętrz-

nych — Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia). Poprzednio utworzono już izby lekarskie w Warszawie (warszawsko - białostocką), Łodzi, Lublinie (lubelsko - wołyńsko - poleską), Krakowie (krakowsko - kielecką), Lwowie (lwowsko - tarnopolsko - stanisławowską) i Poznaniu (poznańsko - pomorską), tudzież Naczelną Izbę lekarską w Warszawie).

O. Sprawy skarbowe i gospodarcze.

1. Organizacja i zakres działania władz skarbowych.

a) Zmiany w organizacji urzędów skarbowych. Komisje szacunkowe.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1. kwietnia 1925 r. w sprawie zmiany organizacji urzędów skarbowych w okręgach administracyjnych izb skarbowych w Krakowie, Lwowie, Łucku, Grudziądzu i Poznaniu (Dz. U. R. P. No. 38, poz. 263) zniosła istniejące w okręgach administracyjnych izb skarbowych w Krakowie i Lwowie dyrekcje okręgów skarbowych (z oddziałami: administracyjnym i należnościowym). W miejsce oddziałów administracyjnych zwiniętych dyrekcji okręgów skarbowych utworzono urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych. Zakres działania nowoutworzonych urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych określa ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych (Dz. P. P. P. No. 65, poz. 391) oraz rozporządzenia Ministra Skarbu, wydane na zasadzie tej ustawy. Załatwianie spraw należnościowych, wchodzących dotychczas w zakres działania oddziałów należnościowych zwiniętych dyrekcji okręgów skarbowych, przechodzi do terytorialnie właściwych urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych. Zniesiono w okręgu administracyjnym izby skarbowej w Poznaniu urząd opłat stemplowych i podatku spadkowego w Poznaniu; w jego miejsce utworzono urząd skarbowy do spraw opłat stemplowych i podatku spadkowego w Poznaniu z terytorjalnym zakresem działania na m. Poznań.

Agendy zwiniętego urzędu opłat stemplowych i podatku spadkowego w Poznaniu przechodzą do terytorialnie właściwych urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych oraz do nowoutworzonego urzędu skarbowego do spraw opłat stemplowych i podatku spadkowego w Poznaniu-

Inspektoraty skarbowe w okręgach Izb skarbowych w Krakowie, Lwowie i Łucku oraz urzędy skarbowe podatków bezpośrednich i opłat skarbowych w okręgach izb skarbowych w Grudziądzu i Poznaniu otrzymują nazwę: „urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych”, urząd zaś wymiaru należitości w Krakowie i Lwowie — nazwę: „urząd skarbowy do spraw opłat stemplowych i podatku spadkowego w Krakowie” — względnie we Lwowie.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 25. czerwca 1925 roku w sprawie zmiany organizacji urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych oraz komisij szacunkowych do podatków dochodowego i przemysłowego w okręgu izby skarbowej w Łucku (Dz. U. R. P. No. 70, poz. 493).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30. czerwca 1925 roku w sprawie określenia ilości, miejsca urzędowania i składu komisij szacunkowych podatku dochodowego dla okręgu urzędu skarbowego w Katowicach (Dz. U. R. P. No. 70, poz. 494).

Rozporządzenie V Ministra Skarbu z dnia 6. marca 1924 roku (Dz. U. R. P. No. 24, poz. 253) wydane w porozumieniu z Ministrem spraw Wewnętrznych, w celu wykonania art. art. 11—23 ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (Dz. U. R. P. No. 94, poz. 746) zawiera przepisy o organach wymiarowych.

Ustawa z dnia 15. lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. No. 79, poz. 550) określa skład komisij szacunkowych (pierwszej instancji) i komisij odwoławczych (drugiej instancji).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 8. sierpnia 1925 r. w celu wykonania ustawy z dnia 15. lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. No. 79, poz. 550), zamieszczone w Dz. U. R. P. No. 82, poz. 560.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 25. kwietnia 1925 roku (Dz. U. R. P. No. 44, poz. 308) postanawia, że kwotę 500 złotych, do której wedle § 1. rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 2. lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. No. 62, poz. 613) wolno izbom skarbowym zniżać lub umarzać na prośbę interesowanej osoby kary pieniężne (grzywny) lub podwyżki, podwyższa się na 5000 zł.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 12. sierpnia 1925 roku (Dz. U. R. P. No. 94, poz. 669) w sprawie zmiany organizacji urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych oraz

komisyj szacunkowych do podatków: dochodowego i przemysłowego w okręgu izby skarbowej w Poznaniu wyłączyło szereg gmin z okręgu urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych wschodnio - poznańskiego i okręgu urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych zachodnio - poznańskiego i przyłączyło je do okręgu urzędu skarbowego podatkowi i opłat skarbowych na miasto Poznań.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28. sierpnia 1925 roku (Dz. U. R. P. No. 92, poz. 646) w sprawie zmiany organizacji urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych oraz komisyj szacunkowych do podatku przemysłowego na obszarze m. Łodzi zniosło istniejące na obszarze m. Łodzi trzy urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych, a w ich miejsce utworzyło sześć urzędów skarbowych podatków i opłat skarbowych; istniejące dotychczas w liczbie 9 przy urzędach skarbowych podatków i opłat skarbowych komisje szacunkowe do spraw podatku przemysłowego dla m. Łodzi zniesiono, równocześnie utworzono 12 nowych komisyj szacunkowych do spraw podatku przemysłowego.

b. Uprawnienia organów wykonawczych władz skarbowych.

Ustawa z dnia 14. grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. No. 5 z r. 1924, p. 37). Organami wykonawczymi władz skarbowych są urzędnicy skarbowi, Dowołani do spełniania czynności, określonych w tej ustawie, bądź na mocy przepisu ustawowego, bądź na skutek polecenia, wydanego przez właściwą władzę skarbową w sprawie poszczególnej. Środki, służące organom wykonawczym władz skarbowych, przysługują w drodze analogicznego zastosowania i tym organom wykonawczym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, względnie związków samorządowych, którym odnośne czynności zostały zlecone na podstawie ustawy lub rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

2. Mennica Państwowa.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20. maja 1925 r. o tymczasowej organizacji mennicy państwowej (Dz. U. R. P. No. 55, poz. 395) postanawia, że siedzibą mennicy państwowej jest st. m. Warszawa. Mennica państwowa podlega Ministrowi Skarbu. Mennica państwowa dzieli się na oddziały z kierownikami oddziałów na czele. Na czele mennicy państwowej

stoi dyrektor mennicy, który jest odpowiedzialny przed Ministrem Skarbu za działalność swoją i podległych mu funkcjonariuszów. Celem opinjowania ważniejszych spraw, należących do zakresu działania mennicy państwowej, tworzy się przy dyrektorze mennicy radę menniczą.

3. Dyrekcja Monopolu Spirytusowego.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 10. października 1924 r. (Dz. U. R. P. No. 91, poz. 858) ustanowiła na czas przejściowy Tymczasową Dyрекcję Polskiego Monopolu Spirytusowego oraz powołało Tymczasową Państwową Radę Spirytusową.

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 19. lutego 1925 r. w przedmiocie statutu Państwowej Rady Spirytusowej (Dz. U. R. P. No. 25, poz. 166), wydane na podstawie art. 4, 97 i 99 ustawy z dnia 31. lipca 1924 r. o monopolu spirytusowym (Dz. U. R. P. No. 78, poz. 756).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 22. stycznia 1925 roku o organizacji Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego (D. P. M. S.) (Dz. U. R. P. No. 14, poz. 95), wydane na podstawie art. 2 i 99 ustawy z dnia 31. lipca 1924 r. o monopolu spirytusowym (Dz. U. R. P. No. 78, poz. 756).

4. Gener. Dyrekcja Loterii Państwowej.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości z dnia 7. maja 1924 r. (Dz. U. R. P. No. 54, poz. 541) dotyczy wykonania ustawy z dnia 26. marca 1920 roku w przedmiocie urządzania loterii. Zarząd i kierownictwo monopolu loteryjnego, a w szczególności Polskiej Państwowej Loterii Klasowej powierza się na całym obszarze Rzeczypospolitej generalnej dyrekcji Loterii Państwowej, utworzonej przy Ministerstwie Skarbu.

5. Pocztowa Kasa Oszczędności.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27. czerwca 1924 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności (Dz. U. R. P. No. 55, poz. 545) wydane na zasadzie ustawy dnia 11. stycznia 1924 r. o naprawie Skarbu i reformie walutowej postanowiło, że Pocztowa Kasa Oszczędności (w skróceniu P. K. O.) jest instytucją państwową, uposażoną w osobowość prawną i określiło jej zadania i ustrój. Szczegółowy zakres działania P. K. O. określa specjalny statut, ogłoszony

jako załącznik do tego rozporządzenia. Z ogłoszeniem tego rozporządzenia utraciła moc obowiązująca ustawa z dnia 19. maja 1920 r. (Dz. U. R. P. No. 48, DOZ. 297).

6. Prokuratorja Generalna.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9-go grudnia 1927 r. o zmianie ustroju Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. No. 107, poz. 967) postanowiło, że Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej podlega Ministrowi Skarbu.

Do zakresu działania Prokuratorji Generalnej należy: 1. zastępstwo sądowe wogóle w sprawach, dotyczących praw i interesów majątkowych i publicznych Państwa; 2. zastępstwo praw i interesów majątkowych i publicznych Państwa w postępowaniu przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnem 3. wydawanie na wezwanie władz państwowych opinji prawnych w sprawach, dotyczących majątkowych i publicznych interesów Państwa oraz udzielanie porady prawnej i współdziałanie w sporządzaniu aktów prawnych, dotyczących praw i interesów Państwa. Prokuratoria Generalna wykonywa zastępstwo prawne instytucji publicznych, będących odrębnymi od Skarbu Państwa podmiotami prawnymi, w tym zakresie, w jakim wykonywała je na zasadzie przepisów dotychczasowych art. 3. ustawy z dnia 31-lipca 1919 r. (Dz. P. P. P. No. 65, poz. 390). Jednakowoż Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia uchylać obowiązek Prokuratorji Generalnej do zastępowania rzeczonych podmiotów prawnych. Może też Rada Ministrów polecać Prokuratorji Generalnej zastępstwo tych instytucji publicznych, będących odrębnymi od Skarbu Państwa podmiotami prawnymi, których Prokuratorja Generalna dotychczas nie zastępowała.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. grudnia 1925 r. o uchyleniu ciążącego na Prokuratorji Generalnej obowiązku zastępowania majątków kościelnych (Dz. U. R. P. No. 127, poz. 904), wydane na zasadzie § 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 grudnia 1924 r. o zmianie ustroju Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. No. 107, poz. 967) uchyliło ciążący na Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z mocy przepisów dotychczasowych obowiązek prawnego zastępowania Kościoła Katolickiego, innych kościołów i wyznań religijnych oraz instytucji kościelnych.

7. Nadzór nad gospodarką samorządów i innych związków publiczno - prawnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12. grudnia 1924 r. o ustanawianiu delegatów rządowych, przy poszczególnych samorządach i innych związkach prawno - publicznych (Dz. U. R. P. No. 113, poz. 1002) postanowiło, że w razie stwierdzenia w nich wyliczonych w tem rozporządzeniu nieprawidłowości wewnętrznej administracji gospodarczej, można ustanawiać przy nich delegata rządowego, któremu przysługują uprawnienia, w rozporządzeniu tem określone.

8. Państwowy Fundusz Gospodarczy.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8. kwietnia 1925 roku w sprawie statutu Państwowego Funduszu Gospodarczego (Dz. U. R. P. No. 42, poz. 292) postanawia, że sposób użycia Państwowego Funduszu Gospodarczego i zasad jego administrowania określa statut, stanowiący integralną część niniejszego rozporządzenia i ogłoszony, jako jego załącznik.

9. Bank Polski.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20. stycznia 1924 r. w przedmiocie ustanowienia statutu dla banku emisyjnego (Dz. U. R. P. No. 8, poz. 75) ustanowiło dla akcyjnego banku emisyjnego pod firmą Bank Polski, specjalny statut i upoważniło Ministra Skarbu do utworzenia Banku Polskiego na zasadach, ustalonych w tym statucie.

10. Bank Gospodarstwa Krajowego.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17-go kwietnia 1924 r. o połączeniu (fuzji) państwowych instytucyj kredytowych w Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. No. 36, poz. 382) postanowiło, że Polski Bank Krajowy, Państwowy Bank Odbudowy i Zakład Kredytowy Miast Małopolskich zostaną złączone w jeden Bank pod firmą Bank Gospodarstwa Krajowego. Statut Banku Gospodarstwa Krajowego wyda Minister Skarbu na zasadach, zawartych w tem rozporządzeniu.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30-go maja 1924 r. w połączeniu (fuzji) Państwowych Instytucyj Kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. No. 46, poz. 477) postanowiło, że Polski Bank Krajowy, Państwowy Bank Odbudowy i Zakład Kredytowy Miast Małopolskich

skich zostają złączone w jeden Bank pod firmą Bank Gospodarstwa Krajowego. Bank Gospodarstwa Krajowego jest instytucją państwową, której przysługuje osobowość prawna i uprawnienie do używania samoistnego przedstawicielstwa prawnego oraz używania w swej pieczęci godła państwowego. Siedzibą Banku jest st. m. Warszawa, obszarem działalności cała Rzeczpospolita.

Też same sprawy dotyczy rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 maja 1924 r. o statucie Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. No. 46, poz. 478) i rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 maja 1924 r. w sprawie uruchomienia Banku Gospodarstwa Krajowego oraz likwidacji Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich (Dz. u. R. P. No. 46, DOZ. 479).

11. Giełdy.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28-go grudnia 1924 r. o organizacji giełd (Dz. U. R. P. No. 114, poz. 1019) dotyczy giełd pieniężnych i towarowych. Giełdy pieniężne podlegają nadzorowi Ministra Skarbu; giełdy towarowe nadzorowi Ministra Przemysłu i Handlu.

O. Kontrola Państwowa.

Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 12. marca 1924 r. (Dz. U. R. P. No. 26, poz. 268) postanowiło, że Izba Okręgowa Kontroli w Kowlu, zachowując dotychczasowy teren działania, zostaje z dniem 15. marca 1924 r. przeniesiona z Kowla do Brześcia nad Bugiem.

P. Oświata i wychowanie.

1. Rada Naczelna i Komitety wychowania fizycznego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25. kwietnia 1925 roku w sprawie utworzenia Rady Naczelnej Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz Wojewódzkich i Powiatowych Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (Dz. U. R. P. No. 45, poz. 314) powołało przy M. W. Rel. i O. P. Naczelna Radę Wych. Fiz. i Przysposobienia Wojskowego. Do zadań Rady Naczelnej należy wypowiadanie opinii w sprawach dotyczących wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, przedstawianie

właściwym ministerstwom wniosków, podejmowanie prac teoretycznych, szerzenie idei wychowania fizycznego i t. p.

W skład Rady Naczelnej wchodzi: Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako przewodniczący, delegaci Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia) oraz Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, delegaci Wojewódzkich Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i zaproszonych instytucyj, tudzież osoby powołane przez Ministra W. R. i O. P. w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych.

2. Nowy okręg szkolny — lubelski.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8. sierpnia 1925 r. o zmianie granic okręgu szkolnego warszawskiego i utworzeniu okręgu szkolnego lubelskiego (Dz. U. R. P. No. 86, poz. 594). Rozporządzenie to wydzieliło z obszaru okręgu szkolnego warszawskiego obszar obejmujący województwo lubelskie i utworzyło w granicach tego województwa okręg szkolny lubelski z siedzibą kuratora tego okręgu w Lublinie.

3. Postępowanie administracyjne władz szkolnych. — Środki prawne.

Ustawa z dnia 31. lipca 1924 r. o środkach prawnych przeciw orzeczeniom i zarządzeniom państwowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. No. 76, poz. 748) jest podobna do analogicznej ustawy z r. 1923 (Dz. U. R. P. No. 91), dotyczącej środków prawnych przeciw orzeczeniom i zarządzeniom władz administracji ogólnej,

R. Służba zagraniczna.

1. Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28. stycznia 1925 roku zmieniające rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2-go lipca 1924 r. w sprawie statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Dz. U. R. P. No. 17, poz. 116) postanawia, że departament ogólny składa się z 4 wydziałów: osobowo - organizacyjnego, traktatowo - naukowego, budżetowo - gospodarczego, sztyfrowego oraz Kancelarii Głównej i Inspektora Generalnego, podległych Ministerstwu Spraw Zagra-

nicznych urzędów zagranicznych. Inspektor Generalny sprawuje nadzór nad działalnością administracyjno - finansową i gospodarczą placówek dyplomatycznych i konsularnych.

2. Konsulaty.

Ustawa z dnia 11. listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów. (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 944) określa jako zadanie konsulów obronę interesów gospodarczych Rzeczypospolitej Polskiej, opiekę nad obywatelami polskimi zagranicą i czuwanie nad wykonaniem umów międzynarodowych. — Kierownictwo służby konsularnej należy do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, któremu podlegają służbowo wszyscy konsulowie. Konsulaty dzielą się na etatowe i honorowe.

W skład służby konsularnej etatowej wchodzi konsulowie generalni I i II klasy, konsulowie I i II klasy, wice-konsulowie I i II klasy, jako kierownicy konsulatów generalnych, konsulatów i wice - konsulatów, bądź jako kierownicy wydziałów konsularnych w przedstawicielstwach dyplomatycznych.

W skład służby konsularnej honorowej wchodzi konsulowie i wice-konsulowie honorowi.

S. Generalna Dyrekcja Poczty i Telegrafów.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18. stycznia 1924 r. w przedmiocie ustanowienia Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów (Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 85), wydane na zasadzie art. 7 ustawy z dnia 5. grudnia 1923 r. w przedmiocie zniesienia Ministerstwa Poczty i Telegrafów (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 1061) ustanowiło Generalną Dyrekcję Poczty i Telegrafów dla wykonywania zarządu poczty i telegrafów, przekazanego ustawą z 5. grudnia 1923 r. Ministrowi Przemysłu i Handlu. — Generalna Dyrekcja Poczty i Telegrafów stanowi w ramach Ministerstwa Przemysłu i Handlu odrębną jednostkę administracyjną. Na czele Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów stoi Generalny Dyrektor, który rozstrzyga ostatecznie we wszystkich sprawach zarządu poczty i telegrafów, niezastrzeżonych Ministrowi Przemysłu i Handlu.

T. Ministerstwo Kolei.

Ustawa z dnia 12. czerwca 1924 r. o zakresie działania Ministra Kolei Żelaznych i o organizacji urzędów kolejowych

(Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 580) zmieniła nazwę Minister (Ministerstwo) Kolei Żelaznych" na nazwę „Minister (Ministerstwo) Kolei". Minister Kolei zarządza polskimi kolejami państwowymi, jako przedsiębiorstwem państwowym, na podstawie samodzielnego budżetu. Minister Kolei wykonywa swą władzę przy pomocy organów Ministerstwa przez Dyrekcje Kolei Państwowych oraz urzędy i inne kolejowe jednostki administracyjne.

Ustawa z dnia 14. grudnia 1925 r. o Głównej Inspekcji Kolejowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, DOZ. 915) określa Główna Inspekcję Kolejową jako urząd państwowy, podległy bezpośrednio Ministrowi Kolei, działający samoistnie i niezależnie od departamentów Ministerstwa Kolei. Zadaniem Głównej Inspekcji Kolejowej jest kontrola nad całokształtem gospodarki kolejowej, oraz nad prawidłowym stosowaniem na kolejach, podległych Ministrowi Kolei, obowiązujących ustaw, rozporządzeń, instrukcyj we wszelkich działach służby kolejowej. Główna Inspekcja Kolejowa spełnia swe zadanie przez: 1) kontrolę dorazną, wykonywaną według swego uznania we wszystkich działach służby i gospodarki kolejowej; 2) przeprowadzanie dochodzeń w razie dostrzeżenia nieprawidłowości lub nadużyć; 3) przeprowadzanie dochodzeń, zleconych przez Ministra Kolei. Na czele Głównej Inspekcji Kolejowej stoi Główny Inspektor. Jest on odpowiedzialny za prawidłowy bieg spraw, powierzonych Głównej Inspekcji Kolejowej. Na jego wniosek mianuje Minister Kolei urzędników Głównej Inspekcji Kolejowej.

Ustawa z dnia 12. czerwca 1924 r (Dz. U. P. U. N. 59, poz. 595) rozciągnęła na górnośląską część województwa śląskiego moc obowiązującą ustawy z dnia 15. kwietnia 1921 r. w sprawie powołania Państwowej Rady Kolejowej (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 226).

U. Sprawy rolnictwa i lasów państwowych.

1. Państwowa Rada Rolnicza.

Ustawa z dnia 17. marca 1925 r. o Państwowej Radzie Rolniczej (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 278) postanawia, że do czasu utworzenia stałej reprezentacji interesów rolniczych, wyłonionej z organizacji samorządu rolniczego, powołana zostaje Państwowa Rada Rolnicza, jako organ doradczy i opiniodawczy Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Jednocześnie utraciły moc reskrypt Rady Regencyjnej Królestwa

Polskiego w przedmiocie utworzenia Państwowej Rady Rolniczej przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Koronnych (Monitor Polski Nr. 105 z dnia 25. lipca 1918 r) oraz rozporządzenie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej o utworzeniu Rady Rolniczej przy Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 9. marca 1920 r. (Dz. Urz. Min. b. Dz. Pr. Nr. 18, DOZ. 175).

2- Lasy państwowe.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. czerwca 1924 r. o statucie przedsiębiorstwa „Polskie Lasy Państwowe” (Dz. U. R. P. Nr. 56, DOZ. 570) nadała przedsiębiorstwu pod nazwą „Polskie Lasy Państwowe” załączony do tego rozporządzenia statut. — Przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „Polskie Lasy Państwowe” ma mieć według tegoż statutu na celu prowadzenie gospodarki w lasach państwowych i podlegać Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30. grudnia 1924 r. o organizacji administracji lasów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 119, poz. 1079) postanowiło, że sprawy gospodarki w lasach państwowych wydzieli się w odrębną gałąź administracji państwowej. Administrację lasów państwowych sprawuje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych przez dyrekcje lasów państwowych i nadleśnictwa. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. czerwca 1924 r. o statucie przedsiębiorstwa „Polskie Lasy Państwowe” (Dz. U. R. P. Nr. 56, Poz. 570) utraciło moc obowiązującą.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o utworzeniu dyrekcji lasów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 62), wydanem na mocy § 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30. grudnia 1924 r. o organizacji administracji lasów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 119), poz. 1079) utworzono następujące dyrekcje lasów państwowych: w Warszawie, w Siedlcach, w Białowieży, w Wilnie, w Łucku, we Lwowie, w Toruniu, w Bydgoszczy i w Poznaniu.

3. Urzędy ochrony lasów.

Ustawa z dnia 14. listopada 1924 r. o częściowej zmianie dekretu z dnia 16. stycznia 1919 r. w przedmiocie organizacji urzędów ochrony lasów (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 958) postanowiła, że we wszystkich artykułach dekretu z dnia 16. stycznia 1919 r. w przedmiocie organizacji urzędów ochrony lasów (Dz. P. P. P. Nr. 8, poz. 117), w których dla określenia urzędu.

komisji lub urzędnika ochrony lasów użyty jest wyraz „okręgowy”, wyraz ten zastępuje się wyrazem „wojewódzki”. Organami Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w zakresie ochrony lasów są wojewodowie, którym w tym zakresie podlegają: wojewódzki inspektor ochrony lasów, komisarze i podkomisarze ochrony lasów. Okręgowe komisje ochrony lasów (punkt a) art. 3 powyższego dekretu) nazywają się odtąd Wojewódzkimi Komisjami Ochrony lasów i istnieją w siedzibie urzędów wojewódzkich.

W. Sprawy Ministerstwa Reform Rolnych.

a) Organizacja urzędów ziemskich.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 12. marca 1924 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonania ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 281).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17. września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 805) ustaliło na siedzibę Poleskiego Okręgowego Urzędu Ziemskiego m. Brześć nad Bugiem.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 21. grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 936) wyłączało z terytorialnego zakresu działania powiatowego urzędu ziemskiego w Równem powiaty kostopolski i zdołbunowski i utworzono powiatowe urzędy ziemskie w Kostopolu i w Zdołbunowie województwa wołyńskiego.

b) Państwowy Bank Rolny.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14. maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 450) dotyczyło zmian w ustawie z dnia 10. czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego. Państwowy Bank Rolny jest osobą prawną i podlega Ministrowi Reform Rolnych.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 20. czerwca 1925 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych o statucie Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 487) postanawia, że obowiązuje dołączony do tego rozporządzenia i stanowiący jego część składową Statut Państwowego Banku

Rolnego, jednocześnie zaś traci moc obowiązującą Statut Państwowego Banku Rolnego, ogłoszony jako załącznik do ustawy z dnia 10. czerwca 1921 roku (Dz. U. R. P- Nr. 59, poz. 369).

X. Władze górnicze.

Ustawa z dnia 11. kwietnia 1924 roku o władzach górniczych (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 424) postanawia, że do wykonania obowiązujących przepisów prawno-górniczych powołuje się władze górnicze, jako odrębne organa administracji państwowej- Władzami górniczymi są: I. okręgowe urzędy górnicze, II. wyższe urzędy górnicze, III. Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Do czasu unifikacji ustawy górniczej powyższe władze górnicze będą posiadały kompetencje, określone dla każdego stopnia instancji w poszczególnych dzielnicowych ustawach górniczych.

Y. Sprawy opieki społecznej i ubezpieczeń społecznych.

1. Rada Opieki Społecznej.

Ustawa z dnia 18. lutego 1925 r. o Radzie Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 171) określa zakres działania Rady Opieki Społecznej jako organu doradczego i opiniodawczego przy Ministrze Pracy i Opieki Społecznej.

2. Rada ubezpieczeń społecznych.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1. listopada 1925 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Robót Publicznych o Radzie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 850) postanowiło, że jaka organ doradczy i opiniodawczy w sprawach ubezpieczeń społecznych tworzy się przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej radę ubezpieczeń społecznych.

3. Urząd Emigracyjny.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20. października 1924 r. w sprawie zakresu działania i organizacji Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 873) określiło zakres działania Urzędu Emigracyjnego, do którego należą wszystkie sprawy, dotyczące emigracji, reemigracji, imigracji i opieki nad uchodźcami. Z ogłoszeniem tego rozporządzenia utraciło moc rozpo-

rozządzenie Rady Ministrów z dnia 22. kwietnia 1920 r. w przedmiocie utworzenia Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 232).

4. Główny Urząd Ubezpieczeń.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 9. lipca 1924 r. w sprawie ustanowienia i kompetencji Głównego Urzędu Ubezpieczeń (Dz. N. R. P. Nr. 63, poz. 619) ustanowiło Główny Urząd Ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie tymczasowo przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, w celu wykonywania ogólnego kierownictwa oraz nadzoru w dziale ubezpieczenia na wypadek choroby.

5. Okręgowe Urzędy Ubezpieczeń.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 26. maja 1924 r. w przedmiocie tymczasowego rozszerzenia działalności Okręgowych urzędów ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie i Lwowie (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 491) postanowiło, że zakres działalności okręgowego urzędu ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie rozszerza się na województwo Kieleckie, zakres zaś działalności okręgowego urzędu z siedzibą we Lwowie rozszerza się na województwo Krakowskie i cieszyńską część województwa Śląskiego.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 3. września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 780) rozszerzyło działalność okręgowego urzędu ubezpieczeń z siedzibą we Lwowie na województwo wołyńskie.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 17. grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 113, poz. 1007) rozszerzyło działalność Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie na województwo poleskie.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 28. listopada 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 122, poz. 876) rozszerzyło działalność Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń z siedzibą w Warszawie na województwo nowogródzkie.

6. Fundusz bezrobocia.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 26. września 1924 r. w sprawie regulaminu zarządu głównego i zarządów obwodowych funduszu bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 774) postanawia, że fundusz bezrobocia jest osobą prawną, posiada własny majątek oraz ma prawo odrębnego zastępstwa sądowego. Centralne organy funduszu bezrobocia

stanowią: zarząd główny i działająca z jego ramienia dyrekcja; miejscowe organy funduszu bezrobocia stanowią zarządy obwodowe. Siedzibą funduszu bezrobocia jest m. st. Warszawa.

Z. Sprawy wodnej odbudowy i rozbudowy.

1. Zarząd Dróg Wodnych.

Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 19. grudnia 1924 r. o organizacji Zarządu Dróg Wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 113, poz. 1008) postanowiło, że zadania, przewidziane ustawą z dnia 9. lipca 1919 roku o budowie kanałów żeglowych, tudzież regulacji rzek żeglowych i spławnych, obejmują istniejące Dyrekcje Dróg Wodnych w Warszawie i Wilnie.

2. Wojewódzkie Rady Wodne.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. marca 1924 r. o wojewódzkich radach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 299), wydane na podstawie art. 240 ustawy wodnej z dnia 19. września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 936), postanowiło, że wojewódzka rada wodna składa się z przewodniczącego oraz 6 członków, a mianowicie z 2 przedstawicieli reprezentacji wojewódzkiej, 2 przedstawicieli korporacji rolniczych i 2 przedstawicieli korporacji przemysłowych i rzemieślniczych.

3. Zwinięcie urzędów odbudowy.

Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych i Ministra Skarbu z dnia 20. czerwca 1924 r. o zwinięciu urzędów odbudowy i rozwiązywania rad odbudowy (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 537) postanowiło, że urzędy odbudowy, zorganizowane na podstawie ustawy z dnia 2. marca 1920 r. zostają zwinięte, a rady odbudowy zorganizowane w myśl art. 8 powyższej ustawy oraz rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dn. 17. maja 1920 r. rozwiązuje się.

4. Rozbudowa miast.

Ustawa z dnia 29. kwietnia 1925 r. o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 346) postanawia, że przeprowadzenie akcji zapobieżenia brakowi mieszkań powierzy rada miejska odnośnych gmin miejskich magistratowi, a w większych miastach — komitetowi rozbudowy miasta, który jest urzędem miejskim, podległym magistratowi. Komitetowi rozbudowy

miasta może rada miejska przekazać także przeprowadzenie innych spraw, z kwestią mieszkaniową związanych. Komitet rozbudowy miasta składać się będzie z 4 do 12 członków.

Ż. Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. października 1924 r. o reorganizacji Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 862) określiło jej charakter, zakres działalności i ustrój. Polska Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych, utworzona ustawą z dnia 23. czerwca 1921 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 395) jest prawnopubliczną, na wzajemności opartą instytucją ubezpieczeniową, mającą na celu dobro publiczne, a nie osiągnięcie zysków. Polska Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych jest osobą prawną.

II. SPRAWY URZĘDNICZE.

A. Rozciągnięcie ustaw o służbie cywilnej na Wojew. śląskie.

Ustawa z dnia 13. lutego 1924 roku w przedmiocie stosowania na obszarze województwa śląskiego ustaw, dotyczących państwowej służby cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 224) rozciągnęła na obszar górnośląskiej części województwa śląskiego moc obowiązującą ustawy z dnia 17. lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej i ustawy z dnia 17. lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym.

Jednakowoż ustawa z dnia 18. marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 240) zmieniła niektóre postanowienia powyższej ustawy (w szczególności uchylając odpowiednie postanowienia statutu organicznego Województwa śląskiego) i dopiero z chwilą ogłoszenia tej ustawy z 18. marca 1925 r. uzyskała moc obowiązującą powyższa ustawa z dnia 13. lutego 1924 r. wobec wyrażenia zgody na nią Sejmu Śląskiego.

B. Egzaminy.

Naprzód wydano w r. 1924 szereg rozporządzeń, odnoszących się w postanowieniach przejściowych do wszystkich urzędników (a więc definitywnie mianowanych, prowizorycznych i kontraktowych), a to:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska wyższej służby administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 113).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska prawniczo-administracyjne w państwowej służbie skarbowej (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 114).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska kategorii I państwowej służby technicznej w dziale administracji skarbowej (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 115).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska kategorii I. państwowej służby technicznej w dziale Ministerstwa Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 116).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18. lutego 1924 r. o służbie przygotowawczej i o egzaminie sanitarnym dla kandydatów na stanowiska administracyjnych urzędników lekarskich i farmaceutycznych I. kategorii w państwowej służbie zdrowia (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 226).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4. lutego 1924 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska administracyjne II. kategorii w służbie państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 144).

Następnie uczyniono różnicę. Odnośnie do egzaminów urzędników definitywnie mianowanych, wydano rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26. czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 630), a natomiast dla egzaminów praktykantów, urzędników prowizorycznych i kontraktowych wydano szereg nowych rozporządzeń w r. 1925, a mianowicie:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska I. kategorii w państwowej służbie administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 48) postanawia, że kandydaci na stanowiska I. kategorii w służbie państwowej Prezydium Rady Ministrów oraz w działach Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, "Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Dóbr Państwowych,

Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Pracy i Opieki Społecznej oraz Reform Rolnych z wyjątkiem gałęzi fachowych tych działów — winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę), przewidzianą w art. 12 ustawy z dnia 17. lutego 1922 r. o państwowej służbie, cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) i złożyć egzamin, przepisany niniejszem rozporządzeniem.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska administracyjne I. kategorii w państwowej służbie skarbowej- (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 78).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska techniczne I. kategorii w państwowej służbie skarbowej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 79).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska I. kategorii w państwowej służbie technicznej w dziale Ministerstwa Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 80).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska I. kategorii w państwowej służbie pocztowo-administracyjnej i państwowej służbie techniczno-administracyjnej w dziale poczt, telegrafów i telefonów (Dz. U. R. P. Nr. 14, poz. 92).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i o egzaminie sanitarnym dla kandydatów na stanowiska administracyjnych urzędników lekarskich i farmaceutycznych I. kategorii w państwowej służbie zdrowia (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 139).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7. października 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie techniczno-leśnym kandydatów na stanowiska urzędników leśnych I. kategorii w administracji lasów państwowych oraz w państwowej służbie ochrony lasów (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 786).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21. października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 804) postanowiło, że na stanowiska urzędników I. kategorii państwowej służby administracyjnej w centralnym zarządzie wymiaru sprawiedliwości mogą być mianowane tylko osoby.

mające kwalifikacje na urząd sędziowski. — O ile jednak stanowisko takie wymaga innego rodzaju wyższego wykształcenia niż prawnicze, mogą być mianowane osoby, które mają kwalifikacje wymagane od kandydatów na tego rodzaju stanowiska w odpowiednim dziale administracji państwowej.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20. maja 1925 r. o aplikacji (służbie przygotowawczej) i zawodowych egzaminach referendarskich w Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 409) postanawia, że aplikacja w Prokuratorji Generalnej łącznie z aplikacją sądową trwa lat trzy. Celem uzyskania charakteru stałych urzędników państwowych w VIII. i wyższych stopniach służbowych, obowiązani są aplikanci Prokuratorji Generalnej, po upływie dwóch lat służby w Prokuratorji Generalnej i po wykazaniu się z odbycia jednorazowej aplikacji sądowej poddać się zawodowemu egzaminowi referendarskiemu.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska II. kategorii w państwowej służbie administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 103).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7. stycznia 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie praktycznym kandydatów na stanowiska urzędników rachunkowych i kasowych II. kategorii w służbie państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 49) postanawia, że kandydaci na stanowiska urzędników rachunkowych i kasowych w służbie państwowej winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę) przewidzianą w art. 12 ustawy o państwowej służbie cywilnej oraz złożyć egzamin praktyczny.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. września 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska II. kategorii w służbie więziennej (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 723) postanawia, że kandydaci na stanowiska II. kategorii w służbie więziennej, winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę) i złożyć egzamin, przepisany niniejszym rozporządzeniem.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13. maja 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska III. kategorii w państwowej służbie administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 424) postanawia, że kandydaci

na stanowiska III. kategorii w państwowej służbie administracyjnej we wszystkich działach administracji państwowej z wyjątkiem działów fachowych administracji lasów państwowych, winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę) przewidzianą w art. 12 ustawy z dnia 17. lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21. poz. 164) i złożyć egzamin, przepisany niniejszem rozporządzeniem.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 24 października 1925 r. w sprawie ustalenia wymagań od kandydatów na niektóre stanowiska niższych funkcjonariuszów leśnych w dyrekcjach lasów państwowych i nadleśnictwach (Dz. U. R. P. Nr. 115 poz. 819) postanowiło, że kandydaci na stanowiska pomocników leśnych, nadzorców leśnych, starszych gajowych i gajowych w dyrekcjach lasów państwowych i nadleśnictwach, winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę), przesłuchać specjalny kurs oraz złożyć egzamin praktyczny, ustanowiony tem rozporządzeniem.

Termin składania egzaminów, przewidziany w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 poz. 630) był przedłużony.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 426) postanowiło, że termin składania egzaminów, przewidzianych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64. poz. 630). ustalony w § 1. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32. poz. 229), przedłuża się do dnia 31 października 1925 roku.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110. poz. 787) postanowiło na zasadzie ustępu 3 art. 116 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21. poz. 164), że termin składania egzaminów, przewidzianych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 630), ustalony w § 1. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60. poz. 426) przedłuża się do dnia 31 grudnia 1925 r.

C. Cenzus naukowy dla stanowisk w państwowej służbie cywilnej.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 23 września 1925 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarcza-

jących do osiągnięcia stanowiska w państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 629).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 23 września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 710) uzupełniło przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych wystarczających do osiągnięcia stanowiska w państwowej służbie cywilnej. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 629) przez dodanie seminariów duchownych diecezjalnych: w Poznaniu, Pelplinie, Przemysłu (rzymsko-katol. i grecko-katol.), Stanisławowie (grecko-katol.), Tarnowie i Płocku, tudzież wydziałów teologicznego i prawa kanonicznego Uniwersytetu Lubelskiego.

D. Tabela stanowisk.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 631) ustanowiło dla poszczególnych władz i urzędów załączoną do tegoż tablicę (schemat) stanowisk, tudzież tytułów i stopni służbowych, dla tych stanowisk przywiązanych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 470) wprowadziła szereg zmian i uzupełnień do powyższego rozporządzenia.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 994) w sprawie uzupełnienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 631) dodała między innymi stanowisko „Głównego inspektora ministerialnego”, któremu odpowiada stopień służbowy „V.—IV”.

E. Komisje kwalifikacyjne. Wykazy stanu służby.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1925 r. o komisjach kwalifikacyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 50) postanawia na mocy art. 20, ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164), że zarządza się utworzenie Komisji Kwalifikacyjnych przy władzach naczelnych i władzach bezpośrednio podlegających władzom naczelnym. Komisje Kwalifikacyjne są następujące: 1. Komisje Kwalifikacyjne czynne przy władzach naczelnych, dla wszystkich urzędników odnośnej władzy naczelnej od XII. do VII. stopnia służbowego włącznie; 2. Komisje

Kwalifikacyjne czynne przy władzach podlegających bezpośrednio władzy naczelnej dla wszystkich urzędników odnośnej władzy od XII do VII stopnia służbowego włącznie oraz dla wszystkich urzędników od XII—VII stop. służbowego włącznie pełniących służbę przy władzach lub urzędach jej podległych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1925 r. o wykazach stanu służby urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 81) postanawia, że władza służbowa prowadzi wykazy stanu służby dla urzędników (praktykantów) i niższych funkcjonariuszów według załączonego do tego rozporządzenia wzoru.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 lipca 1925 r. o utworzeniu Komisji weryfikacyjnej dla funkcjonariuszów państwowych województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 526) na podstawie art. 2. ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. w przedmiocie stosowania na obszarze województwa śląskiego ustaw, dotyczących państwowej służby cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 224) w związku z art. 3 ustawy z dnia 18 marca 1925 r. zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 270) zarządziła utworzenie Komisji weryfikacyjnej przy śląskim urzędzie wojewódzkim dla ustalenia lat służby funkcjonariuszów państwowych województwa śląskiego.

F. Postępowanie dyscyplinarne.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 grudnia 1924 r. o uproszczeniu postępowania dyscyplinarnego przeciwko funkcjonariuszom państwowym i wzmocnienia nadzoru nad tem postępowaniem (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 990) postanowiła między innemi, że Komisje dyscyplinarne obradują i orzekają w kompletach, złożonych z przewodniczącego lub jego zastępcy i dwóch członków. Przewodniczący musi posiadać wykształcenie prawnicze.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 29 sierpnia 1925 r. o powołaniu Komisji dyscyplinarnych do orzekania w sprawach dyscyplinarnych przeciwko urzędnikom i niższym funkcjonariuszom na obszarze sądu okręgowego w Katowicach (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 627). Rozporządzenie to powołało Komisję dyscyplinarną czynną przy sądzie apelacyjnym w Katowicach i Komisję dyscyplinarną czynną przy Ministerstwie Sprawiedliwości.

G. Termin ustalenia urzędników.

Ustawa z dnia 21 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 286) postanowiła, że przewidziany w art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej w brzmieniu noweli z dnia 28 lipca 1922 r. termin dwuletni dla ustalenia urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych od wejścia w życie ustawy przedłuża się o jeden rok.

Ustawa z dnia 31 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 224) zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) postanowiła, że ustęp 6-ty art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej otrzymuje brzmienie następujące: „Urzędnika, względnie funkcjonariusza niższego, który nie zostanie ustalony do dnia 31 grudnia 1925 r., należy zwolnić ze służby państwowej, o ile za swą zgodą nie zostanie zatrzymany w służbie państwowej w charakterze funkcjonariusza prowizorycznego lub kontraktowego.

Ustawa z dnia 22 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 119, poz. 920) zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) nadała artykułowi 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej w ustępie pierwszym brzmienie następujące: „Na czas od wejścia w życie ustawy o państwowej służbie cywilnej do d.n. 31 grudnia 1926 r. zawieszają się postanowienie art. 33 tej ustawy (powołanego również na art. 104) odnośnie do urzędników od XII do IV stopnia służbowego włącznie i funkcjonariuszów niższych, zarówno będących na służbie w chwili wejścia w życie ustawy o państwowej służbie cywilnej, jako też mianowanych w czasie do dnia 31 grudnia 1926 r.”.

H. Specjalne postanowienia co do urzędników Kontroli Państwowej.

Ustawa z dnia 31 marca 1925 r. o zmianie niektórych postanowień ustawy o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 294) postanowiła, że mianowanie urzędników Kontroli Państwowej nie wymaga zgody Prezesa Rady Ministrów (art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej), a także, że zgoda ta nie jest wymagana przy ustaleniu urzędników Kontroli Państwowej (art. 116 powyższej ustawy).

Nadto w art. 3 ustawy z dnia 21 marca 1924 r. w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 286) dodano jako ustęp 2 następujące postanowienie: „Urzędników III i IV stopnia służbowego Kontroli Państwowej przenosi w stan nieczynny Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.”

I. Umundurowanie.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 maja 1924 r. o umundurowaniu urzędników kontroli skarbowej (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 966).

J. Uposażenie.

Ustawa z dnia 22 lipca 1925 roku (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 566) w sprawie przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 12 czerwca 1924 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 52, poz. 525) oraz ustawy z dnia 12 czerwca 1924 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z dnia 11 grudnia 1923 o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 52, DOZ. 526).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 979) przelało prawo ostatecznego rozstrzygania niektórych praw, zastrzeżonych władzom centralnym na władze II. instancji, przy wykonywaniu ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska oraz ustawy o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem i prokuratorów.

Ustawa z dnia 12 czerwca 1924 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 525) dodała do niej postanowienie, że Rada Ministrów władna jest również przyznać funkcjonariuszom państwowym i wojskowym zawodowym specjalny dodatek na mieszkanie. Ustawie tej dano moc obowiązującą od dnia 1 czerwca 1924 r. do dnia 31 grudnia 1924 r.

K. Zaliczenie niższych funkcjonarjuszów do grup uposażenia.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 1925 r. w sprawie zaliczenia posterunkowych i starszych po-

sterunkowych policji państwowej do kategorii niższych funkcjonariuszów policji państwowej i określenia warunków ich ustalenia (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 772).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 1925 r. w sprawie zaszerogowania do grup uposażenia niższych funkcjonariuszów więziennych oraz ustalenia dla nich tytułów (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 773)..

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 listopada 1925 r. o zaliczeniu poszczególnych grup funkcjonariuszów państwowych do kategorii funkcjonariuszów niższych i zaliczeniu ich do grupy uposażenia (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 847) zaliczyło starszego woźnego do XIII, woźnego do XV i XIV, pomocniczego woźnego do XVI grupy uposażenia.

L. Uposażenie funkcjonariuszów komunalnych.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 marca 1925 r. w celu wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 231).

M. Zaopatrzenie emerytalne. Komisje lekarskie.

Ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 6, z r. 1924, poz. 46) odnosi się do funkcjonariuszów państwowych, mianowanych na stałe, tudzież zawodowych wojskowych. Osoby te oraz wdowy i sieroty po nich otrzymują zaopatrzenie emerytalne według zasad, określonych w tej ustawie.

Ustawa z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178) zmieniła niektóre postanowienia ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Z r. 1924, Nr. 6, poz. 46) o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Ustawa z dnia 12 czerwca 1924 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 526) dotyczy odpowiedniego dodatku na mieszkanie dla tychże. (Z mocą obowiązującą od dnia 1 czerwca 1924 r. do dnia 31 grudnia 1924 r.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. o wykonaniu ustaw z dnia 1 grudnia 1923 r. i z dnia 13 lutego 1924 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 326).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 1924 r. o ustanowieniu Komisyj lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych, oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355), wydane na zasadzie art. 14 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46) ustanowiło komisje lekarskie dla funkcjonariuszów państwowych w I instancji dla każdego powiatu przy starostwie, dla m. st. Warszawy przy Komisariacie Rządu, dla miast Krakowa i Lwowa przy magistratach tychże miast, w II instancji dla każdego województwa przy urzędzie wojewódzkim. Komisji lekarskiej II instancji przy Urzędzie Wojewódzkim warszawskim, poruczono wykonywanie czynności Komisji lekarskiej II instancji także w odniesieniu do m. st. Warszawy. Do kompetencji Komisji lekarskiej należy ocena zdolności do służby, ocena stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej i t. d. Osobne postanowienia dotyczą Komisyj wojskowo-lekarskich,

N. Pomoc lekarska dla funkcjonariuszów państwowych.

Według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1924 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 725) państwowa pomoc lekarska przysługuje: 1. funkcjonariuszom państwowym (z wyjątkiem funkcjonariuszów państwowych kolei żelaznych); 2. sędziom i prokuratorom; 3. praktykantom w służbie administracyjnej, oraz kandydatom na stanowisku sędziowskie; 4. członkom rodzin osób wymienionych pod 1—3; 5. emerytowanym funkcjonariuszom państwowym, przeniesionym w stan spoczynku po dniu 1 października 1923 r. z wyłączeniem emerytów, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają ubezpieczeniu w Kasach chorych.

W „Monitorze Polskim” Nr. 268 z dnia 11 listopada 1924 r. zamieszczono „Instrukcję Ministerstwa” Spraw Wewnętrznych” w sprawie organizacji pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz eme-

rytów, wydaną na zasadzie § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1924 r. (Dr. U. Nr. 73, poz. 725).

Dla urzędników i funkcjonariuszów kolejowych wydano rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1924 roku o państwowej pomocy lekarskiej dla urzędników i państwowych funkcjonariuszów niższych w służbie podlegającej Ministrowi Kolei, ich rodzin, emerytów, oraz etatowych pracowników państwowych kolei żelaznych (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 947). Prof. Dr. Tadeusz Hilarowicz (Warszawa).

III. Reforma rolna.

Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z 28 grudnia 1925 r. (Dz. Ust. nr. 1, poz. 1 z r. 1926).

Nowa ustawa o wykonaniu reformy rolnej weszła w życie w miejsce dawnej z 15 lipca 1920 r. (Dz. Ust. nr. 70, poz. 462) oraz niektórych osobnych przepisów wydanych dla Ziem Wschodnich. Celem jej jest podobnie jak poprzedniej przebudowa ustroju rolnego przez tworzenie nowych samodzielnych gospodarstw rolnych oraz powiększenie istniejących karłowatych gospodarstw do rozmiaru samodzielnych jednostek gospodarczych. Odbywać się to ma w drodze parcelacji, bądźto dobrowolnej, bądź też przymusowej dokonywanej przez organy państwowe.

Do zapasu ziemi przeznaczonego na parcelację należą grunty rolne państwowe, majątki tak zw. martwej ręki, nieruchomości instytucyj publicznych w szczególności fundacyj utworzonych po r. 1795 oraz nadwyżki wszelkich gruntów prywatnych ponad 180 (względnie 60) ha. Nie podlegają obowiązkowi parcelacji lasy i wody racjonalnie zagospodarowane oraz grunty, położone w granicach administracyjnych miast lub stanowiące własność gmin miejskich lub instytucyj samorządowych. Natomiast w całości mogą ulec przymusowemu wykupowi nie wyłączając lasów, wód, urządzeń gospodarczych i budynków, z pozostawieniem jednakowoż właścicielowi obszaru o przestrzeni 35 ha: majątki dzielone lub wdzierżawione w oddzielnych parcelach bez ustawowo wymaganych zezwoleń, nieruchomości nabyte pod wyjątkowymi warunkami i zastrzeżeniami b. władz zaborczych rosyjskich, dalej nabyte przez posłów i senatorów z naruszeniem art 22 konstytucji, oraz majątki osób nieobecnych, o ile nieobecność

właściciela rozpoczęła się przed 1 stycznia 1922 r., a nie znajdują się na miejscu najbliżsi spadkobiercy ustawowi.

Obszar użytków rolnych będący własnością jednej osoby fizycznej lub prawnej, a nie podlegający obowiązkowi parcelacji nazywa ustawą wyłączeniem rolniczym. Obszar ten wynosi w okręgach przemysłowych i podmiejskich 60 ha, we wszystkich innych 180 ha, jednakowoż na Ziemiach Wschodnich właściciele majątków, których wstępni gospodarowali na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od dnia 1 stycznia 1864 r. mogą zatrzymać 300 ha. Wyłączenie ma prawo ustalić właściciel wedle swego wyboru każdego czasu zapomocą wniosku skierowanego do Urzędu ziemskiego. Wniosek taki musi urząd ziemski załatwić w przeciągu miesiąca od jego otrzymania, w przeciwnym razie niezatwienie uchodzi za zatwierdzenie. Niezatwierdzenie wniosku dopuszczalne jest tylko wtedy, jeśli on jest niezgodny z ustawą, albo wprowadza szachownicę. Po zatwierdzeniu wniosku i wykonaniu planu należy wyłączyć do księgi gruntowej. Wyłączonym obszarem może właściciel rozporządzać bez żadnych ograniczeń z wyjątkiem parcelacji.

Oprócz normalnych istnieją wyłączenia nadzwyczajne dla utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej i melioracji rolnych, w szczególności w majątkach posiadających gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie obszar wjęty z pod parcelacji może być podwyższony do 350 ha. a w majątkach prowadzących intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni nawet do 700 ha. O istnieniu warunków uzasadniających takie wyłączenia decyduje Minister Reform Rolnych. Ogólny jednak obszar wyłączeń z tego tytułu nie może przekraczać 550 000 ha.

Kolejność gruntów podlegających parcelacji określona w dawnej ustawie, została uchylona, a w miejsce tego wprowadzono roczny kontyngent parcelacyjny, który wciągu najbliższych 10 lat wynosi po 200 000 ha rocznie. Corocznie najpóźniej do dnia 10 stycznia ma Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych ustalić plan parcelacyjny na następny rok kalendarzowy. Plan ten oznaczy ilość hektarów ziemi, jaka w granicach rocznego kontyngentu ma być rozparcelowana w poszczególnych okręgach i powiatach. O ile w dniu 1 listopada roku poprzedzającego ten rok, dla którego ustalono plan parcelacyjny, okaże się, że wskazana tam ilość ziemi nie została rozparcelowana Rada Ministrów

wyda wykaz imienny tych majątków lub ich części, które mają być poddane przymusowemu wykupowi. Wyjątkowo dla roku 1926 wykaz imienny miał być ogłoszony do dnia 10 stycznia 1926 r. W wykazie mają być w każdym razie pomieszczone majątki większe przed mniejszemu. Aż do 1 grudnia roku, dla którego został ogłoszony wykaz imienny wolno jeszcze właścicielowi rozparcelować dobrowolnie oznaczone w wykazie obszary. Dopiero kiedy to w tym terminie nie nastąpi, może urząd ziemski objąć w posiadanie powyższe grunty po złożeniu okręgowej komisji ziemskiej wniosku co do wysokości wynagrodzenia za przymusową wykupioną nieruchomości i wypłaceniu właścicielowi 75% szacunku.

Cenę wykupu stanowić będzie łączny szacunek gruntów, budowli i t. d. dokonany przez odpowiednie zastosowanie przepisów obowiązujących przy ustalaniu wartości nieruchomości dla opłaty podatku majątkowego (rozp. Min. Skarbu z 15. 11. 1923 Dz. Ust. nr. 123, poz. 996). Przepisy te jednak winne być zmienione zapomocą rozporządzenia Ministra Reform rolnych celem uwzględnienia z nich stanu kultury oraz zmian, jakie zaszły w stosunkach gospodarczych. Następnie rewizje tych przepisów mają być dokonywane co 2 lata. Oszacowania dokonywuje okręgowy urząd ziemski na podstawie opinii komisji klasyfikacyjno-szacunkowych oraz rzeczoznawców, a wynagrodzenie ustala okręgowa komisja ziemska. Zarówno właścicielowi jak i wierzycielom przysługuje prawo zaskarżenia decyzji okręgowej komisji ziemskiej w drodze cywilno-sądowej, jeśli przyznane odszkodowanie nie jest zgodne z zasadami ustawy.

Wypłata odszkodowania ma nastąpić częściowo w gotówce, częściowo w listach 5% Państwowej Renty Ziemskiej w złocie i to znowu w części według nominalnej wartości, a w części według kursu ustalonego corocznie przez Ministra R. R. nie niżej jednak 70% nominalnej wartości. Stosunek tych trzech części wynagrodzenia zależeć będzie od ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich należących do wywłaszczonego właściciela i oznacza go szczegółowo tabela w ustawie podana. Właściciel nie otrzyma też odrazu całego wynagrodzenia, lecz część płatna w listach renty ziemskiej według nominalnej wartości złożona będzie do depozytu w Państwowym Banku Rolnym i nie może być wydana wcześniej jak po upływie 5 lat od daty płatności. Przez ten czas właściciel będzie otrzymywał tylko odsetki. W razie istnienia obciążeń hipo-

tecznych złoży urząd ziemski część odszkodowania przypadającą właścicielowi do depozytu sądowego a sąd ją rozdzieli między wierzycieli wedle ustaw o rozdziale licytacyjnej ceny kupna. Z chwilą złożenia wynagrodzenia do depozytu wszelkie ciężary i wierzytelności, nie przejęte przez Skarb Państwa, obciążają depozyt, a odnośne wpisy hipoteczne ulegają wykreśleniu. Pewne uprzywilejowane stanowisko zajmują tylko wierzytelności instytucyj kredytu długoterminowego.

Umowy dzierżawne ulegają w razie parcelacji dobrowolnej rozwiązaniu za wypowiedzeniem na rok przed terminem, a w razie przymusowego wykupu automatycznie wygasają z dniem 1 listopada roku, dla którego wykaz imienny został ogłoszony. W każdym przypadku nie przysługuje dzierżawcy żadne odszkodowanie z powodu przedwczesnego rozwiązania dzierżawy. Pewne ulgi istnieją tylko dla drobnych dzierżawców podpadających pod ochronę ustawy z 31. 7. 1924 (Dz. Ust. nr. 75, poz. 741).

Zobowiązania z jednorocznych umów z pracownikami folwarcznymi przechodzą wprawdzie w razie przymusowego wykupu na okręgowy urząd ziemski, ale ten może je we właściwym terminie rozwiązać i wówczas pracownicy, którzy byli zajęci u danego właściciela lub w danym majątku dłużej niż 10 lat mogą otrzymać albo działkę ziemi przy parcelacji, albo odprawę pieniężną, której wysokość zależy od lat służby. Niedotyczy to służby osobistej i robotników przemysłowych.

Parcelację przeprowadza albo Minister R. R. przez swoje organy, tj. okręgowe urzędy ziemskie i państwowy Bank Rolny, albo instytucje, do parcelacji upoważnione, albo sami właściciele. W obu ostatnich przypadkach może się ona odbywać jedynie za zezwoleniem i pod nadzorem urzędów ziemskich, które zatwierdzają projekty parcelacyjne, łącznie z wykazem nabywców. Parcelacja przeprowadzona bez upoważnienia powoduje między innemi nieważność umów z nabywcami. Obszar nowoutworzonych względnie powiększonych gospodarstw nie powinien przekraczać 20 ha, w województwie pomorskiem, na Ziemiach Wschodnich, oraz w powiatach górskich 35 ha. Parcelowane grunty winne być zużywane przede wszystkim na uzupełnienie karłowatych gospodarstw, a następnie na tworzeniu nowych samodzielnych osad.

Pierwszeństwo do nabycia parcel ma w pierwszym rzędzie służba folwarczna, dalej dzierżawcy i oficjaliści

majątków parcelowanych, zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskiej oraz rodziny po poległych, absolwenci szkół rolniczych i reemigranci, zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych. Wykluczone od nabycia są osoby karane za przestępstwa przeciw Państwu Polskiemu, o ile orzeczono sądownie karę pozbawienia wolności nie mniejsza niż dwuletnią, oraz za dezercję z wojska polskiego.

Grunty nabyte drogą parcelacji nie mogą być do czasu całkowitej spłaty obciążających je pożyczek z funduszy państwowych lub Państwowego Banku Rolnego, ani dzielone, ani sprzedawane, wydzierżawiane lub zastawiane bez zezwolenia urzędów ziemskich. Ograniczenia te powinny być uwiódcoznione w księdze gruntowej.

Celem zabezpieczenia dobrego zagospodarowania wyda Minister R. R. przepisy obowiązujące nabywców działek. Niewykonanie tych przepisów uprawnia Ministra R. R. do unieważnienia w drodze sądowej sprzedaży odnośnej działki.

Cena sprzedażna przy parcelacji gruntów państwowych winna być oparta na rzeczywistej wartości gospodarczej danych gruntów, przy parcelacji prywatnej nie może być spekulacyjnie wygórowana. O stosowności ceny wydaje w tym ostatnim wypadku opinię okręgowa komisja ziemiska.

Pomoc finansowa przy parcelacji gruntów państwowych polegać ma przedewszystkiem na kredytowaniu znacznej części ceny kupna (95%—75%) w postaci długoterminowego (41 lat) kredytu amortyzacyjnego na procent nie wyższy niż 6 od sta rocznie. Przy parcelacji prywatnej udzielać będzie kredytu Państwowy Bank Rolny w granicach postanowień swego statutu. Ponadto w jednym i drugim przypadku może Minister R. R. udzielić finansowo słabym nabywcom osobnego kredytu ze specjalnego funduszu zapomóg i kredytu ulgowego i to zarówno na zapłacenie ceny kupna, jak na zagospodarowanie się.

Osobne wreszcie przepisy zawiera ustawa co do parcelacji dóbr związanych stałemi ograniczeniami własności, należących do osób ograniczonych w zdolności do działań prawnych, majątków kościelnych, dzierżaw parcelacyjnych, opłat stemplowych, sądowych i notarialnych oraz postanowienia przejściowe.

Prof. A. O h a n o w i c z (Poznań).

2. Prawo skarbowe

(16. IV. 1925 — 15. IV. 1926.) *

I. Waloryzacja wierzytelności skarbowych i budżet. II. Wydatki państwowe.
III. Dochody państwowe. IV. Kredyt publiczny.

I.

Waloryzacja wierzytelności skarbowych i budżet.

W roku sprawozdawczym trzy pierwsze miesiące — aż do drugiej połowy lipca ub. r. — należą jeszcze do poprzedniego półtorarocznego okresu faktycznie ustalonej waluty polskiej. Z końcem lipca ub. r. zaczyna się, częściowo z powodu niekorzystnego bilansu handlowego i płatniczego, głównie jednak na skutek inflacji bilonowej, zainicjowanej przez rząd ze względów budżetowych i przeprowadzonej przy pomocy odpowiednich zarządzeń przymusowych w stosunku do Banku Polskiego, nowy okres waluty chwiejnej, który przy końcu listopada i na początku grudnia ub. r. osiąga pewne maximum natężenia, którego końca jednak dziś zupełnie jeszcze przewidzieć się nie da. W ustawodawstwie skarbowem kontrastowość obydwóch tych okresów, a mianowicie tak odmienne ich podłoża psychologiczne zaznaczają się nader wyraźnie, przede wszystkim w tych dziedzinach, które mają na celu bądź to likwidację finansową przeszłości, w tym przypadku likwidację pretensji i należitości skarbowych z czasów inflacji markowej, bądź też zapewnić mają utrzymanie równowagi w gospodarstwie państwowem na przyszłość.

Do pierwszego okresu, jeśli nie chronologicznie, to w każdym razie co do treści i ducha, zależą dwa R. R. M. z dnia 28. 10. i 13. 11. 25 (Dz. U. 114/805 i 117/832) stanowiące uzupełnienie tak obfitego w poprzednim roku sprawozdawczym ustawodawstwa dotyczącego waloryzacji wierzytelności państwowych, pochodzących jeszcze z czasów markowych, niejako ciąg dalszy zapoczątkowanej w r. 1924 likwidacji finansowej tego okresu. Pierwsze z wymienionych powyżej rozporządzeń przewiduje na zasadzie § 35 e R. P. R. z dnia 14. 5. względnie 27. 12. 1924 waloryzację pożyczek udzielonych przez Skarb Państwa osadnikom wojskowym i cywilnym w wysokości 30% sumy obliczonej według skali § 2 R. P. R. z dn. 14. 5. 1924; przewidziane jest również ewentualne rozłożenie należności na raty. Drugie rozporządzenie nawiązujące do R. R. M. z dnia 7. 1. 1925 upoważnia Ministra Skarbu do indy-

*) Dz. U. 1925, nr. 38 — 1926, nr. 34.

widualnych zniżek miar przerachowania pożyczek udzielonych przez Skarb Państwa urzędniczym spółdzielniom spożywczym „w zależności od stanu finansowego i możliwości płatniczej poszczególnej spółdzielni”.

W dziedzinie budżetowej różnica między okresem waluty stałej a chwiejnej wysuwa się zupełnie wyraźnie na pierwszy plan. Szereg ustaw ustala zasadnicze ramy dla gospodarki państwowej w okresie pierwszym, okresie utrzymanej na parytecie waluty złotowej. Z poszczególnych ustaw wymienić należy tu najpierw ustawę skarbową z dnia 22. 7. 1925 (Dz. U. 90/634) dotyczącą jeszcze budżetu za r. 1924; ustawa sankcjonuje liczne „virements”, jakie zostały dokonane w obrębie kredytów poszczególnych urzędów i władz przy wykonywaniu budżetu na rok 1924, przyczem jednak wysokość poszczególnych kredytów zmianie nie uległa. — Co się tyczy gospodarki państwowej za r. 1925, to ustawy o przewidywanym budżetowym na pierwsze cztery miesiące roku 1925 z dn. 19. 12. 24 i 3. 3. 1925 uzupełnione zostały w dniu 29. 4. 1925 ustawą o przewidywanym budżetowym na miesiące maj i czerwiec r. ub. (Dz. U. 47/325). Ustawa upoważnia Min. Skarbu do otwierania kredytów na wydatki państwowe do wysokości $\frac{1}{6}$ kwot ustalonych w ustawach skarbowych na rok 1924. Rada Ministrów ma nadal prawo swobodnego ustalania mnożnej dla wydatków osobowych, a kredyty na wydatki rzeczowe mogą być podwyższane w dalszym ciągu w miarę wzrostu cen. W kwestji „virements” miarodajne są przepisy ustawy skarbowej na rok 1924 z dn. 29/VII. 24, z wyłączeniem jednak prawa dokonywania zmian w pozycjach dotyczących uposażenia. W dn. 30/VI. 25. uchwaloną została ustawa skarbowa na r. 1925 (Dz. U. 66/465). Optymizm rządu i władz ustawodawczych co do możliwości utrzymania, równowagi budżetowej na poziomie przeszło 2 miliardów zł. przy równoczesnem utrzymaniu waluty na parytecie, ilustrują przytoczone poniżej cyfry dołączonego do ustawy preliminarza budżetowego. Na specjalną uwagę zasługują pozycje dochodów nadzwyczajnych, mianowicie z podatku majątkowego, z bilonu oraz z pożyczki inwestycyjnej kolejowej. Odnosne cyfry są tem więcej charakterystyczne, jeżeli zważywszy, że podatek majątkowy zamiast preliminowanych 300 milionów zł. dał w r. ub. faktycznie zaledwie 60 milionów zł., a niedobór prawie $\frac{1}{4}$ miljarda zł. wyrównany został ze szkodą dla waluty wzmoczoną emisją bilonu metalowego, a głównie papierowego. Pozatem nadmienić wypada, że ustawa upoważnia Ministra Skarbu do zwiększenia w planach

finansowo - gospodarczych przedsiębiorstw i monopolów wydatków zwyczajnych, z wyjątkiem osobowych, — „o ile to nie spowoduje zmniejszenia dochodu czystego lub zwiększenia deficytu”, ponadto w zakresie monopolu tytoniowego do zwiększenia wydatków nadzwyczajnych do 1 miliona zł., a wydatków osobowych w budżetach monopolów tytoniowego i spirytusowego do 10% sum przewidzianych w planach finansowo-gospodarczych. Ustawa zastrzega również Ministrowi Skarbu ważne prawo miesięcznego otwierania kredytów oraz prawo dokonywania „virements” kredytów rzeczowo - administracyjnych w obrębie każdego działu poszczególnej części budżetu, z wyjątkiem jedynie części dotyczących Sejmu, Senatu i Kontroli Państwowej. Okres ulgowy dla kredytów niewykorzystanych w roku budżetowym skrócony został tym razem do jednego miesiąca. Inne artykuły ustawy budżetowej mają charakter t. zw. dodatków budżetowych; dotyczą pożyczek, jakie Minister Skarbu władny jest udzielać z zapasów kasowych ponad 60 milionów zł. bankom państwowym i związkom komunalnym (oprocentowanych, krótkoterminowych), lub też na poczet uposażeń służbowych (w formie zaliczek bezprocentowych); następnie sprzedaży nieruchomości państwowej za granicą, wreszcie usunięcia różnego rodzaju utrudnień w wywozie płodów rolniczych. — W dniu 22/VII. 25 uchwaloną została ustawa skarbowa o dodatkowych kredytach na rok 1925 (Dz. U. 83/570), podwyższająca pozycję „funduszy specjalnych” budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych o sumę niespełna 4 milionów zł. Jako pokrycie podaną jest w ustawie „nadwyżka wpływów z cel”.

Załamanie się waluty w drugiej połowie ub. r. doprowadziło w listopadzie do zmiany rządu, a w szczególności do zmiany na stanowisku Ministra Skarbu. Nowy rząd zrozumiał, że poważna redukcja budżetu jest nakazem chwili, obawiać się bowiem należało, że zaznaczająca się już zwyżka cen towarów uniemożliwi wogóle wszelką racjonalną gospodarkę państwową. Przeświadczenie o konieczności natychmiastowego i wydatnego zmniejszenia rozchodów państwowych znalazło wyraz w dwóch ustawach z dnia 22. 12. 1925, w pierwszej linii w ustawie o prowizorium budżetowym za okres trzech pierwszych miesięcy r. 1926 (Dz. U. 129/917). Ustawą tą upoważniony został Minister Skarbu do otwierania kredytów na wydatki państwowe na okres pierwszego kwartału r. 1926 do wysokości kwot ustalonych dla poszczególnych części budżetu. Suma kredytów w porównaniu z budżetem na r. 1925 jest znacznie zredukowaną, budżet administracyjny zamiast sumy

Zestawienie według grup i części preliminarza budżetowego na r. 1925 oraz kredytów prowizorium budżetowego na pierwszy kwartał roku 1926.

(A. Administracja — brutto, B. Przedsiębiorstwa i C. Monopole — netto)

= netto)

Liczba części	Nazwa grupy i części	Wydatki		Dochody	Kredyty
		pre-	dodatk.	pre-	prowizorium
		liminowane ustawą z dnia 30/VI. 25.	ustalone ustawą z dnia 22/VII. 25.	liminowane ustawą z dnia 30/VI. 25.	budżetowego ustalone ustawą z dnia 22/XII. 25.
	A. Administracja.	zł.	zł.	zł.	zł.
1	Prezydent Rzeczypospolitej . .	2 131 268	—	134 380	350 865
2	Sejm i Senat . . .	9 444 253	—	20 900	1 865 678
3	Kontrola Państwowa	4 472 006	—	96 598	966 160
4	Prezydium Rady Ministrów	1 747 628	—	15 501	372 183
5	Ministerst. Spraw Zagranicznych .	20 794 267	3 950 000	8 785 400	6 859 599
6	Ministerst. Spraw Wojskowych . .	710 100 000 ¹⁾	—	16 188 862	134 248 800
7	Ministerst. Spraw Wewnętrznych .	207 148 937	—	19 380 551	40 473 417
8	Ministerst. Skarbu	329 413 920 ²⁾	—	1 339 781 915 ⁴⁾	89 173 620
9	Ministerst. Sprawiedliwości . . .	90 640 636	—	36 193 370	16 829 514
10	Ministerst. Przemysłu i Handlu	114 669 055	—	121 710 374	9 869 412
11	Ministerst. Koleji	2 858 920	—	140 600	1 444 296
12	Ministerst. Roln. i Dóbr Państw. .	36 848 849	—	15 043 241	8 261 008
13	Ministerst. Wyzn. Relig. i Ośw. Publ.	323 316 258	—	8 813 723	58 237 302
14	Ministerst. Robót Publicznych . . .	84 295 653	—	27 896 412	12 900 135
15	Ministerst. Pracy i Opieki Społ. .	34 388 608	—	689 210	18 790 794
16	Ministerstwo Reform Rolnych . .	43 886 150	—	11 021 642	4 338 453
		2 016 156 408 ³⁾	3 950 000	1 605 912 679 ⁵⁾	404 981 236

¹⁾ ²⁾ ³⁾ ⁴⁾ ⁵⁾ patrz strona 629.

¹⁾ ²⁾ ³⁾ ⁴⁾ ⁵⁾ patrz strona 629.

Liczba części	Nazwa grupy i części	Wydatki		Dochody	Kredyty
		pre-	dodatk.	pre-	prowizorium
		liminowane ustawą z dnia 30/VI. 25.	ustalone ustawą z dnia 22/VII. 25.	liminowane ustawą z dnia 30/VI. 25.	budżetowego ustalone ustawą z dnia 22/XII. 25.
	B. Przedsiębiorstwa.	zł.	zł.	zł.	zł.
4	a) Polska Agencja Telegraficzna .	154 914	—	—	—
	b) Drukarnie Państwowe . .	—	—	222 894	—
	c) Monitor Polski	142 528	—	531 501	—
6	Wytwórnice Wojskowe	15 000 000	—	—	1 500 000
7	Zdrojowiska Państwowe . . .	1 057 554	—	1 057 554	—
10	a) Przedsięb. górno-hutn. i przemysł.	429 000	—	6 026 805 ^{1a)}	—
	b) Wytwórnice apar. telegr. i telef. .	20 000	—	70 534	—
	c) Radjotelegraf .	864 979	—	—	—
11	Koleje Żelazne . .	90 821 000 ⁶⁾	—	96 821 000 ¹¹⁾	—
12	Polskie Lasy Państwowe . . .	3 396 388	—	46 394 266 ¹²⁾	—
14	Państw. Zakł. Wodociąg. na Górnym Śląsku . . .	—	—	—	—
15	Zakł. dla emigr. i przem.-szkoln. dla inwal.	62 450	—	140 572	—
		111 948 813 ⁷⁾	—	151 265 126 ¹³⁾	1 500 000
	C. Monopole.				
8	Sacharyna	—	—	115 000	—
	Sól	—	—	28 769 500 ¹⁴⁾	—
	Tytoń	7 295 000	—	169 795 000 ¹⁵⁾	—
	Spirytus	30 500 000	—	197 500 000 ¹⁶⁾	—
	Loterja Państw. . .	—	—	4 032 000	—
		37 795 000 ⁸⁾	—	400 211 500 ¹⁷⁾	—
	Razem A+B+C	2 165 900 221 ⁹⁾	3 950 000	2 157 389 305 ¹⁸⁾	406 481 236

⁶⁾ ⁷⁾ ⁸⁾ ⁹⁾ ¹⁰⁾ ¹¹⁾ ¹²⁾ ¹³⁾ ¹⁴⁾ ¹⁵⁾ ¹⁶⁾ ¹⁷⁾ ¹⁸⁾ patrz strona 629.

505 milj. zł na kwartał zamyka się sumę 405 milj. zł, wydatki nadzwyczajne przedsiębiorstw i monopolów w szczególności wydatki inwestycyjne kolei, zostały prawie zupełnie skreślone, ogólna redukcja całego budżetu wyraża się na kwartał sumą 136 milionów zł. Skreślenia w poszczególnych częściach budżetu administracyjnego są dość znaczne, mianowicie w dziale Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, procentualnie także w budżecie Ministerstwa Przemysłu i Handlu; podwyżki budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Skarbu oraz Pracy i Opieki Społecznej tłumaczą się częściowo zwykłą kosztów utrzymania placówek zagranicznych, zwiększonym ciężarem długów zagranicznych zakontraktowanych w walutach obcych oraz wzrostem wydatków wywołanych z wzmagającym się w kraju gwałtownie bezrobociem. Z redukcją budżetów poszczególnych Ministerstw

¹⁾ W tern wydatków nadzwyczajnych 181.147.060 zł (głównie na rezerwę zaopatrzenia).

²⁾ W tern wydatków nadzwyczajnych 52.332.080 zł (koszty bicia bilonu zagranicą — 44 miliony zł).

³⁾ W tern wydatków nadzwyczajnych 354.079.376 zł.

⁴⁾ W tern dochodów zwyczajnych z danin publicznych 803.635.000 zł (z podatków bezpośrednich 335.085.000 zł — z podatków pośrednich 98.550.000 złotych — z cła 270.000.000 zł — z opłat stemplowych 100.000.000 zł); dochody nadzwyczajne 474.744.003 zł (głównie z bilonu — 128 milionów zł i z podatku majątkowego — 300 milj. zł).

⁵⁾ W tern dochodów nadzwyczajnych 501.959.540 zł.

⁶⁾ Wydatki nadzwyczajne, głównie na inwestycje na kolejach istniejących normalnotorowych, częściowo także na budowę nowych linii.

⁷⁾ W tern wydatków nadzwyczajnych III.519.462 zł.

⁸⁾ Wydatki nadzwyczajne.

⁹⁾ W tern wydatków nadzwyczajnych 503.393.838 zł.

¹⁰⁾ Dochód brutto 57.980.373 zł.

¹¹⁾ W tern dochodów nadzwyczajnych z pożyczki inwestycyjnej 53.000.000 zł; ogólny dochód brutto kolei 964.435.172 zł.

¹²⁾ Dochód brutto 91.876.836 zł.

¹³⁾ W tern dochodów nadzwyczajnych 53.000.000 zł.

¹⁴⁾ Dochód brutto 38.880.000 zł.

¹⁵⁾ Dochód brutto 319.478.000 zł.

¹⁶⁾ Dochód brutto 330.574.000 zł.

¹⁷⁾ Dochody zwyczajne netto.

¹⁸⁾ W tern dochodów nadzwyczajnych 554.959.540 zł.

nie jest jednak złączona proporcjonalna redukcja także każdego paragrafu danego budżetu, maksymalną granicę dla poszczególnych paragrafów jest $\frac{1}{4}$ sum ustalonych w ustawach skarbowych na r. 1925, z wyjątkiem wydatków osobowych, co do których miarodajne są przepisy ustawy o środkach zapewnienia równowagi budżetowej z dn. 22. 12. 1925. Podkreślić należy w końcu, że w przeciwieństwie do ustawy skarbowej na r. 1925 wydatki nadzwyczajne monopolu tytoniowego oraz wydatki osobowe monopolu tytoniowego i spirytusowego nie mogą być przez Ministra Skarbu podwyższane. — Równocześnie z ustawą o prowizorium budżetowym uchwaloną została w dn. 22. 12. 1925 ustawa o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. 129/918). Ustawa zmniejsza za okres pierwszego kwartału r. 1926 zaopatrzenia emerytalne o 4%, a uposażenia funkcjonariuszy państwowych i wojska o $4\frac{1}{2}$, 5 wzgl. 6%. Ponadto zmniejszone zostały dodatkowe punkty i mnożne — za specjalne, mianowicie kierownicze czynności — o 50%. Równocześnie, aby zwiększyć dochód z państwowego podatku dochodowego zredukowany został przypadający związkom komunalnym, na mocy ustawy z dnia 11. 8. 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, udział we wpływach z tego podatku. Udział ten wynoszący dla Warszawy 40%, dla innych miast oraz powiatowych związków komunalnych 30% wpływów — zmniejszony został do 20 wzgl. 15%. Inne przepisy ustawy posiadają charakter więcej administracyjny, jak skarbowy, mają jednak również r. celu doprowadzenie do równowagi gospodarki budżetowej.

W dniu 15. 4. 1926 ogłoszoną została ustawa z dn. 31. 3. 1926 (Dz. U. 34/208) o uzupełnieniu prowizorium budżetowego na czas od 1. 1. do 31. 3. 1926 i o prowizorium budżetowym za czas od 1. do 30. 4. 1926. Ustawa zwiększa kredyty ustalone pierwotnie na pierwszy kwartał o 23.725.000 zł, podwyższając w szczególności wydatki Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ., Min. Skarbu oraz Min. Pracy i Op. Społ. Poza tem ustalone zostały niektóre nowe pozycje budżetowe, pierwotnie w budżecie na rok 1925 nieprzewidziane, szczególnie dla Min. Przem. i Handlu na zapłacenie raty należności za budowę portu w Gdyni (przeszło 7 milj. zł). Te nowe pozycje znaleźć miały jednak pomieszczenie w sumach wydatków na pierwszy kwartał ustalonych (t. zn. 430.206.236 zł) — Prowizorium budżetowe na miesiąc kwiecień upoważnia Min. Skarbu do otwierania kredytów do $\frac{1}{3}$ sum ustalonych pierwotnie na pierwszy kwartał roku 1926 z uwzględnieniem zmian podanych w osobnym za-

łączniku. Zmiany wyrażają się głównie w ogromnym zmniejszeniu budżetu Minist. Przemysłu i Handlu (prawie do $\frac{1}{3}$), a zwiększeniu etatów szeregu innych Ministerstw, mianowicie Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. i Min. Skarbu. Na przedsiębiorstwa państwowe (głównie wytwórnie wojskowe) przeznaczono 561.660 zł. Ogółem przewiduje prowizorium budżetowe na miesiąc kwiecień wydatki w sumie 143.407.683 zł. Wydatki osobowe wypłacone być miały — z wyjątkiem poborów niższych grup uposażeń — z potrąceniami przewidzianymi ustawą z dnia 22. 12. 1925 o środkach zapewnienia równowagi budżetowej, nie przesądzając jednak uregulowania ostatecznej wysokości tych świadczeń we właściwej drodze z mocą obowiązującą od 1-4.26.

II.

Ustawodawstwo dotyczące wydatków państwowych.

Wśród wydatków państwowych ogromną pozycję stanowią wydatki osobowe. Ustalenie wydatków osobowych w pewnej nieprzekraczalnej wysokości ma dla gospodarki budżetowej niewątpliwie nader korzystne wyniki. Ciągłe zmiany w mnożnych miesięcznych wykazujących wobec wzrostu drożyzny od połowy r. 1924 na ogół stałą tendencję zwyżkową powodowały tak dalece powiększenie się ogólnej sumy wydatków państwowych, że utrzymanie równowagi budżetowej było istotnie wskutek tego bardzo utrudnionem. Od maja do grudnia ub. r. ustaloną była mnożna w wysokości na ogół coraz wyższej, mianowicie gr. 41, 40, 42, 43, 42, 43, 44 i 43 (R. M. ogłoszone pod poz. Dz. U. 281, 391, 437, 517, 593, 685, 762 i 839). Przyznać jednak należy, że zainicjowana ustawą z dnia 22. 12. 1925 redukcja poborów urzędniczych oraz unieruchomienie mnożnej na poziomie miarodajnym w grudniu ub. r. stawia władze państwowe w razie dalszego wzrostu drożyzny przed problemy istotnie bardzo trudne. Kwestje te jednak choć wywołane stanem budżetu państwowego w szczególach swych nie są już zagadnieniem skarbowem, a administracyjnem.

Z poszczególnych ustaw i rozporządzeń mających znaczenie dla całości wydatków państwowych wymienić należy tu jeszcze następujące: R. P. R. M. i M. S. z dnia 18. 2. 1926 (Dz. U. 18/102) wydane w porozumieniu z M. W. R. i O. P. w sprawie wykonania niektórych postanowień ustawy z dnia 22. 12. 1925 o środkach zapewnienia równowagi budżetowej. Rozporządzenie, ważne od dnia 1. 1. 1926, redukuje m. in. wynagro-

dzenia nauczycieli za godziny nadliczbowe ¹⁾). Dalej zwrócić należy uwagę na R. R. M. z dnia 17. 6. 1925 (Dz. U. 62/438) przewidujące stopniową redukcję dodatku regulacyjnego od dnia 1. 7. 1925 roku oraz na ustawę z dnia 23. 6. 1925 (Dz. U. 75/522) przywracającą moc obowiązującą ustawy z dnia 22. 3. 1923 o płaceniu przez Skarb Państwa zasiłków dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe. Wysokość zasiłków określa bliżej R. R. M. z dnia 26. 8. 1925 (Dz. U. 94/667). Wspomnieć należałoby tu w końcu także o R. M. Ref. Rom., wydanem w poroz. z M. S. z dnia 30. 4. 1925 (Dz. U. 60/427) dotyczącem pomocy kredytowej z funduszy państwowych osobom nie posiadającym środków na prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej na gruntach scalonych. Rozporządzenie powyższe zmienia dawniejsze rozporządzenie z dnia 17. 10. 1924 o tyle, że pomoc rządowa przyznana została nie tylko właścicielom gospodarstw scalonych na zasadzie ustawy o scalaniu gruntów z dnia 31. 7. 1923, a także tym osobom, które scaliły swe gospodarstwa po dniu 21. 9. 1920 r.

III.

Ustawodawstwo dotyczące dochodów państwowych.

W zakresie **dochodów z własnego gospodarstwa** ustawodawstwo skarbowe wykazuje w okresie sprawozdawczym na ogół tendencję ku utrzymaniu linii wytycznych wskazanych przez ustawodawstwo ostatnich lat. W niektórych tylko dziedzinach dokonane zostały posunięcia i zmiany o charakterze więcej zasadniczym. Dotyczy to mianowicie **majątków państwowych**, których obszar na skutek ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28. 12. 1925 (Dz. U. 1926 : 1/1) ulegnie znacznemu zmniejszeniu. Art. 2 wspomnianej ustawy zalicza do „zapasu ziemi” przeznaczanego na cele parcelacji przede wszystkim grunty stanowiące z jakiegokolwiek tytułu własność Skarbu Państwa (z wyjątkiem lasów). Co rok do 10-go stycznia ustalony ma być przez Radę Ministrów, a do końca stycznia ogłoszony w Dzienniku Ustaw, plan parcelacyjny na następny rok kalendarzowy. W ciągu najbliższych lat dzieściu obszar przeznaczony na cele reformy rolnej określa się

¹⁾ Porównaj także R. M. W. R. i O. P. z dn. 1. 3. 1926 (Dz. U. 33/204) ustalające również na podstawie ustawy z dn. 22. 12. 1925 wynagrodzenie nieetatowych nauczycieli szkół powszechnych na 60 zł w stosunku rocznym za każdą godzinę nauki w tygodniu

na 200 tysięcy ha ziemi rocznie. R. R. M. z dnia 13. 1. 1926 (Dz. U. 7/42) podaje, zgodnie z ustalonym w dniu 7. 1. b. r. planem parcelacyjnym, wykaz obszarów przeznaczonych na parcelację w r. 1927, obejmujący 80.000 ha gruntów państwowych i Państw. Banku Rolnego (przeważnie na kresach wschodnich) oraz 120.000 ha gruntów prywatnych. Szacunek przejęcia nieruchomości ziemskich przez Min. Ref. Roln. od innych władz państwowych dokonywany będzie przez odpowiednie zastosowanie przepisów obowiązujących dla opłaty Dodatku majątkowego (art. 68 i 27 ustawy). — Na uwagę zasługuje tutaj również ustawa z dnia 18. 12. 1925 (Dz. U. 1926 15/84) rozszerzająca m. in. ustawę z dnia 31. 7. 1923 o scalaniu gruntów także na majątki państwowe (art. 2 i 8). — W zakresie **lasów państwowych** nie zostały wydane w okresie sprawozdawczym przepisy prawne posiadające charakter skarbowy. — W dziedzinie **przedsiębiorstw państwowych** zanotować wypada — obok mniejszej wagi zmian w statutach Polskiej Agencji Telegraficznej i Wydawnictwa „Monitor Polski” (ustawy z dnia 22. 12. 1925 Dz. U. 129/921 i 922) — dość liczne przepisy dotyczące **państwowych instytucyj kredytowych**. R. M. S. z dnia 30. 4. 1925 (Dz. U. 47/332) uzupełnia statut **Banku Gospodarstwa Krajowego** z dnia 31. 5. 1924 w tym sensie, że na zasadzie R. P. R. z dnia 30. 12. 1924 o udzieleniu poręki państwowej Skarb Państwa odpowiada za obligacje banku lokowane zagranicą do wysokości 100 milionów zł. Ponadto bank uzyskuje prawo emitowania obligacyj bankowych nie tylko na podstawie pożyczek przemysłowych, ale również za pokryciem się w gwarantowanych przez państwo listach zastawnych i obligacjach instytucyj kredytu długoterminowego i samorządów. Wreszcie umożliwia bankowi R. M. S. z dnia 28. 8. 1925 (Dz. U. 91/640) udzielanie pożyczek na budynki mieszkalne również w obligacjach mieszkaniowych gwarantowanych przez gminy i Państwo w myśl ustawy z dnia 29. 4. 1925 o rozbudowie miast (Dz. U. 51/346) (art. 14) wzgl. R. M. S. z dnia 20. 5. 1925 (Dz. U. 56/401) (§ 9 i nast). — Co się tyczy **Państwowego Banku Rolnego**, to R. R. M. z dnia 25. 4. 1925 (Dz. U. 44/305) postanowione zostało podwyższenie kapitału zakładowego tego banku jako bezprocentowej, niewycofalnej dotacji Skarbu Państwa do sumy 25 milionów zł w przeciągu dwóch lat. Odpowiednio do tego uległ zmianie statut instytucji, który w brzmieniu obecnie obowiązującym ogłoszony został jako załącznik do R. M. Ref. Rol. z dnia 20. 6. 1925 (Dz. U. 69/487) wydanego w porozumieniu z M. S. i M. R. i D. P.

Bank posiada nadal prawo do wypuszczania listów zastawnych do wysokości 30-krotnej swego kapitału zakładowego łącznie z funduszem rezerwowym, zaś pożyczki wydane w listach zastawnych mają być zabezpieczone na pierwszym miejscu, a w każdym razie w granicach $\frac{2}{3}$ szacunku nieruchomości. Listy zastawne gwarantowane są przez Skarb Państwa zgodnie z ustawą z dnia 30. 12. 1924 o udzieleniu poręki państwowej. Prawo do bezpośredniego ściągania opłat stemplowych jest w dalszym ciągu zastrzeżone Państwowemu Bankowi Rolnemu, skreślone natomiast zwolnienie od podatków bezpośrednich. Z czystego zysku wykazanego w bilansie przeznacza się conajmniej 60% na fundusze rezerwowe banku, pozostałość zużyta być może na zasilenie funduszy budżetowych Min. Ref. Roln. oraz Min. Roln. i Dóbr Państw, przewidzianych na cele podniesienia kultury rolnej. Na zasadzie ustawy z dnia 22. 7. 1925 (Dz. U. 88. 609) udziela Państwowy Bank Rolny również oprocentowanych pożyczek na meljoracje rolne z specjalnego funduszu państwowego tworzącego się głównie z corocznych bezprocentowych i bezzwrotnych dotacyj Skarbu Państwa. — Odnośnie **Pocztowej Kasy Oszczędności** nadmienić należy, że na skutek ustawy z dnia 18. 7. 1925 (Dz. U. 83/563) przechowane zostają oszczędności wpisane przed dn. 31. 12. 1923 zasadniczo na 20% sumy obliczonej według skali § 2 R. P. R. z dn. 14. 5. 1924. Wynikłe stąd wydatki pokryte będą m. in. emisją specjalnej 5% pożyczki państwowej zwrotnej w terminie 20 lat. Koszty oprocentowania i wykupu obligacji pokryje Skarb Państwa z udziału swego w dochodach Pocztowej Kasy Oszczędności, ewentualnie z własnych zasobów. Szczegóły dotyczące przerachowania wkładek oraz pokrycia odnośnych różnic obligacjami wspomnianej powyżej pożyczki reguluje R. M. S. z dn. 4. 2. 1926 (Dz. U. 16/94). — Przytoczyć należy tu także szereg przepisów prawnych dotyczących **ustroju pieniężnego**, w szczególności: R. M. S. z dn. 20. 5. 1925 (Dz. U. 55/395) o tymczasowej organizacji mennicy państwowej, R. M. S. z dnia 28. 4. 1925 (Dz. U. 49/337) zmieniające wzór monety srebrnej 5-złotowej oraz ustawę z dnia 23. 6. 1925 r. (Dz. U. 67/466) podnoszącą zawartość srebra w monecie 5-złotowej do pierwotnej próby 900/1000, dalej R. M. S. z dn. 22. 9. 1925 (Dz. U. 101/715) o wycofaniu i wymianie (z terminem ostatecznym 30/ 9. 26) biletów zdawkowych 1 i 2 złotych z napisem „Bank Polski”, ustawę z dn. 23. 6. 1925 (Dz. U. 67/467) upoważniającą Min. Skarbu do emisji w granicach 150 milionów zł przewidzianych

R. P. R. z dn. 14. 4. 1924 obok biletów zdawkowych 1 i 2 złotych także 5-złotowych, posiadających również moc umarzania do 100 zł, następnie R. M. S. z dn. 25. 7. 1925 (Dz. U. 65/460) przewidujące wymianę biletów zdawkowych w każdej ilości na monety srebrne przez Centralną Kasę Państwową w Warszawie, wreszcie ustawę z dnia 28. 11. 1925 (Dz. U. 119/859) upoważniającą do emisji biletów zdawkowych do granicy i wzamian emisji monet srebrnych. Dodać należy, że na skutek tej samej ustawy podniesioną została granica obiegu monet metalowych z wyjątkiem złotych z karoty 8 wzgl. 4 zł za każdego mieszkańca Rzplitej Polskiej do kwoty 12 zł. Niezależnie od tego przyznane zostało — również tą samą ustawą — Ministrowi Skarbu prawo do emitowania biletów zdawkowych do wysokości 50% nominalnej wartości każdorazowo emitowanych biletów skarbowych „celem ułatwienia wymiany” tych biletów w razie przedterminowego wykupu przez przyjmowanie ich przy płaceniu podatków lub innych należności państwowych.

W zakresie dochodów Państwa z **publicznych środków komunikacyjnych** dokonane zostały ważniejsze zmiany — jeśli abstrahujemy od komunikacji wodnej¹⁾ — przede wszystkim w dziedzinie **Poczt i Telegrafów** oraz Kolei Żelaznych. Wymienić należy tu w szczególności R. M. P. i H. z dnia 14. 9. 1925 (Dz. U. 99/702) ustalające nową taryfę pocztową zawierającą stawki w stosunku do dawniejszej z dnia 26. 2. 1925 częściowo nieco podwyższone²⁾, następnie R. M. P. i H. z dnia 26. 1. 1926 (Dz. U. 9/67) zarządzające przeliczanie zagranicznej taryfy telegraficznej na złote polskie według każdorazowej równowartości, wreszcie R. M. P. i H. z dnia 1. 4. 1926 (Dz. U. 32/199) wprowadzające z dniem 15. 4. 1926 w obrocie wewnętrznym dodatkowe opłaty pocztowe, telegraficzne i telefoniczne (w wysokości 1, 5 i 10 gr). Na uwagę zasługuje tu także R. M. Kol. i P. i H. z dnia 19. 11. 1925 (Dz. U. 121/870) regulujące m. in. należności przypadające zarządowi kolejowemu za przewozy

¹⁾ Wydane zostały R. M. P. i H. w poroz. z M. S. z dnia 27. 3. i 2. 6. 1925 (Dz. U. 38/268 i 56/405) w sprawie wykonania wzgl. zmiany ustawy z dnia 25. 7. 1924 o morskich opłatach portowych; porówn. równ. R. M. R. P. z dnia 3. 3. 1926 (Dz. U. 28/174) wydane w porozumieniu z M. S. w sprawie zmiany rozporz. z dnia. 2. 6. 1924 w przedmiocie opłat na wodach publicznych śródlądowych.

²⁾ Uzupełnienia i zmiany zawiera R. M. P. i H. z dnia 29. 12. 1925 (Dz. U. 131/945).

poczty na kolejach państwowych i prywatnych przez Państwo zarządzanych. W dziedzinie **Kolei Żelaznych** zaznaczyć należy uchylene ustawą z dnia 22. 7. 1925 (Dz. U. 86/589) R. P. R. z dnia 28.12. 1924 o przedsiębiorstwie dla eksploatacji kolei państwowych, poatem wydano cały szereg rozporządzeń taryfowych, z pośród których zrzeszenie zasadnicze posiadają R. M. K. z dnia 8. 4. 1925 (Dz. U. 42/293) ogłaszające część I. nowej taryfy towarowej¹⁾, R. M. K. z dnia 27. 1. 1926 (Dz. U. 11/73) wprowadzające z d. 10. 2. 26 w życie część II—V nowej taryfy towarowej z tabelą opłat przewozowych podwyższoną w wyższych pozycjach od 10 do przeszło 20% w porównaniu do taryfy z dn. 30. 11. 1924 r., dalej R. M. K. z dn. 15. 5. 1925 (Dz. U. 53/362) podwyższające z dn. 1. 6. 1925 taryfę osobową do 25% na mniejszych odległościach w porównaniu do taryfy z dn. 8. 3. 1924²⁾, wreszcie R. M. K. z dn. 8. 4. 1925 (Dz. U. 43/300) ogłaszające osobną taryfę towarową dla kolei wąskotorowych³⁾. Ponadto wprowadzone zostały z dn. 15. 4. 1926 R. M. K. z dn. 9. 4. 1926 (Dz. U. 33/207) opłaty dodatkowe do ceny biletów ponad 1 zł w wysokości 10 gr od każdych zaczętych 5 zł ceny biletów. Wspomnieć wypada także o ulgach taryfowych przy przejazdach powrotnych z uzdrowisk krajowych w czasie od 15. 6. do 31. 10. 1925 (R. M. K. z dn. 9. 6. i 29. 9. 1925 Dz. U. 59/421 i 101/718), dla zarejestrowanych bezrobotnych pracowników umysłowych (R. M. K. z dn. 17. 12. 1925 Dz. U. 125/896) oraz celem faworyzowania wywozu węgla kamiennego do Włoch w komunikacji polsko-austriackiej (R. M. K. z dnia 9. 7. względnie 30. 10. 1925 Dz. U. 71/498 wzgl. 111/794)⁴⁾.

W ustawodawstwie skarbowem dotyczącem **monopolów** państwowych silniejsze obniżenie się waluty w drugiej połowie ub. r. nie wszędzie i nie zaraz oddziało w kierunku podwyższenia cen monopolowych. — W zakresie monopolu **sol**i zarządzoną została nawet zniżka ceny warzonki z Wieliczki

¹⁾ Zmiany i uzupełnienia podaje R. M. K. z dn. 20. 10. 1925 Dz. U. 109/782.

²⁾ R. M. K. z dn. 16. 12. 1925 (Dz. U. 128/913) podaje całą taryfę osobową w brzmieniu obecnie miarodajnem.

³⁾ Zmiany i uzupełnienia, także podwyżki niektórych opłat zawiera R. M. K. z dn. 24. 10. 1925 (Dz. U. 109/785).

⁴⁾ Drobne zmiany i uzupełnienia w R. M. K. z dn. 23. 2. 1926 (Dz. U. 22/136).

z 25 na 22 zł za 100 kg (R. M. S. z dnia 19. 10. 1925 Dz. U. 110/788). — W dziedzinie monopolu tytoniowego natomiast podwyższony został cennik wyrobów tytoniowych (porówn. R. M. S. z dn. 7. 10. i 21. 12. 1925 Dz. U. 104/731 i 129/925), szczególnie wyrobów zagranicznych, dopuszczonych do sprzedaży przez monopol R. M. S. z dn. 18. 9. 1925 (Dz. U. 98/699). Również podwyższoną została R. M. S. z dn. 15. 12. 1925 (Dz. U. 129/924) należność monopolowa od sprowadzanych z zagranicy przez osoby prywatne niektórych gatunków tytoniu. Poza to zasługują na uwagę w okresie sprawozdawczym zarządzenia dotyczące likwidacji urzędów i zapasów byłych prywatnych fabryk wyrobów tytoniowych zamkniętych w drodze karnej lub dobrowolnie (R. M. S. z dn. 18. 8. 25 Dz. U. 88/614).

Oдноśne przedmioty miały być w terminie do 15. 2. 1926 — przedłużonym do 31. 5. 1926 R. M. S. z dn. 5. 2. 1926 Dz. U. 18/106 — sprzedane monopolowi tytoniowemu lub wywiezione zagranicę, ewent. w inny sposób usunięte z obiegu wewnątrz kraju. W sprawie odszkodowania robotników i pracowników, którzy w dniu 15. 4. 1924 zatrudnieni byli w fabrykach wyrobów tytoniowych zamkniętych następnie z winy właściciela przez Rząd uchwaloną została ustawa z dn. 22. 7. 1925 (Dz. U. 83/569). Ustawa przewiduje odszkodowanie w wysokości 6-miesięcznego zarobku pełnego. Ewentualne odszkodowanie uskutecznione na zasadzie ustawy z dn. 4. 2. 1925, jak również zarobki wypłacone w razie przejęcia danych osób przez monopol tytoniowy, a nie dosięgające 6-miesięcznego pełnego zarobku, odlicza się. Termin zgłaszania одноśnych pretensyj (15. 10. 1925, przedłużony do 15. 11. 1925) oraz przepisy wykonawcze do ustawy ogłoszono R. M. S. z dn. 10. 9. wzgl. 6. 10-1925 (Dz. U. 97/686 i 117/840). Wymienić należy tu w końcu także R. M. S. z dn. 13. 5. i 23. 12. 1925 (Dz. U. 53/360 i 129/927) obniżające rabat handlowy dla sprzedawców wyrobów tytoniowych (do 3½%), oraz R. M. S. z dn. 9. 1. 1926 (Dz. U. 9/61) regulujące uprawę tytoniu na rok 1926 (warunki uprawy na ogół dotychczasowe, używać wolno tylko nasion dostarczonych wzgl. wskazanych przez Dyрекcję Monopolu Tytoniowego, kary konwencyjne za zmniejszenie obszaru uprawy podwyższone częściowo z 10 do 15 i 20% ceny wykupna). — Przepisy prawne dotyczące monopolu spirytusowego są nader liczne w okresie sprawozdawczym. Przedewszystkiem uległa zmianom i uzupełnieniom sama ustawa monopolowa z dn. 31. 7.

1924 r. na skutek ustaw z dn. 13. 5. 1925 (Dz. U. 59/415) oraz z dn. 20. 7. 1925 (Dz. U. 85/580)¹⁾. Pierwsza z wspomnianych ustaw określa odszkodowanie dla urzędników i robotników, którzy z powodu wprowadzenia monopolu spirytusowego stracili zajęcie, w wysokości 6-miesięcznego normalnego ich zarobku, o ile pracowali w przedsiębiorstwach przemysłu spirytusowego przynajmniej przez jeden rok bezpośrednio przed zamknięciem przedsiębiorstwa oraz pobierali ogółem nie więcej jak 600 zł miesięcznie²⁾. Druga ustawa wprowadza dość liczne zmiany do oryginalnej ustawy monopolowej na ogół może mniej zasadnicze, jednak ze względów praktycznych konieczne. Ustawa zmienia nieco skład Państwowej Rady Spirytusowej przewidując powołanie do niej także przedstawicieli techników gorzelnianych, przepisuje następnie ustalenie zapotrzebowania Dyr. Państw. Monopolu spirytusowego na „następną kampanję gorzelniczą” w ciągu listopada każdego roku (zamiast do 1. 3.). Po dokonaniu repartycji podane być winny odpowiednie ilości przedsiębiorcom gorzelnym w ciągu lutego każdego roku (zamiast we wrześniu); podstawowa cena monopolowa, jaką w listopadzie każdego roku ustala Minister Skarbu, płaconą ma być za spirytus dostarczony w ciągu danej bieżącej kampanji (nie następnego roku kalendarzowego). Co się tyczy dodatków i odliczeń w stosunku do podstawowej ceny monopolowej, to wobec gorzeln rolniczych stosuje się dodatki — do 15%, wzgl. potrącenia — do 10%, zależnie od rozmiarów produkcji spirytusu³⁾, wobec gorzeln przemysłowych stosuje się tylko odliczenia, bez względu na rozmiary produkcji, w wysokości 17½, wzgl. 27½% o ile dana gorzelnia nie zużytkowuje całego wywaru, dla gorzeln drożdżowych podstawowa cena monopolowa jest o 20% niższa jak dla gorzeln rolniczych z zachowaniem jednak tych samych procentualnych dodatków i potrąceń. Co się tyczy opłaty skarbowej, to obej-

¹⁾ Tekst ustawy o monopolu spirytusowym po uwzględnieniu dokonanych zmian i uzupełnień podaje R. M. S. z dn. 17. g. 1925 (Dz. U. 102/720).

²⁾ Przepisy wykonawcze zawiera R. M. S. z dn. 31. 10. 1925 (Dz. U. 117/841) ustanawiające dla podań o przyznanie odszkodowania terminu miesięcznego od daty zamknięcia przedsiębiorstwa ewent. od daty ogłoszenia rozporządzenia; drobne zmiany w przepisach podaje R. M. S. z dn. 17. 2. 1926 (Dz. U. 19/118).

³⁾ Pędzenie spirytusu z innych surowców, jak ziemniaki i zboże, w razie zezwolenia M. S. oraz M. R. i D. P., wpływa na zmianę ceny płaconej przez D. P. M. S.

muje ona nietylko pewien udział związków komunalnych, ale i samorządu wojewódzkiego; udział ten wynosi 1 zł od 1 litra 100% spirytusu, z tego 80 gr dla związków komunalnych, a 20 gr dla samorządu wojewódzkiego; rozdział sum przeznaczonych dla samorządu wojewódzkiego przeprowadza się według liczby ludności stwierdzonej w ostatnim spisie urzędowym. Dalsze opodatkowanie na rzecz związków komunalnych i samorządu wojewódzkiego jest niedopuszczalne. Przywóz spirytusu oraz wszelkich wyrobów (nie tylko napojów) ze spirytusu, dozwolony jest tylko za zezwoleniem Min. Skarbu oraz Przemysłu i Handlu, natomiast przy wywozie wódek gatunkowych lub innych wyrobów spirytusowych zwraca się różnicę między ceną zakupu spirytusu miarodajną dla produkcji i konsumpcji danych wyrobów wewnątrz kraju i ceną kosztów własnych spirytusu oczyszczonego. Przewidziane są również różnego rodzaju udogodnienia mające na celu ułatwienie eksportu. Opłaty patentowe od zakładów wyrobu i przerobu spirytusu, octu i drożdży uiszcza przedsiębiorca, o ile są zasadniczymi, zgóry za cały rok (podobnie także zakłady sprzedaży napojów spirytusowych), natomiast dodatkowe opłaty płacone są przed wyrobem względnie przerobem następných ilości spirytusu poza ilością objętą patentem zasadniczym. Wysokość opłat patentowych zmianom nie uległa.

Z licznych szczegółowych rozporządzeń, wydanych celem dalszej rozbudowy i zwiększenia wydajności monopolu spirytusowego, wymienić należy następujące: RMS. z dnia 25. IX. 25 (Dz. U. 100/705), wprowadzające, zgodnie z art. 98 ustawy monopolowej, pełny monopol spirytusowy na Kresach wschodnich z dniem I. I. 26, t. zn., że od tej chwili wyrób i rozlew wódek czystych w przedsiębiorstwach prywatnych został na danych obszarach zakazany. Dla likwidacji zapasów wódek czystych, wyrobu niemonopolowego, wyznaczony został termin do 31. III. 26. Rozporządzenie zawiera ponadto na zasadzie art. 17 ustawy monopolowej przepis, że prywatne przedsiębiorstwa na całym obszarze państwa nie mają prawa wyrobu i rozlewu wódek czystych o mocy innej, jak najmniej 40 i najwyżej 45%. RMS. z dn. 3. VIII. 25 (Dz. U. 84/579) zawiera przepisy o charakterze przeważnie technicznym, dotyczące urządzenia i kontroli gorzelń — przepisy co do urządzenia aparatów odpędowych, magazynów spirytusu, rozmiarów naczyń gorzelniczych, aparatów mierniczych (mianowicie aparatów Siemens), służących do kontroli, jak rów-

niez i całej odnośnej rachunkowości¹⁾. RMS. z dn. 21. XII. 25 (Dz. U. 132/946), dotyczy oczyszczania i magazynowania spirytusu; posiada ten sam, przeważnie techniczny, charakter, co poprzednie rozporządzenie. Podkreślić należy, że rektyfikacja spirytusu pozostaje pod stałym dozorem specjalnego urzędnika skarbowego, zamieszkującego w zakładzie rektyfikacyjnym. RMS. z dn. 18. I. 26 (Dz. U. 15/86), reguluje kontrolę skarbową nad przewozem w kraju spirytusu i wyrobów wódczanych oraz obrotu z zagranicą. Nadmienić wypada, że przywóz spirytusu i wyrobów ze spirytusu, podlegających opłacie skarbowej, może nastąpić tylko przez urzędy celne I klasy. RMS. z dnia 23. I. 26 (Dz. U. 24/143), podaje normy prawne co do skażania i sprzedaży spirytusu nie przeznaczonego do picia.²⁾ Spirytus skażony może być zwolniony zupełnie albo częściowo od opłaty monopolowej. Skażenie spirytusu odbywa się pod ścisłą kontrolą skarbową albo ogólnym środkiem skażającym, będącym własnością DPMS., lub szczególnymi środkami, których użycie wymaga jednakowoż zezwolenia władz skarbowych. RMS. z dnia 8. IX. 25 (Dz. U. 95/677), wydane zostało w sprawie prawa odpędu, kontyngentu zakupu i sposobu obliczania ceny spirytusu. Wysokość prawa odpędu wyznacza się raz na trzy lata, poczynając od kampanji gorzelniczej 1924/25. Niedostarczenie z winy przedsiębiorcy kontyngentu zakupu pociąga za sobą utratę prawa odpędu. RMS. z dnia 24. VI. 25 (Dz. U. 67/475) ustaliło prawo odpędu spirytusu dla każdego województwa na okres kampanji 1925/26 i 1926/27. RMS. z dnia 27. XI. 25 (Dz. U. 119/861) wyznacza podstawowe ceny monopolowe za spirytus w kampanji 1925/26; ceny częściowo są niższe, jak za okres poprzedni, częściowo — mianowicie dla Śląska, Wileńszczyzny i województw małopolskich — podwyższone.³⁾ RMS. z dnia 23. XII. 25 (Dz. U. 131/944) ustala nową, wyższą cenę kosztów własnych spirytusu oczyszczonego na r. 1926 (110 zł. za jeden hektolitr spirytusu 100°/o-go), oraz wyższą opłatę skarbową (550 zł. od wyrobu krajowego, 720 zł. od zagranicznego)⁴⁾.

¹⁾ Sprostowania w OMS. z dn. 30. IX. 25 (Dz. U. 103/727).

²⁾ Tymczasowe przepisy w RMS. z dnia 30. VI. 25 (Dz. U. 68/484); ceny, podwyższone RMS. z dn. 17. IX. 25 (Dz. U. 97/688), podaje RMS. z dn. 23. XII. 25 (Dz. U. 131/944)

³⁾ Dla Śląska z 63,50 zł. na 77,50 zł. za hl.

⁴⁾ Poprzednio podwyższyło opłatę skarbową — do 430 wzgl. 670 zł. — RMS. z dnia 3. IX. 25 (Dz. U. 90/636).

Rozporządzenie podwyższa również z dn. 1. I. 26 ceny sprzedaży spirytusu i wódek monopolowych⁵⁾), reguluje ceny spirytusu skażonego oraz obciąża dodatkowym podatkiem w wysokości do 156 zł. za hl. zapasy spirytusu, znajdujące się w dn. 1. I. 26 na składzie w prywatnych fabrykach wódek⁶⁾). Wymienić należy w końcu także RMS. z dnia 16. IX. 25 (Dz. U. 97/687), zwalniające do wewnętrznego obrotu spirytus z kampanji 1923/24 po uiszczeniu odpowiedniej opłaty, podwyższonej RMS. z dn. 9. I. 26 (Dz. U. 7/49)⁷⁾).*) — Potrzeba uzyskania nawet mniejszej pożyczki zagranicznej zniewoliła w połowie r. ub. ówczesny rząd do wprowadzenia nowego monopolu, mianowicie zapalczanego, celem wydzierżawienia go konsorcjum szwedzko - amerykańskiemu. Ustawa o monopolu zapalczanym uchwalona została dnia 15. VII. 25 (Dz. U. 83/561) i stwierdza w art. 1-szym, że wyrób zapalek oraz przywóz ich z zagranicy jest wyłącznym przywilejem Skarbu Państwa. Przy przywozie zapalek, możliwym tylko za zezwoleniem Ministra Skarbu, płaci się cło i należność monopolową⁸⁾). Ceny sprzedaży zapalek ustanawia Minister Skarbu oraz zwalnia z pod monopolu zapalki, przeznaczone na eksport; ustala również wysokość należności monopolowej. Państwowy Monopol Zapalczany posiada osobowość prawną; naczelny zarząd monopolu sprawuje Minister Skarbu. Ustawa przewiduje wydzierżawienie monopolu za zgodą Rady Ministrów na następujących warunkach: 1) roczny czynsz dzierżawny, płacony Skarbowi, ma być nie niższy jak 5 milionów zł., 2) cena zapalek ustaloną będzie co pół roku, przez Ministra Skarbu na podstawie wskaźnika cen hurtowych (jako punkt

⁵⁾ Poprzednio już podwyższone RMS. z dnia 28. VIII. 25 (Dz. U. 88/615). Cena spirytusu oczyszczonego, przeznaczonego do wyrobu wódek gatunkowych, podwyższoną została I. IX. 25 z 644 do 669 zł., a I. I. 26 do 825 zł. Ceny wódek monopolowych podwyższone zostały dodatkowo jeszcze RMS. z dnia 25. I. 26 (Dz. U. 9/63).

⁶⁾ Porównaj również RMS. z dnia 25. I. 26 (Dz. U. 9/63) Dodatkowe opodatkowanie zapasów spirytusu w dn. 1. IX. 25 zarządziło już RMS. z dn. 29. VIII. 25 (Dz. U. 89/628).

⁷⁾ Opłata wynosiła, o ile spirytus przeznaczony był do wyrobu wódek gatunkowych, 583 — później 739 zł. za hl.

⁸⁾ Wolne są tylko zapalki, przywożone przez podróżnych, najwyżej jednak 2 pudełka po 60 sztuk na osobę.

*) *Sprostowanie!* W nr. 4 „Ruchu” r. ub. na str. 1157 w 5-tej linii od dołu winno być: „na warunkach określonych przez Ministra Skarbu”.

wyjścia służy cena zapalek bez akcyzy z dn. 1. VII. 25), 3) monopol wydzierżawiony być może tylko konsorcjum krajowemu, podległemu ustawom państwa, 4) zapotrzebowanie wewnętrzne będzie pokryte całkowicie, a od drugiego roku dzierżawy wywiezione ma być za granicę przynajmniej 33% konsumpcji wewnętrznej z gwarancją wykonania tego wywozu. — Prywatne fabryki zapalek zobowiązane były w chwili wejścia w życie ustawy odsprzedać monopolowi wszystkie swe zapasy, surowce, półfabrykaty, maszyny, narzędzia i urządzenia, służące do wyrobu zapalek. Zapasy będące w handlu, mogły być jeszcze sprzedawane przez 3 miesiące. Wykup fabryk nastąpić miał po cenie ugodowej, w razie braku zgody szacunku dokonywują specjalne komisje szacunkowe, ustanawiane przez Ministra Skarbu. Właściciele fabryk mogą ewentualnie odwołać się do sądów, jednak tylko w ciągu 30 dni od dnia doręczenia im orzeczenia komisji szacunkowej. Robotnicy i urzędnicy danych fabryk mieli być, o ile możności, przejęci do fabryk monopolowych na warunkach niegorszych od dotychczasowych, ewentualnie mieli otrzymać odszkodowanie w wysokości półrocznego zarobku, pobieranego w chwili wejścia w życie ustawy. Ustawa weszła w życie w dniu I. X. 25, w terminie oznaczonym RMS. z dn. 25. IX. 25 (Dz. U. 100/707). Rozporządzenie ustaliło również cenę sprzedaży skrzyni zapalek monopolowych, zawierającą 5 000 zwykłych pudełek (nie powyżej 60 zapalek) na 170 zł. — aż do odwołania. — W zakresie monopolu **sacharyny** i **loterii państwowej** nie zostały wydane w okresie sprawozdawczym żadne nowe przepisy prawne. — Wymienić należy tutaj jeszcze R. M. S. z dnia 8. VII. 25 (Dz. U. 74/520), zawierające przepisy wykonawcze do R. P. R. z dnia 27. XII. 24 w sprawie wypowiedzenia koncesji na sprzedaż wyrobów monopolowych w ciągu r. 1925 i 1926. O wypowiedzeniu koncesji decyduje Ministerstwo Skarbu wzgl. Dyr. Państw. Monopoli Tytoniowego, Dyr. Państw. Monopoli Spirytusowego i Biuro Sprzedaży Soli. Cofnięte mają być koncesje przedewszystkiem tym osobom, które prowadzą swe przedsiębiorstwa niesamoistnie, mają jeszcze inne źródła dochodu, nie są fachowcami w danej gałęzi przedsiębiorczej, wzgl., o ile chodzi o handel hurtowy wyrobami spirytusowymi, nie dysponują odpowiednio wielkim kapitałem.

W dziedzinie **opłat skarbowych** w ścisłym słowa znaczeniu wydane zostały w okresie sprawozdawczym liczne rozporządzenia, z których niejedne ze względu na dochód,

który przynoszą Skarbowi Państwa, zasługują na uwagę. Wymienić należy tutaj RMSZ., wydane w porozumieniu z MS., P. i H., Sor. oraz P. i OS. z dnia 19. V. 25 (Dz. U. 56/402) w sprawie opłat konsularnych⁹⁾. Rozporządzenie podaje ogólną taryfę konsularną, ustaloną częściowo w zł., częściowo w procentach¹⁰⁾. Rozporządzenie stwierdza, że opłaty konsularne, pobierane przez konsulaty etatowe, stanowią dochód Skarbu Państwa i winny być najpóźniej 15-tego każdego miesiąca przelewane do Banku Polskiego na rachunek Centralnej Kasy Państwowej; pobierane są albo w walucie polskiej, albo danej zagranicznej według kursu giełdowego, ewentualnie po kursie parytetowym w stosunku do dolarów St. Zjedn. — Opłaty paszportowe podwyższone zostały RMS. oraz SW. z dnia 28. VIII. 25 (Dz. U. 88/616) do 500 zł za paszport zagraniczny jednorazowy oraz do 1500 zł. — za wielokrotny. Stawki powyższe utrzymane zostały w RMS. oraz SW. z dn. 22. XII. 25 (Dz. U. 133/949), uzależniającym jednak wydanie paszportu zagranicznego wielokrotnego od udowodnienia potrzeby częstych wyjazdów. — Opłaty statystyczne, pobierane przez Gł. Urząd Statystyczny ustalone w RRM z dnia 17. XII. 24 uległy zmianie na skutek RRM. z dn. 6. V. 25 (Dz. U. 53/358); pobierane są w wysokości 5—30 gr. od 1000 kg. (poprzednio 5 gr. do 5 zł. od wagonu). — Przepisy, dotyczące kosztów sądowych w b. zab. ros., ogłoszone w RMSpr. z dn. 18. III. 24, zmienione zostały ustawą z dnia 16. VII. 25 (Dz. U. 91/637). Zmniejszoną została w szczególności stawka za wpis stosunkowy z 3% do 2% od wartości, podwyższono natomiast — częściowo znacznie — minimum wpisu¹¹⁾. W postępowaniu hipotecznym podniesioną została opłata stałą z 2 do 3 zł., natomiast opłata stosunkowa uległa redukcji z $\frac{3}{4}$ do $\frac{1}{4}$ %. — Wymienić należy także RMP. i H. z dnia 28. IV. i 8. VII. 25 (Dz. U. 45/315 i 73/508), wydane w sprawie opłat, pobieranych przez urzędy miar, RMS. z dnia 23. i 25. III. 25 (Dz. U. 38/259 i 260), oraz z dn. 30. IX. 25 (Dz. U. 106/755) w sprawie opłat za nadzór nad zakładami ubezpieczeń, RMS. z dnia 1. VIII. 25

⁹⁾ Drobne zmiany zawierają RMSZ. z dn. 27. VI. i 10. XII. 25 (Dz. U. 70/495 i 129/923).

¹⁰⁾ N. p. przy przeprowadzeniu likwidacji spadków, o ile konsul działał w imieniu nieobecnego spadkobiercy: 4 ewent. 6%, — za przesłanie drogą urzędową gotowizny lub przedmiotów wartościowych: 3%.

¹¹⁾ N. p. od skarg o uchylenie wyroków w sprawach ulegających właściwości sądów okręgowych z 20 do 150 zł.

(Dz. U. 83/577) w sprawie opłat za niektóre czynności funkcjonariuszów celnych, RMRP. oraz MS. z dn. 24. VIII. 25 (Dz. U. 95/676) w sprawie opłat za czynności urzędowe, dokonywane na zasadzie ustawy elektrycznej z dnia 21. III. 22, RMP. i H. oraz MS. z dnia 27. III. 25 (Dz. U. 38/268) i z dn. 27. II. 26 (Dz. U. 22/137) w sprawie wykonania i zastosowania ustawy o morskich opłatach portowych, RMSW., MS. i Spr. z dn. 27. XII. 25 (Dz. U. 28/173) w sprawie taksy za badanie żywności i przedmiotów użytku, wreszcie RM. Ref. Roln. z dnia 21. IV. 25 (Dz. U. 46/318), zmieniające opłaty za scalanie gruntów.

W dziedzinie **podatków** zasługują na uwagę w pierwszej linii **podatki pośrednie**, stanowią one, o ile zaliczymy do nich zarówno cła, jak i podatek przemysłowy pobierany od obrotu, najważniejszy dział dochodów państwowych, przewyższający wielokrotnie wpływ z podatków bezpośrednich. Zanotować należy w dziedzinie **podatków konsumpcyjnych** w okresie sprawozdawczym szereg ważniejszych zmian i inowacji. Ustawą z dnia 22. VII. 1925 (Dz. U. 90/630) o uregulowaniu obrotu **cukrem** została produkcja cukru zupełnie zreglementowana. Co rok wyznacza M. S. w poroz. z M. P. H. oraz R. i D. P. zasadniczy i zapasowy kontyngent roczny dla każdej cukrowni¹⁾, reguluje ceny na rynku wewnętrznym oraz uprawniony jest do obniżenia lub podwyższenia cła przywozowego o 50% na okres kampanji. Wszelki cukier ponad określony kontyngent wypuszczony z cukrowni krajowych opłaca podatek spożywczy 75 zł od 100 kg, może być jednak wywieziony zagranicę bez żadnych ograniczeń i opłat. RMS., P i H oraz R. i D. P. z dnia 14. IX. 25. (Dz. U. 96/678) wyznaczyło tymczasowe, a rozporz. z dnia 12. I. 26. (Dz. U. 4/24) definitywne kontyngenty na czas od 1. X. 25. do 30. IX. 26. W zakresie opodatkowania piwa wymienić należy RMS. z dn. 21. XII. 25. (Dz. U. 129/926) zmieniające przepisy co do rodzaju i sposobu użycia cukromierza służącego do określenia zawartości ekstraktu brzożki. Rozporządzenie przepisuje używanie nowych cukromierzy, dotychczasowe używane być mogą jeszcze do końca 1929 r. Opodatkowanie **wina i miodu syconego** uregulowane zostało nową ustawą z dnia 1. VII. 1925 (Dz. U. 75/525). Przedmiotem opodatkowania jest wino naturalne, sztuczne i musują-

¹⁾ Kontyngent zasadniczy według ilości cukru, za który w poprzednim okresie zapłacono podatek spożywczy, z dodaniem ilości cukru, za jaką zapłacono cło przywozowe.

ce, moszcz winogronowy i owocowy, oraz miód sycony — zarówno wyrobu krajowego jak i zagranicznego. Stopa podatkowa wynosi od wina — 1 wzgl. 2 zł od litra, zależnie od stopnia zawartości alkoholu (do i ponad 16%) od napojów podobnych do wina i od win rodzynkowych 80 wzgl. 40 gr., od miodu syconego — 20 gr, od moszczu winnego — 50 gr, owocowego — 10 gr od litra; natomiast od wina musującego owocowego wzgl. gronowego pobiera się — w formie banderoli — 2 wzgl. 4,50 zł od butelki określonej pojemności. Są liczne zwolnienia od podatku — w ograniczonych rozmiarach, mianowicie w razie produkcji do użytku we własnym gospodarstwie, zasadniczo zaś w razie wywozu zagranicę albo zamierzonej produkcji win musujących, spirytusu i octu. Podatek płaci od napojów wyrobionych w kraju — wytwórca przed wywiezieniem danych napojów, do wolnego obrotu z dozwolonych ustawą pomieszczeń składowych, albo przed zużyciem napojów w obrębie tych pomieszczeń. Podatek może być zakredytowany na warunkach określonych przez Min. Skarbu. Wytwórca opodatkowanych ustawą napojów winien powiadomić właściwe władze w oznaczonym terminie o zamierzonej produkcji, celem przeprowadzenia weryfikacji zakładu. Winien prowadzić dokładną książkowość (księgę produkcji i księgę podatku) dla umożliwienia władzom należytej kontroli. Przedsiębiorstwa wyrobu i sprzedaży napojów opodatkowanych opłacają specjalne opłaty patentowe (w wysokości od 30—400 zł, wzgl. 15—100 zł za rok kalendarzowy). Nie opłacają opłaty patentowej przedsiębiorstwa, które opłacają już opłaty patentowe na zasadzie ustawy o monopole spirytusowym. Napoje opodatkowane ustawą a znajdujące się w chwili wejścia ustawy w życie w rękach sprzedawców winny być w określonych terminach zgłoszone, celem dodatkowego (na ogół niższego) opodatkowania. Ustawa weszła w życie z d. 1. 9. 25. Dodatki do podatku od wina i win musujących pobierane przez związki komunalne na zasadzie ustawy z dn. 11. 8. 23. pozostają w mocy. — Do ustawy wydane zostały nader szczegółowe przepisy wykonawcze, o charakterze przeważnie technicznym, R. M. S. z dn. 10. 8. 25. (Dz. U. 85/586)¹⁾. Rozporządzenie podaje dokładne określenie gatunków poszczególnych napojów z punktu widzenia techniki skarbowo-podatkowej oraz przepisuje skażanie wina przeznaczo-

¹⁾ Sprostowaniem O. M. S. z dn. 8. 9. 25 (Dz. U. 94/671).

nego do fabrykacji octu w obecności organów kontroli skarbowej, ewentualnie także skażenie wina przeznaczonego do fabrykacji wódek. Podatek od wina, moszczu i miodu syconego może być kredytowany na tych samych warunkach jak podatek od piwa. Zezwolenie na prowadzenie wolnego składu uwarunkowane jest posiadaniem stałego zapasu przynajmniej 5000 litrów oraz zabezpieczeniem zobowiązań wobec Skarbu równajacem się połowie podatku od przeciętnego zapasu znajdującego się miesięcznie na składzie. Przepisy co do opłat patentowych weszły w całości w życie z dn. 1. 1. 26. — Co się tyczy podatku od **drożdży prasowanych i kwasu octowego**, to odnośne opłaty patentowe uiszcza się w sposób przewidziany dla zakładów wyrobu i przerobu spirytusu w art. 20-tym ustawy z dn. 20. 7. 25. (Dz. U. 85/580).*) — Ustawa o monopolu zapalczanym z dn. 15. 7. 25. (Dz. U. 83/561) wprowadza specjalny podatek od **zapalniczek** pobierany w wysokości 1 zł od kieszonkowych (o wadze do 50 gramów) oraz 5 zł od ściennych. Uiszczenie podatku zaznaczone zostaje na zapalnicze wyciśnięciem znaczka podatkowego RMS. z dnia 25. 9. 1925 (Dz. U. 100/707) przepisuje dodatkowe opodatkowanie zapalniczek znajdujących się w handlu w dniu 1. 10. 1925, t. j. w dniu wejścia ustawy w życie. Wywóz zapalniczek zagranicę wolny jest od podatku, podlega jednak kontroli władz skarbowych.

W r. ub. zaprowadzone zostały jeszcze dwa podatki od lokali mające charakter podatków konsumujących o tyle, że obciążają zasadniczo nie właścicieli, a osoby zajmujące lokale. Pierwszy z powyższych podatków t. zw. **państwowy podatek od lokali** ustanowiony jest ustawą z dnia 29. 4. 1925 (Dz. U. 51/346) o rozbudowie miast. Art. 12. ustawy wymienia jako źródło dochodów przeznaczonych dla rozbudowy miast, obok kredytów budowlanych z Państwowego Funduszu Gospodarczego (utworzonego z pożyczki amerykańskiej na zasadzie ustawy z dnia 3. 3. 1925) oraz sum uzyskanych z listów zastawnych i obligacyj Banku Gospodarstwa Krajowego emitowanych dla konwersji kredytów budowlanych na kredyt dłu-

*) Na zasadzie ustawy o monopolu spirytusowym z dnia 31. 7. 24. (Dz. U. 78/756) płaci się od drożdży krajowych — za pomocą specjalnych opasek podatkowych — 1 zł za kg, od zagranicznych 1,30 zł; podatek od kwasu octowego wynosi 40 gr za kg. Wywóz powyższych towarów zagranicę uwalnia od podatku.

goterminowy — wpływy z Państwowego Funduszu Rozbudowy miast. Jako główne źródło dochodów tegoż Funduszu ustanowione zostały dwa podatki: mianowicie poza państwowym podatkiem od lokali jeszcze państwowy podatek od placów budowlanych, niezabudowanych lub niedostatecznie zabudowanych, — pobierany od właścicieli danych placów i posiadający wobec tego charakter podatku bezpośredniego. Państwowy podatek od lokali obciąża wszystkie lokale miejskie podlegające ustawie o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11. 8. 1923. Podstawą wymiaru podatku jest przedwojenne komorne z czerwca 1914 r. wzgl., o ile lokal nie był oddany w najem, ówczesna wartość czynszowa. Stopa podatku wynosi 6%. Podatek płaci się kwartalnie, w pierwszym miesiącu każdego kwartału. Wymierzany i ściągany jest przez związki komunalne miejskie i pobierany ma być przez lat dziesięć. Jako wolne od podatku wyszczególnia R. M. S. z dn. 25. 5. 1925 (Dz. U. 57/407) m. in. lokale w domach nowowbudowanych po dn. 1. 1. 1919 przez lat dziesięć od wprowadzenia się lokatorów, również lokale zajmowane przez instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne, z wyjątkiem lokali przez instytucje te odnajmowanych i przynoszących dochód. Co się tyczy lokali w nieruchomościach wybudowanych po dn. 30. 6. 1914, to za podstawę do obliczenia podatku ma służyć komorne „za takie same lub podobne pomieszczenia położone w tej samej miejscowości i znajdujące się w analogicznych warunkach”. Celem ustalenia wartości lokali niewynajmowanych za czynszem tworzy się specjalne komisje szacunkowe z inicjatywy danej rady miejskiej i magistratu. Jako wynagrodzenie za czynności związane z wymiarem, poborem i ściąganiem podatku otrzymują gminy 3% sum wpłaconych do kas państwowych.—Ustawą z dn. 15. 7. 1925 (Dz. U. 97/681) o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju ustanowiony został drugi państwowy podatek od lokali, obciążający również osoby zajmujące lokal. **Podatek kwaterunkowy** przeznaczony jest na stałe zasilanie Funduszu kwaterunku wojskowego i pobierany ma być przez 9 lat do 31. 12. 1931. Podatek obciąża również wszelkiego rodzaju lokale w gminach miejskich, w szczególności mieszkania, zakłady przemysłowe i handlowe i inne pomieszczenia bez względu na to czy są wynajęte lub nie. Zwolnione są m. in. wszystkie nowo wzniesione budowle przez 10 lat. Podstawę wymiaru stanowi dla lokali w nieruchomościach podlegających ustawie o ochronie lokatorów 3 11. 4. 1924 komorne ustalone w sposób ustawą tą przewidziany, t. zn. komorne fak-

tycznie płacone *) wzgl., o ile lokal nie jest oddany w najem, wartość czynszowa w ten sam sposób obliczona. Dla lokali w nieruchomościach nie podlegających ustawie o ochronie lokatorów podstawę wymiaru stanowi pełne komorne wzgl. pełna wartość czynszowa. Stopa podatku wynosi 4% podstawy wymiaru. Podatek płacony ma być kwartalnie, w pierwszym miesiącu każdego kwartału. Wymierzają i pobierają go organa związków samorządowych, przekazując następnie wpływy na dobro Funduszu Kwaterunku Wojskowego. Fundusz ten jest osobą prawną, upoważnioną do zaciągania pożyczki (zewnątrznej i wewnętrznej) do wysokości 140 milionów zł. Zobowiązania Funduszu są przez Rząd gwarantowane. Budynki wzniesione przez Fundusz pozostają jego własnością aż do chwili jego rozwiązania, poczem przechodzą na własność Państwa.

W zakresie cel¹⁾ wydano od połowy kwietnia ub. r. długi szereg rozporządzeń, przeważnie na skutek niekorzystnego stanu bilansu handlowego oraz wojny celnej z Rzeszą Niemiecką. Jako środki do opanowania sytuacji służyły rządowi zakazy przywozu towarów niemieckich, podwyższenia taryfy celnej, ograniczenie systemu ulg celnych, wreszcie w pewnym stopniu także faworyzowanie eksportu. Charakter wybitnie odwetowy w stosunku do Rzeszy Niemieckiej posiadają R. R. M. z dn. 17. 6., 11. 7.¹⁾ i 7. 8. 1925 (Dz. U. 61/430, 69/486, 80/553). Pierwsze z powyższych rozporządzeń podaje obszerny wykaz towarów zakazanych do przywozu, zwolnionych jednak od zakazu, o ile pochodzą z krajów nie stosujących u siebie zakazu przywozu towarów polskich; pochodzenie towaru zaświadczone być winno przez konsulaty polskie. Drugie rozporządzenie ogłasza dalszy wykaz towarów zabronionych do przywozu, zwolnionych jednak od zakazu, o ile nie pochodzą z Rzeszy Niemieckiej (co winno być udowodnione). Towary niemieckie wymienione w wykazie mogą być przywożone za zezwoleniem Min. Przem. i H. w zależności od tego, w jakim stopniu wpuszczane są do Niemiec towary polskie. Trzecie rozporządzenie przewiduje możliwość przywozu towarów, wyszcze-

*) Punkt wyjścia stanowi tu według ustawy o ochronie lokatorów z dn. 11. 4. 1924 „podstawowe komorne” z czerwca 1914 r., redukowane następnie zależnie od jakości i rozmiarów lokali na II. kwartał 1924 r. do 5, 10, 15, 20, 25 lub 50%. Stawki te wzrastają w II. półroczu 1924 r. o 4%, a później co kwartał o 6% podstawowego komornego aż do osiągnięcia swej wysokości przedwojennej.

¹⁾ Sprostowane O. z 22. 10. 1925 (Dz. U. 112/799).

gólnionych w wykazach dwóch poprzednich rozporządzeń, a pochodzących z krajów nie - niemieckich także na podstawie pozwoleń Mir. Przemysłu i Handlu. Rozporządzenie miało obowiązywać przez trzy miesiące, moc obowiązująca została jednak przedłużoną „aż do nowego zarządzenia” R. R. M. z 4. 11. 1925 (Dz. U. 114/809). Wymienić należy także R. R. M. z 23. 9. 1925 (Dz. U. 102/719) zawierające szczegółowy, częściowo pokrywający się z poprzednimi wykaz towarów zabronionych do przywozu, zwalnianych na podstawie pozwoleń Min. Przemysłu i Handlu zastępujących świadectwa pochodzenia; R. R. M. z 2. 12. 1925 (Dz. U. 122/875) podkreśla jednak, że świadectwa pochodzenia są niezbędne dla zastosowania zniżek celnych przewidzianych w traktatach handlowych²⁾. — Zmiany w taryfie celnej dokonane zostały głównie R. M. S., P. i H. oraz R. i D. P. z d. 19. 5.³⁾ i 30. 10. 1925⁴⁾ (Dz. U. 52/356 i 113/800). Pierwsze rozporządzenie podwyższa cło na liczne artykuły, mianowicie na konfekcję, tkaniny, obuwie, futra, przedmioty luksusowe oraz artykuły spożywcze mniej lub więcej zbędne⁵⁾ — o 50—100%, nieraz i więcej⁶⁾. Drugie rozporządzenie podaje długi wykaz dalszych towarów, także

²⁾ Ograniczenia obrotu niektórymi artykułami z Rosją, Białorusią, Ukrainą, Litwą i Łotwą wprowadza także R. M. R. i D. P. z 13. 7. 1925 (Dz. U. 88/613); rozporządzenie nie ma jednak charakteru skarbowego.

³⁾ Sprostowane O. z 7. 7. 1925 (Dz. U. 69/489).

⁴⁾ Sprostowane O. z 18. 11. 1925 (Dz. U. 118/857); drobne uzupełnienia w R. M. S. z 19. I. 1926 (Dz. U. 7/50), drobne zmiany w tekście taryfy już poprzednio w rozp. z dn. 31. 8. 25 (Dz. U. 92/647).

⁵⁾ Cło na pomarańcze i mandarynki podwyższone z 30 na 120 zł. od 100 kg. brutto obniża ustawa z dn. 18. II. 26 (Dz. U. 20/124) na czas od 23. I. 26 — 23. I. 27 do 48 zł., o ile towar pochodzi lub przychodzi z państw, które zawarły traktaty handlowe z klauzulą największego uprzywilejowania; ewent. już zapłacona różnica miała być zwrócona.

⁶⁾ Towary zamówione w czasie między I. III. a 19. V. 25, w krajach, które zawarły z Polską konwencje handlowe, mogły być na zasadzie RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 10. VII. 25 (Dz. U. 69/488) do dnia 12. X. 25 oclone według pierwotnych stawek taryfy celnej. Fakt zamówienia w wzmiankowanym czasie musiał być udowodniony w konsulatach polskich w 15 dni od wejścia w życie rozporządzenia. Pierwotny termin 12. X. 25, do którego przywóz na powyższych warunkach celnych mógł być skuteczny, zastąpiony został RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 10. X. 25 (Dz. U. 103/726) terminem 60-dniowym od dnia otrzymania przez dany urząd celny zawiadomienia Min. Skarbu o wydanem zezwoleniu.

ważnych dla produkcji, jak metale, wyroby z metali oraz najróżniejszego rodzaju maszyny i aparaty ze stawkami celnymi, podwyższonemi na ogół o 20—30, ale i więcej procent. Rozporządzenie przewiduje jednak pod pewnymi warunkami oclenie maszyn i aparatów przeznaczonych do cukrowni, gorzelni, browarów, słodowni, rafinerji, chłodni według taryfy z r. 1924. Rozporządzenie weszło w życie z dn. 1. I. 26⁷⁾. — W dziedzinie ulg celnych wydane rozporządzenia są bardzo liczne. Wymienić należy następujące: RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dn. 11. IV. 1925⁸⁾ (Dz. U. 39/272) podaje wykaz towarów korzystniejszych z ulg celnych, odpowiadający mniej więcej poprzedniemu wykazowi z dnia 12. XII. 24⁹⁾. Cło zredukowane jest do 80, 60, 40, 20 i 10% cła normalnego, a nawet w niektórych przypadkach nie miało być wcale pobierane. Min. Skarbu i Przemysłu i Handlu mogli redukować ewentualnie wyższe stawki ulgowe do 10% cła normalnego, o ile chodziłoby o przywóz instalacji fabrycznych. Rozporządzenie obowiązywało do dnia 1. VIII. 25. Odład stosowano ulgi już tylko w rozmiarach ograniczonych zarówno pod względem czasu jak i warunków rzeczowych. RMS., H. i P. oraz R. i DP. z dnia 7. XII. 25 (Dz. U. 123/878) ogłosiło dość ograniczony wykaz towarów korzystających z ulg (mianowicie maszyny rolnicze oraz niektóre chemikalia), ważny jednak tylko na czas od 11.—31. XII. 25. RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dn. 9. XII. 25¹⁰⁾ (Dz. U. 123/879) przewidywało wprowadzenie dla przeważnej części towarów wymienionych w rozporządzeniu z dnia 11. IV. 25 ulgi celne w rozmiarach procentualnych wówczas ustalonych, jednak tylko, o ile dane towary zakupione były przed dniem 1. VIII. 25. Ponadto brane miały być przy obliczaniu ulgowego cła podwyższone w międzyczasie zasadnicze stawki celne. Rozporządzenie obowiązywało pierwotnie tylko na czas od 11. XII. 25 — 31. I. 26; termin ważności przedłużony został jednak do dnia 15. III. wzgl. 30. IV. 26 rozp. z dnia 22. I. i 12. III. 26 (Dz. U. 8/57 i 25/152). Po-

⁷⁾ Jedynie przepisy, dotyczące podwyższonego cła na niektóre więcej wartościowe gatunki żelaza i stali oraz wyroby z tych materiałów weszły w życie z dn. 15. III. 26, na skutek RMS. z dn. 4. III. 26 (Dz. U. 23/141).

⁸⁾ Drobne zmiany i sprostowania w rozp. z dn. 2. i 9. V. 1925 (Dz. U. 44/309 i 49/342).

⁹⁾ Drobne uzupełnienia poprzednio już w rozp. z 30. III. 25 (Dz. U. 34/235).

¹⁰⁾ Drobne zmiany w rozp. z dn. 18. XII. 25 (Dz. U. 124/889).

zatem wymienić należy jeszcze RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 4. III. 26 (Dz. U. 23/140) ustanawiające do 30. IV. 26 cło ulgowe w wysokości 10% cła normalnego na przywóz maszyn i aparatów, stanowiących części składowe kompletnych urządzeń przemysłowych; które maszyny odpowiadają wymagom rozporządzenia, orzekają Min. Skarbu i Przemysłu i Handlu¹¹⁾. — Wspomnieć należy także o ulgach celnych, zaprowadzonych celem faworyzowania eksportu. RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 3. VII. 25 (Dz. U. 67/478) przewiduje zwrot cła za barwniki i chemikalia zużyte do wyrobów włókienniczych — przy wywozie ostatnich z kraju. Zwrot cła następuje na zasadzie kwitów wywozowych, wystawionych przez urzędy celne na podstawie zaświadczeń związków eksportowych. Kwitami można przez 9 miesięcy płacić należności za cło przywozowe¹²⁾. W podobny sposób uregulowano rozporządzeniem z dnia 13. X. 10. XI. i 9. XII. 25 (Dz. U. 109/776, 117/843 i 123/880) przy wywozie odlewów żeliwowych oraz maszyn i narzędzi rolniczych zwrot cła za surowkę oraz materiały sprowadzone z zagranicy. — W zakresie ciał wywozowych ogłoszone zostały RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 11. IV. 9. V. 1. VII. i 28. VII. 25 (Dz. U. 39/271, 49/341, 67/477, 76/536), z których dwa pierwsze wprowadzały mniejsze zmiany w taryfie celnej wywozowej z dnia 11. IX. 24, natomiast trzecie uchylało, zgodnie z art. 12 ustawy skarbowej na rok 1925, z dn. 1. VIII. 25 cła wywozowe na zboże, mąkę i niektóre inne produkty rolnictwa, ostatnie zaś ogłaszało nowy pełny wykaz towarów, podlegających cłu wywozowemu, uchylając zarazem pobór cła wywozowego także od szeregu dalszych produktów rolniczych oraz niektórych metali¹³⁾). Zasluguje jednak na uwagę, że rozp. z dnia 16. I. 26 (Dz. U. 6/34) zaprowadzone zostało ponownie cło wywozowe na pszenicę w wysokości 15 zł. od 100 kg. za czas do 1. IX. 26¹⁴⁾.

¹¹⁾ Pozatem dotyczą ulg celnych w drobniejszych sprawach RMS. z d. 31. III. 25 (Dz. U. 38/262) i z dnia 12. II. 26 (Dz. U. 17/97).

¹²⁾ Sumy zwrotów podwyższono rozp. z dn. 17. II. 26 (Dz. U. 18/108). Przepisy wykonawcze do rozporz. z dnia 3. VII. 23 podaje RMS. z dnia 11. VII. 25 (Dz. U. 73/509).

¹³⁾ Zob. także rozp. z dnia 23. XI. 25 i 8. IV. 26 (Dz. U. 124/886 i 33/205).

¹⁴⁾ Przepisy ulgowe na okres przejściowy podaje roz. z dn. 22. 1926 (Dz. U. 8/56).

Pozatem należy wymienić RRM. z dnia 11. XI. 25 (Dz. U. 114/808), ustanawiające cło wywozowe na rope naftową (10 zł. od 100 kg.)¹⁵⁾ oraz RMS., P. i H. oraz R. i DP. z dnia 19. II. 26 (Dz. U. 18/110), zarządzające niepobieranie cła wywozowego od towarów zakontraktowanych z odbiorcami zagranicznymi na podstawie gwarancji rządowych¹⁶⁾. — Z licznych rozporządzeń, zawierających ogólne przepisy z zakresu celnictwa, wyszczególnić wypada RMS. z dn. 30. III. 25 (Dz. U. 40/277) wydane w sprawie kredytów celnych na podstawie rozp. z dn. 26. II. 25. Ryczałtową sumę kredytów celnych określa Ministerstwo Skarbu i rozdziela je co pół roku pomiędzy poszczególne dyrekcje cel. Kredyt udzielany być może, o ile należność wynosi przynajmniej 5000 zł. oraz za odpowiednim zabezpieczeniem. Nieruchomości służyć mogą za zabezpieczenie tylko w 75% swej wartości obrotowej po potrąceniu hipotek. Oprocentowanie kredytu wynosi 2% ponad stopę procentową Banku Polskiego od pożyczek terminowych¹⁷⁾.

Podatków obrotowych w ściślejszym słowa znaczeniu, poza przemysłowym, dotyczą cztery rozporządzenia wydane w okresie sprawozdawczym. RMS. z dn. 23. IX. 25 (Dz. U. 109/775) dotyczy wypuszczenia urzędowych blankietów wekslowych, zaopatrzonych również w odpowiedni napis i tekst, wartości narazie od 30 gr — 3 zł. RMS. z dn. 10. VIII. 25 (Dz. U. 85/585) przepisuje w sprawie podatku od ubezpieczeń, że wpłaty i wypłaty dokonywane w walucie obcej mają być do ksiąg podatkowych wpisane w walucie obcej, a przeliczane na złote co miesiąc według kursu giełdowego. Zaliczki na poczet podatku mogą być płacone w wysokości $\frac{1}{12}$ całkowitej należności za poprzedni rok operacyjny. RMS. i K. z d. 18. III. 25 (Dz. U. 38/264) każe uiszczać podatek od dokumentów przewozowych przy wysyłaniu towaru za granicę za pośrednictwem listem przewozowym w formie znaków stempłowych. Wreszcie według R. M. S. z dnia 30. XII. 1925 (Dz.

¹⁵⁾ Przewidziane są pewne ulgi w pobieraniu cła.

¹⁶⁾ Konieczne jest jednak w danych sprawach orzeczenie Ministra Skarbu.

¹⁷⁾ Pozatem z zakresu celnictwa por. RMS., Dz. U. 1925, poz. 339, 428, 531, 577, 757, 887, 937, 943 i 1926: poz. 68; RMS. z dnia 29. I. 26 (Dz. U. 18/105) o organizacji straży celnej (zorganizowanej na sposób wojskowy i pełniącej służbę tylko w obrębie powiatów granicznych) ma zastosowanie na całej polskiej granicy celnej z wyjątkiem granic z Rosją, Litwą i Łotwą.

U. 1926: 19/117) winny być należności od pokwitowań za sumy pieniężne lub papiery wartościowe podjęte w kasach państwowych uiszczane wyłącznie znaczkami stempłowymi.

Do rzędu podatków obrotowych zaliczyć należy także **podatek przemysłowy, pobierany od obrotu**. Ostatnio uregulowany został ustawą o podatku przemysłowym z dn. 15. VII. 25 (Dz. U. 79/550). Opodatkowaniu podlegają przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i inne, obliczone na zysk oraz zajęcia przemysłowe¹⁸⁾ i samodzielne wolne zajęcia zawodowe¹⁹⁾. Nie podlegają opodatkowaniu gospodarstwa rolne i leśne, także jeśli się trudnią w obrębie własnych (lub dzierżawionych) gruntów sprzedażą swych produktów; tak samo nie podlegają opodatkowaniu eksploatację pokładów ziemnych²⁰⁾, dalej młyny, tartaki, o ile dane zakłady znajdują się w obrębie własnych (lub dzierżawionych) gruntów i zaspakajają tylko zapotrzebowanie właścicieli (lub dzierżawców). Natomiast podlegają opodatkowaniu zakłady przemysłowe, rolne i leśne²¹⁾. Wolne są od podatku zasadniczo przedsiębiorstwa państwowe i komunalne, dalej wszelkie zakłady naukowe (także prywatne), przedsiębiorstwa o charakterze społecznym nie obliczone na zysk, w szczególności utrzymywane przy pomocy państwa, samorządów lub instytucji społecznych, oświatowych i dobroczynnych, wreszcie różnego rodzaju proceder drobny (np. przemysł ludowy). Ważne jest zwolnienie od podatku operacji kredytu długoterminowego, eksportu, półfabrykatów i gotowych wyrobów oraz transakcji wywozowych, wynikających z obrotu uszlachetniającego. — Za obrót w rozumieniu ustawy uważa się przy przedsiębiorstwach handlowych sumę przychodu brutto za towary sprzedane za gotówką lub kredyt wzgl. przy przedsiębiorstwach skupu zawodowego przeznaczonego na eksport — wartość wywiezionych towarów. Przy instytucjach kredytu krótkoterminowego uważa się za obrót sumę procentów (po-

¹⁸⁾ N. p. ekspedytorzy celni, maklerzy giełdowi, wszelkiego rodzaju agenci i pośrednicy.

¹⁹⁾ N. p. zawody lekarzy, weterynarzy, adwokatów, notariuszów, architektów, inżynierów itd.

²⁰⁾ N. p. torfu, piasku, kamieni, wapna.

²¹⁾ N. p. browary, gorzelnie, cukrownie i t. d., również przemysłowe mleczarstwo, ogrodnictwo, rybołówstwo, wreszcie i wyręby leśni, o ile właścicielami są spółki przemysłowe lub handlowe, albo osoby uznane za handlujące według kodeksu handlowego.

branych i kredytowanych) i prowizji oraz zysk brutto z operacji pieniężnych z zagranicą i papierami wartościowymi wszelkiego rodzaju. Przy instytucjach ubezpieczeniowych odróżnia się, czy są lub nie są oparte na wzajemności: jeśli nie są oparte na wzajemności, to uważa się za obrót sumy pobranych składek od ubezpieczeń w całości lub częściowo (w 100% 10% wzgl. 25% i 2,5%) zależnie od rodzaju ubezpieczenia (ubezpieczenia rzeczowe oraz na życie i od wypadków wzgl. reasekuracja w odpowiednich przypadkach), przy instytucjach opartych na wzajemności bierze się w obliczenie połowę wymienionych stawek. Przy przedsiębiorstwach pośrednictwa handlowego i komunikacyjnych za obrót w rozumieniu ustawy uważa się sumę prowizji i innych wynagrodzeń za wykonane świadczenia i usługi. Przy innych, mianowicie przemysłowych przedsiębiorstwach brane są w obliczenie przychody brutto za surowce, półfabrykaty i gotowe wyroby sprzedane albo zużyte przy wykonywaniu zakontraktowanych robót i dostaw. Wreszcie przy przedsiębiorstwach wytwarzających wyroby z cudzych materiałów oraz przy zajęciach przemysłowych i zawodowych miarodajną jest suma zarobku brutto (całkowite wynagrodzenie). — Obroty wewnętrzne, także między dwoma przedsiębiorstwami, należącymi do tego samego przedsiębiorcy, nie podlegają opodatkowaniu; odlicza się również podatki konsumcyjne inkasowane bezpośrednio²²⁾ przez dane przedsiębiorstwa przemysłowe. — Stopa podatkowa wynosi zasadniczo 2%, istnieją jednak liczne wyjątki. Mianowicie liczy się: $\frac{1}{2}\%$ — samoistnym przedsiębiorstwom dla robót i dostaw oraz przedsiębiorstwom handlu hurtowego, o ile obroty dotyczą artykułów pierwszej potrzeby oraz surowców niezbędnych dla rolnictwa i przemysłu krajowego, 1% — przedsiębiorstwom od obrotów osiągniętych ze sprzedaży wydobytych surowców lub wyprodukowanych towarów, o ile sprzedane były również przedsiębiorstwom przemysłowym celem dalszego przerobu lub zużycia, również 1% — przedsiębiorstwom, trudniącym się detaliczną sprzedażą artykułów pierwszej potrzeby, 5% — od obrotów w handlu pośredniczącym (także komisowym); Zeznania o obrocie składać należy za każdy rok podatkowy (kalendaryzowy) w terminie do 15. II. roku następnego. Na poczet podatku płaci się zaliczki, a mianowicie przedsiębior-

²²⁾ t. zn. gdy nie mieszczą się w cenie towarów. Por. przepisy wykonawcze.

stwa wyższych kategorii (handlowe I—II, przemysłowe I do V kategorii)²³⁾ oraz zobowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach — płacą zaliczki od obrotów każdego miesiąca (w terminie do 15-tego następnego miesiąca), inni płatnicy płacą zaliczki kwartalne (do 15. V., VII., X. i I) w wysokości $\frac{1}{5}$ podatku uiszczanego za rok ubiegły, ewentualnie miesięcznie w wysokości $\frac{1}{15}$ podatku za rok ubiegły. Przedsiębiorstwa nowopowstałe płacą od rzeczywistego obrotu²⁴⁾. Sprawdzanie i ustalanie obrotów oraz obliczanie podatku należy do komisji szacunkowych i odwoławczych, w skład których wchodzi osoby należące do grona płatników podatku obrotowego. Podatek należy zapłacić w 14 dni po otrzymaniu zawiadomienia o wysokości jego wymiaru²⁵⁾. Minister Skarbu wzgl. z jego upoważnienia izby skarbowe mogą przyznawać ulgi w sposobie płacenia podatku w razie gdyby narażoną miała być egzystencja gospodarza płatnika, ponadto służy Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu prawo zniżenia, zawieszenia i nawet bonifikowania już zapłaconego podatku, o ile umożliwiłoby to eksport surowców i wyrobów krajowych. Także spółdzielnie, mianowicie mieszkaniowe i drobnego kredytu, korzystają z ulg, a nawet zupełnego zwolnienia od podatku. — Dodatki dla samorządów wynoszą 25% podatku obrotowego, płaconego na rzecz państwa. Przepisy ustawy dotyczące podatku obrotowego weszły w życie z mocą obowiązującą od dn. 1. VII. 25 na całym obszarze Państwa. — Przepisy wykonawcze wydane zostały R. M. S. z dnia 8. VIII. 1925 (Dz. U. 82/560)²⁶⁾. — Ważne jest jeszcze RMS. i P. i H. z dn. 9. X. 25 (Dz. U. 106/756), obniżające stopę podatku obrotowego dla niektórych przedsiębiorstw handlowych. Obniża się mianowicie stopę podatkową od obrotu osiągniętego przez samostne przedsiębiorstwa handlowe, przedsiębiorstwa skupu za-

²³⁾ Zob. przepisy o podatku od świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych.

²⁴⁾ Ewentualnie według własnego obliczenia, o ile **nie** prowadzą prawidłowych ksiąg handlowych. Por. przepisy wykonawcze.

²⁵⁾ W sprawie komisji szacunkowych w okręgach Łucka, Łodzi, Poznań, Katowic, Lublina i Brześcia por. RMS. 1925 i 1926 Dz. U. poz.: 493, 646, 669, 75, 132 i 193; termin dla uskutecznienia uzupełniających mianowań członków komisji określony RMS. z dnia 5. I. 25, odroczony został do 31. XII. 25 RMS. z dn. 25. VI. 25 (Dz. U. 65/461).

²⁶⁾ Por. także RMS. z dn. 1. II. 26 (Dz. U. 16/93).

wodowego oraz przedsiębiorstwa wykonywania dostaw z 2% do 1%, o ile dotyczy sprzedaży materiałów budowlanych, narzędzi rolniczych, nawozów sztucznych, żelaza i stali, wreszcie przędzy i tkanin wyrobu krajowego. Rozporządzenie weszło w życie z mocą obowiązującą od dn. I. IX. 25.

Co się tyczy **podatków bezpośrednich**, to z wyjątkiem podatku przemysłowego, pobieranego od świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, zasadniczym zmianom one nie uległy. Zanotować jednak należy kilka nowych należności i podatków o charakterze rzeczowym wzgl. personalnym. W zakresie **podatku gruntowego** i budynkowego wymienić należy: RRM. z dn. 9. IX. 25 (Dz. U. 98/691) przekazujące zarząd katastru gruntowego i domowego w województwie poznańskim i pomorskim z dn. 1. I. 26 we wszystkich stadjach do kompetencji Ministra Skarbu²⁷⁾, następnie RMS. z dn. 6. III. 26 (Dz. U. 25/151) zawierające taryfę opłat za prace rysownicze, pisarskie i miernicze, wykonane przez zarząd katastralny w województwie poznańskim i pomorskim, wreszcie RMS. z dn. 6. III. 26 (Dz. U. 25/150) obciążające nowonabywców gruntów i budynków w województwie poznańskim i pomorskim dla częściowego pokrycia kosztów, spowodowanych przeprowadzeniem odpowiednich zmian w katastrach, specjalną należnością, pobieraną równocześnie z podatkiem gruntowym i budynkowym. Wysokość wspomnianej należności zależną jest od wysokości czystego dochodu gruntu wzgl. wartości użytkowej budynku i wynosi 0,50—15 zł. wzgl. 0,50—5 zł.²⁸⁾. — W sprawie **podatku od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich** z dn. 17. VI. 24 uchwaloną została ustawa z dn. 1. IV. 25 (Dz. U. 43/296), redukująca stopę podatku na r. 1925, 1926, 1927 i 1928 do 12, 10, 8 i 7%. Ustawa zaznacza, że zmiany w wysokości czynszu najmu nieruchomości niepodlegających ochronie lokatorów muszą być uwzględnione przy wymiarze podatku za następny rok kalendarzowy. Podatek pobierany za każdy kwartał, płatny jest w końcu drugiego miesiąca następnego kwartału. RMS. z dn. 30. IV. 25 (Dz. U. 48/333), zawierające przepisy wykonawcze

²⁷⁾ Dotychczas sprawy techniczne i administracyjne związane z prowadzeniem katastru aż do stadjum przypisu podatku, należały do resortu Min. Rob. Publ.

²⁸⁾ Pozatem w sprawie uzupełnienia RRM. z dn. 14. I. 24, ustalającego kontyngenty podatku gruntowego na kresach wschodnich, por. także RRM. z dn. 11. III. 26 (Dz. U. 27/161).

do ustawy, przypomina, że zgodnie z ustawą o ochronie lokatorów z dn. 11. IV. 24 budynki fabryczne, korzystające w II kwartale 1924 ze zniżki podstawowego komornego do 50%, nie podlegają ochronie lokatorów od dn. 1. I. 26²⁹⁾). Pozatem przepisuje rozporządzenie, że władze skarbowe mają przynajmniej raz w rok przeprowadzić kontrolę akcji wymiarowej magistratów i wydziałów powiatowych. Rozporządzenie upoważnia także władze wymiarowe do odraczania i rozkładania podatku na raty na okres najwyżej 3 miesięcy, a mianowicie miasto Warszawę do sumy 1000 zł., inne samorządy do 500 i 200 zł.; w innych przypadkach decyduje Ministerstwo Skarbu.

Podatek przemysłowy, pobierany od świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych uregulowany został ustawą z dn. 15. VII. 25 (Dz. U. 79/550). Opodatkowaniu podlegają te same przedsiębiorstwa i zajęcia, które opodatkowane są podatkiem obrotowym, z wyjątkiem samodzielnych wolnych zajęć zawodowych, obciążonych tylko ostatnim. Niektóre, na ogół drobniejsze przedsiębiorstwa handlowe (np. handlu wędrownego, jarmarcznego) i zajęcia przemysłowe opłacają tylko podatek od świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, tak samo i wydawnictwa dzienników i pism periodycznych. Świadectwa przemysłowe winny być wykupywane przez przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe także dla każdego oddzielnego zakładu handlowego wzgl. przemysłowego. Za odrębny zakład handlowy uważa się osobne pomieszczenie, w którym prowadzi się handel towarowy lub dokonywuje się operacyj handlowych, za oddzielny zakład przemysłowy uważa się pomieszczenie, stanowiące jednolity zespół gospodarczy. W wypadkach wątpliwych rozstrzyga Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu. Jeśli przedsiębiorstwo przemysłowe posiada zakład handlowy, w którym sprzedaje wyroby własnej produkcji, to ów zakład handlowy uważa się za oddzielny, wyjąwszy o ile jest jedyny, albo, jeśli jest ich więcej, gdy znajdują się przy samym zakładzie przemysłowym lub w tej samej miejscowości. Za należące do przedsiębiorstwa składry nie wykupuje się świadectw przemysłowych, a karty rejestracyjne (po stałej cenie 10 zł.), tak samo za zakłady hurtowej

²⁹⁾ Przedłużenie tej ochrony o rok, o ile dane przedsiębiorstwo było w roku 1925 przynajmniej przez 6 miesięcy czynne, przewiduje ustawa z dn. 27. III. 26 (Dz. U. 30/185).

sprzedaży wyrobów własnej produkcji, nie stanowiące oddzielnych zakładów handlowych. Wysokość ceny świadectw przemysłowych zależy: 1) od rodzaju przedsiębiorstwa (odróżnia się przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe, handlu jarmarcznego i zajęcia przemysłowe), 2) od kategorii przedsiębiorstwa (istnieje 5 kategorii przedsiębiorstw handlowych, 8 kategorii przedsiębiorstw przemysłowych, 4 kategorie zajęć przemysłowych), 3) częściowo także od miejscowości, w której znajduje się przedsiębiorstwo. Przy najwyższych kategoriach przedsiębiorstw (handlowych I, przemysłowych I—V kategorii), płacących 2 000 zł. wzgl. 200—6 000 zł., nie odróżnia się miejscowości, natomiast przy dalszych kategoriach przedsiębiorstw handlowych II—IV, przemysłowych VI—VIII. kategorii) odróżnia się poza Warszawą jeszcze cztery klasy miejscowości. Świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne wydaje kasa skarbową właściwego okręgu, ewentualnie władze podatkowe I-szej instancji, zarządy gmin lub zrzeszenia zawodowe. Nabywać należy je w listopadzie i grudniu na następny rok kalendarzowy. Płaci się pełną sumę za cały rok z góry. Po upływie terminu, wyznaczonego na nabywanie świadectw, władze podatkowe przystępują do lustracji przedsiębiorstw³⁰⁾. Kto nie wykupił świadectwa, podlega karze pieniężnej od 3—20-krotnej³¹⁾ sumy świadectwa. Dodatki samorządowe wynoszą 30% ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych. Ponadto mogą być przedsiębiorstwa i zajęcia opodatkowane na rzecz izb handlowych, przemysłowych i rzemieślniczych i instytucyj zastępczych do 15% —, a na rzecz szkół zawodowych do 25% ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych. — Omówione powyżej przepisy ustawy weszły w życie z dn. 1. I. 26, — Przepisy wykonawcze ogłoszone zostały RMS. z dn. 8. VIII. 25 (Dz. U. 82/560). W sprawie dodatków na rzecz izb handlowych, przemysłowych i szkół zawodowych wydane zostało RMS. oraz P. i H. z dn. 10. X. 25 (Dz. U. 108/771). Min. Skarbu miał do I. XI. wydać zarządzenie, aby kasy skarbowe pobierały dodatki w wysokości ustalonej dla poszczególnych powiatów.

³⁰⁾ Nadmienić należy, że dawniejsze przepisy przewidywały udział przedstawicieli płatników w lustracji przedsiębiorstw. Termin dla uskutecznienia odpowiednich mianowań, określony RMS. z dn. 5. I. 25, odroczony był RMS. z dn. 25. VI. 25 (Dz. U. 65/461) do dnia 31. XII. 25.

³¹⁾) Por. sprostowanie OPR. z dn. 9. I. 26 (Dz. U. 7/52).

W zakresie **podatku od kapitałów i rent** ważną jest ustawa z dn. 20. VII. 25 (Dz. U. 83/564), zwalniająca od podatku kapitały pieniężne, należące do osób fizycznych i prawnych, mających za granicą miejsce stałego zamieszkania wzgl. siedzibę. Zwolnione są również obligacje emitowane przez samorządy, instytucje kredytowe i przedsiębiorstwa przemysłowe³²⁾.

Podatek dochodowy uległ ważniejszym zmianom na skutek ustawy z dn. 18. 3. 1925 (Dz. U. 36/242)³³⁾. Poza tem wymienić należy ustawę z dn. 22. 12. 1925 (Dz. U. 1926 :6/30) zawierającą przepisy co do bilansowania w złotych i obowiązującą podatkiem dochodowym (za r. 1924 i 1925) także różnicę między niektórymi pozycjami w bilansach zamknięć a otwarć. Termin dla składania zeznań określony R. M. S. z dn. 11. 2. 1925 odroczony został R. M. S. z dn. 30. 3. i 30. 5. 1925 (Dz. U. 38/261 i 59/419) do dn. 31. 5. wzgl. 30. 6. 1925. Taksamo w r. 1926 przesunięty został termin dla składania zeznań z dn. 1. 3. na dzień 1. 5. 1926 R. M. S. z dn. 10. 2. 1926 (Dz. U. 18/107). Wspomnieć wypada także o zwolnieniu od podatku dochodowego ustawę z dn. 29. 4. 1925 (Dz. U. 51/346) (art. 25) dochodów płynących z domów mieszkalnych nowo-wybudowanych do końca 10-tego roku podatkowego po ukończeniu budowy³⁴⁾³⁵⁾. — W związku z powyższem wymienić należy tu **podatek wojskowy**, zaprowadzony na mocy R. R. M. z dn. 31. 3. 1926 (Dz. U. 33/202). Podatek opłacają przeniesieni do rezerwy, uznani za zdolnych do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu (z bronią i bez broni) oraz uznani za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej — pierwsi z wyjątkiem lat, w których odbywali ćwiczenia lub służbę wojskową — ostatni, o ile opłacają podatek dochodowy. Podatek

³²⁾ W sprawie bliższego określenia instytucji drobnego kredytu, korzystających z pewnych ulg w opodatkowaniu, por. RMS. z dn. 3. IV. 25 (Dz. U. 41/283).

³³⁾ Zob. przegląd prawa skarbowego w „Ruchu” za r. 1925, IV. kwartał. Przepisy wykonawcze do ustawy podaje R. M. S. z dn. 30. 4. 1925 (Dz. U. 49/338). Pełny tekst ustawy w brzmieniu obecnie obowiązującym ogłasza R. M. S. z dn. 30. 4. 1925 (Dz. U. 58/411).

³⁴⁾ Por. R. M. S. z dn. 20. 5. 1925 (Dz. U. 56/401).

³⁵⁾ W sprawie komisij szacunkowych dla podatku dochodowego w Łucku, Katowicach, Łodzi, Poznaniu, Lublinie i Brześciu, por. R. M. S. 1925 i 1926 Dz. U. poz.: 493, 494, 540, 669, 132, 193; por. także 1926 poz.: 20.

wojskowy pobierany jest jako podatek zasadniczy (w wysokości 10,20 wzgl. 15 oraz 10 zł) oraz w formie dodatku do podatku dochodowego. W ostatnim przypadku liczy się dodatek do podatku od dochodu fundowanego w wysokości 10, 20 wzgl. 15 oraz 10%; przy dochodach niefundowanych potrąca się podatek wojskowy przy wypłacie poborów równocześnie z podatkiem dochodowym, przyczem skala podatku wzrasta przy dochodach ponad 2500 aż do sum ponad 100.000 złotych z 0,2% do 2%. Obowiązek płacenia podatku kończy się, jeżeli z innych powodów nie rychlej, to najpóźniej w 50-tym wzgl. dla rezerwistów — w 40-tym roku życia.

W zakresie **podatku od spadków i darowizn** ważniejszych zmian w roku sprawozdawczym nie dokonano³⁶⁾. — Natomiast zaprowadzono aż do czasu wprowadzenia podatku od przyrostu majątku **podatek od placów budowlanych, niezabudowanych lub niedostatecznie zabudowanych**. Podatek ustanowiony został ustawą z dnia 29. IV. 1925 (Dz. U. 51/346) równocześnie z państwowym podatkiem od lokali celem udotowania Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast. Opodatkowane są place, położone na terenach przygotowanych do budowy pod względem regulacji ulic. Podatek pobierany ma być w wysokości do 1% wartości szacunkowej. Wolne od podatku są place państwowe i komunalne. Wymierzają i ściągają podatek władze komunalne kwartalnie w pierwszym miesiącu każdego kwartału. RMS. z dn. 25. V. 25 (Dz. U. 57/407) zaznacza, że podatek opłacają właściciele placów. Za place w rozumieniu ustawy uważa się tereny położone przy istniejących drogach publicznych i ulicach w granicach gmin miejskich, o ile są już oddane do publicznego użytku. Place znajdować się muszą w obrębie bloków budowlanych, otoczonych ze wszystkich stron wytkniętymi już ulicami i drogami oraz muszą do nich przylegać. Wolne od podatku są place, przeznaczone nie do zabudowania, a na potrzeby ogólne, zgodnie z uchwałą rady miejskiej. Wartość szacunkową ustala się na zasadzie przeciętnych cen, płaconych w ostatnim roku za takie same lub podobne place położone w tej samej miejscowości i znajdujące się w analogicznych warunkach. Za podstawę służy rzeczywista wartość placu, szacunek hipoteczny lub szacunek instytucji kredytu długoterminowego z uwzględnieniem cen

³⁶⁾ Zob. ust. z dn. 22. 7. 1925 (Dz. U. 86/590) i R. M. S. z dn. 25. 4-1925 (Dz. U. 44/308).

i warunków ekonomicznych wszelkiego rodzaju, mających wpływ na wartość placu. Stopa podatkowa wynosi zasadniczo 0,5% sumy podstawy wymiaru, przy placach położonych w śródmieściu lub przy ulicach głównych natomiast 1%. Odnosnie **daniny lasowej** z dn. 6. 7. 1923 zanotować należy R. M. R. P. z dn. 17. 10. 1925 (Dz. U. 109/777) przewidujące przesunięcie płatności daniny niezapłaconej do końca lutego 1926 na okres późniejszy z rozłożeniem na raty, najpóźniej do dnia 1. 5. 1929 za opłaceniem odsetek 1% miesięcznie. — W sprawie **podatku majątkowego** ogłoszone zostało w omawianym czasie tylko R. M. S. z dn. 17. 4. 1925 (Dz. U. 41/284) zarządzające pobór podatku w miesiącu czerwcu r. 1925 w wysokości $\frac{1}{6}$ podatku prowizorycznie obliczonego³⁷⁾.

IV.

Ustawodawstwo dotyczące kredytu publicznego Rzeczypospolitej Polskiej.

W dziedzinie kredytu publicznego wydano w okresie sprawozdawczym szereg przepisów prawnych, dotyczących przede wszystkim **pożyczek wewnętrznych**. Ustawa z dnia 20. 7. 1925 (Dz. U. 90/629) przewidziane zostało na korzyść pierwotnych nabywców asygnat z r. 1918 oraz obligacji (wzgl. świadectw tymczasowych) 5% długo- i krótkoterminowej pożyczki z roku 1920 przerachowanie tychże na zł, przy zamianie na 5% pożyczkę konwersyjną, po kursach wyższych, niż ustalonych R. P. R. z dnia 17. 3. 1924. Wyższy kurs przeliczenia uzależniony został od udowodnienia terminu nabycia danych tytułów w upoważnionych do sprzedaży instytucjach. W razie nabycia asygnat w ostatnim kwartale r. 1918 kurs przeliczenia za 1 rbl. ros. dochodził do 1,11 zł, za 1 kor. austr. do 0,38 zł, za 1 mkp do 0,67 zł, zaś w razie nabycia 5% pożyczki z r. 1920 w marcu tego roku dochodził do 0,04 zł za 1 mkp. W razie udowodnionej wpłaty złotem lub pełnowartościowymi walutami przeliczenie dokonywane było według równi monetarnej wzgl. kursu giełdowego. Jeżeli dane tytuły służyły jako zastaw

³⁷⁾ Ze względu na to, że ściągnięcie podatku w pierwotnie ustalonej wysokości okazało się zupełnie niewykonalnym, ulec ma podatek zasadniczemu przekształceniu. Na skutek zarządzeń Ministerstwa Skarbu nieogłoszonych w Dz. U. ściągnięta być miała w r. ub. oraz bieżącym różnica między połową definitywnego wymiaru a wpłatami uskutecznionymi w formie zaliczek i rat prowizorycznych.

dla pożyczek zaciągniętych w mkp. w instytucjach państwowych i prywatnych, to możliwe było przeliczenie według kursów wyższych tylko, o ile dane pożyczki były spłacone do dnia 1. 4. 1921, przyczem zysk osiągnięty ze spadku waluty polskiej miał być potrącony. Zgłoszone roszczenia do konwersji, sprzeczne z powyższymi warunkami, podlegały karze. Na zasadzie przepisów R. M. S. z dn. 6. 10. 1925 (Dz. U. 105/736) miały być zgłoszenia o wyższy kurs przeliczenia, wniesione do dn. 15. 4. 1926; w razie odmownej decyzji komisji powołanej do rozpatrywania zgłoszeń, należało wnieść zgłoszenie przed dniem 31. 12. 1925, wyznaczonym dla zgłoszeń o konwersję według zwykłego kursu przeliczenia. Co się dotyczy zysku osiągniętego ze spadku waluty polskiej, to miał on być obliczony według skali S 2 R. P. R. z dn. 14. 5. 1924. — Zaznaczyć wypada także, że ustawa z dn. 20. 7. 1925 odraczała terminy płatności trzech pierwszych rat amortyzacyjnych 5% pożyczki konwersyjnej, przewidzianych pierwotnie na 1. 7. 1925, 2. 1. i 1. 7. 1926, — do dnia 2. I. 1927. — Celem przygotowania konwersji obligacji kolejowych i obligacji krajowych galicyjskich wydane zostało R. M. S. z dn. 20. 7. 1925 (Dz. U. 75/532) zarządzające zgłoszenie i rejestrację tych obligacji w terminie do dnia 1. 9. wzgl. 1. 10. 1925. Termin przedłużony został — częściowo do 1. 12. 25. — R. M. S. z dn. 31. 8. i 25. 9. 25 (Dz. U. 91/641 i 100/706). — W dniu 22. 12. 1925 uchwaloną została ustawa o wypuszczeniu serii II. **premijowej pożyczki dolarowej** (Dz. U. 129/919). Pożyczka miała być wypuszczoną do sumy 5 milj. dolarów, płatną nie później, jak w pięć lat od daty emisji, oprocentowaną w wysokości 5%. Ogólna kwota przeznaczona do losowania premii miała wynosić najwyżej pół miliona dolarów. Obligacje pożyczki sprzedawane być mają za określone waluty zagraniczne, ewentualnie także za złote. Obligacje i premje płatne są w dolarach, na żądanie także w złotych. Pożyczka emitowaną miała być po kursie 95 do 105%, wykupioną przed terminem po kursie 90—100%. Pożyczka jest wolną od podatku od kapitału i rent. Może być zużyta na wykup obligacji serii I, pozatem ma umożliwić wycofanie części biletów zdawkowych. Na zasadzie RMS. z dn. 20. 1. 26 (Dz. U. 8/54) wypuszczoną została pożyczka z dn. 1. 2. 26 w odcinkach po 5 dol. Procenty od pożyczki płaci się z dołu w terminach półrocznych. Losowanie premii od 100 do 40 000 zł. odbywa się 1. 3. i 1. 9., losowanie premii od 100 do 8 000 zł. odbywa się 1. 1., 1. 5., 1. 7. i 1. 11. Losowanie odbywa się publicznie w sposób określony rozporządzeniem. —

Emisja IV. serii **biletów skarbowych** (8%-wych i 3- miesięcznych) dokonana została — jeszcze na zasadzie R. P. R. z dn. 3. 10. 24 — w dn. 1. 5. 25 (R. M. S. z dn. 22. 4. 25 Dz. U. 43/303). Do emisji dalszych seryj (z terminem płatności do 6 miesięcy) upoważniała ustawa z dn. 15. 7. 25 (Dz. U. 73/507). Ogólna suma każdorazem znajdujących się w obiegu biletów skarbowych, łącznie z wypuszczonymi na zasadzie R. P. R. z dn. 3. 10. 24, nie miała przekraczać 40 milj. zł. Termin płatności ostatniej serii ustalony został na dzień 1. 8. 26. Na zasadzie powyższej ustawy dokonana została R. M. S. z dn. 15. 7., 28. 7. i 14. 10. 25 (Dz. U. 73/510, 81/557, 107/765) emisja V., VI. i VII. serii biletów skarbowych w dniu 15. 7., 7. 8., i 15. 10. 25. Serje płatne były w 3-ch, 4-ch i 3-ch miesiącach, oprocentowanie wynosiło 8%, 7% i 8%, suma emitowanych biletów skarbowych wynosiła przy każdej serii po 20 milionów zł.³⁸⁾ Ustawa z dn. 28. 11. 25 (Dz. U. 119/859) zmieniła ustawę z dn. 15. 7. 25 w tym sensie, że termin płatności następnych seryj przedłużony został do roku, termin płatności ostatniej serii ustalony został na dzień 31. 12. 27, a ogólna suma każdorazem znajdujących się w obiegu biletów skarbowych — łącznie z wypuszczonymi na zasadzie R. P. R. z dn. 3. 10. 25³⁹⁾ — nie miała przekraczać 100 milj. zł.⁴⁰⁾ Na skutek tych nowych przepisów dokonana została R. M. S. z dn. 28. 11. 25, 14. 1. i 13. 4. 1926 (Dz. U. 119/862, 4/25, 33/206) emisja VIII., IX. i X. serii biletów skarbowych w dn. 30. 11. 25 (z datą 1. 11. 25), w dniu 15. 1. oraz 15. 4. 26. Serja VIII. płatną jest po roku (1. 11. 26), oprocentowaną w stos. 6% i wypuszczoną za sumę 30 milj. zł., serje IX. i X. płatne w 3-ch miesiącach, oprocentowane w stos. 8%, wypuszczone każda na sumę 25 milj. zł.

Ustawa z dnia 28. 11. 25 (Dz. U. 119/859) upoważniała także do zaciągnięcia **pożyczki zagranicznej** do wysokości 600 milionów zł. Pożyczce mogą być przyznane gwarancje, zwolnienia od podatków i opłat oraz zabezpieczenie zastawem dochodów jednego z monopolii państwowych; winna być za-

³⁸⁾ Przy VI. serii pierwotnie tylko 16 milj. zł. (widocznie ze względu na zastrzeżenie co do biletów emitowanych na zasadzie R. P. R. z dnia 3. 10. 24); suma podwyższoną została do 20 milj. zł. R. M. S. z dn. 14. 8. 25 (Dz. U. 86/603).

³⁹⁾ Zastrzeżenie widocznie bez znaczenia; por. uwagę dotycz. VI. serii.

⁴⁰⁾ W sprawie emitowanych na tej zasadzie biletów zdawkowych zob. powyżej przepisy, dotyczące ustroju pieniężnego.

ciągnięta na cele gospodarcze, nie budżetowe ⁴¹⁾). Ponadto upoważniony został Minister Skarbu do zaciągnięcia zagranicznych kredytów i zawierania umów, mających na celu ochronę złotego. Łączne obciążenie Skarbu Państwa z tego tytułu nie może przekraczać sumy 200 milionów zł.

W zakresie **gwarancji państwowych** zasługuje na uwagę ustawa z dn. 1. 7. 25 (Dz. U. 68/481). Ustawa upoważnia Ministra Skarbu do udzielenia poręki państwowej za zobowiązania banków państwowych i komunalnych oraz za zobowiązania w rodzaju wymienionych w R. P. R. z dn. 27. 8. 24, do wysokości 200 milj. zł. lub równowartości w walutach obcych. Tekst napisu, stwierdzający udzielenie gwarancji na papierach wartościowych, podlega zatwierdzeniu Ministra Skarbu. Poza tem wymienić należy jeszcze R. M. S. z dnia 21. 4. 25 (Dz. U. 43/302), wydane w sprawie zmiany statutu Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego, którego obligacje gwarantowane są przez Skarb Państwa ⁴²⁾, oraz ustawę z dn. 25. 11. 25 (Dz. U. 125/891) przewidującą w celu popierania polskiej żeglugi morskiej udzielanie gwarancji państwowej. W sprawie rejestracji gwarantowanych przez Państwo obligacji kolei prywatnych w b. dzielnicy austriackiej wydane zostało R. M. S. z dn. 2. 3. 26 (Dz. U. 23/139).

Dr. R. Knapowski (Poznań).

3. Prawo handlowe

(od 1 października 1924 począwszy)

Działalność ustawodawcza w dziedzinie prawa handlowego była w powyższym okresie nader ożywioną. Pozostaje to w związku z przekazaniem przez ustawę z 31 lipca 1924 Dz. U. 71 poz. 687 o naprawie skarbu i gospodarstwa społecz-

⁴¹⁾ Z wpływów z zaciągniętej pożyczki przekazuje się narazie sumę 100 milj. zł. na rzecz Państw. Funduszu Gospodarczego. Statut Państw. Funduszu Gospodarczego, ogłoszony R. R. M. z dn. 8. 4. 25 (Dz. U. 42/292), ustalony ma być osobną ustawą. Fundusz użytkowany jest na rozbudowę miast (ust. z dnia 29. 4. 25, Dz. U. 51/346) oraz budowę dwóch linii kolejowych (ustawy z dn. 23. 6. 25 Dz. U. 74/513 i 514). — Pomoc nadzwyczajna dla instytucji kredytowych w sumie 65 milj. zł. udzieloną miała być „przy użyciu funduszy przekazanych na ten cel z operacji kredytowych państwowych.

⁴²⁾ Wszelkie ważniejsze czynniki Towarzystwa podlegają według statutu zatwierdzeniu przez Ministra Skarbu.

nego całego szeregu spraw, między innymi zaś w szczególności o ile dotyczą wzmożenia i ułatwienia obrotu pieniężnego i kredytowego, do unormowania w drodze rozporządzeń Prezydenta Rzpltej. Na tej podstawie wydany został szereg rozporządzeń normujących sprawy będące zwyczajnie przedmiotem dodatkowych ustaw handlowych. — Nawiązując do ogłoszonego w pierwszym zeszycie bieżącego rocznika, przegląd poniższy stawia sobie za zadanie bardziej szczegółowe omówienie wchodzących pod uwagę ważniejszych rozporządzeń.

I. Prawo wekslowe. Wprowadzone zostało przez rozp. Prezydenta Rzpltej z 14 listopada 1924 Dz. U. 100 poz. 926. Większość postanowień przejęta została w celu zadookumentowania gotowości międzynarodowej współpracy w dziele ujednastajnienia prawa prywatnego, dobrowolnie bez obowiązku prawnego w tym względzie, z konwencji haskiej z 1912 r. w przedmiocie unifikacji prawa wekslowego i uzupełniona jedynie postanowieniami w sprawach, zastrzeżonych przez wspomnianą konwencję do samoistnego unormowania przez ustawodawstwa krajowe.

Weksel (w.) przekazowy jest dokumentem zawierającym w swoim kontekście nazwę „weksel”, w języku, w którym został wystawiony, skierowane do przekazanego bezwarunkowe polecenie zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej w oznaczonym terminie i miejscu płatności, nazwisko wekslobiorcy na którego rzecz lub zlecenie zapłata ma nastąpić, oznaczenie daty i miejsca wystawienia oraz podpis wystawcy. Nie wszystkie i przytoczonych wymogów mają znaczenie istotne. I tak w. bez oznaczenia terminu płatności uważa się za płatny za okazaniem. W braku osobnego oznaczenia uważa się miejsce wymienione obok nazwiska przekazanego za miejsce jego zamieszkania a zarazem także i płatności. W. niezawierający miejsca wystawienia uważa się za wystawiony w miejscu podanem obok nazwiska wystawcy. Dokument, któremu brak jednego z innych wymogów nie jest jednak w.. Kto umieścił podpis na dokumencie, niezawierającym wszystkich cech w., odpowiada wekslowo, chyba że udowodni, że dokument wypełniono później niezgodnie z jego wolą. Wobec osoby, która nabyła w dobrej wierze w. po jego wypełnieniu, zarzut nieprawego wypełnienia jest jednak niedopuszczalny. Wystawca może wystawić w. na własne zlecenie, zarówno jak i siebie oznaczyć jako przekazanego. W. może być płatny u osoby trzeciej, bądź w miejscu zamieszkania prze-

kazanego, bądź w innym miejscu (t. zw. w. umiejscowiony). Termin płatności w. może być oznaczony na pewien dzień, w pewien czas po dacie, za okazaniem, w pewien czas po okazaniu lub na targach powszechnych. Dokumentu z innymi terminami płatności lub kilku terminami nie uważa się za w., choćby zresztą posiadał inne cechy w. W w. płatnych za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu może wystawca zastrzec oprocentowanie sumy wekslowej. W braku innej wzmianki w w. liczy się odsetki ustawowe od daty jego wystawienia. Zastrzeżenie oprocentowania zamieszczone w każdym innym w. uważa się za nienapisane. Wystawca odpowiada za przyjęcie i zapłatę w. W związku z dopuszczalnością zakazu przedstawienia w. do przyjęcia, wystawca może jednak wykluczyć odpowiedzialność za przyjęcie. Zastrzeżenie, którem wystawca zwalnia się od odpowiedzialności za zapłatę, uważa się za nienapisane.

Weksłobiorca, zarówno jak i dalsi nabywcy w., mogą go przenosić przez indos, choćby nawet nie opiewał wyraźnie na zlecenie, chyba że wystawca wykluczył jego przeniesienie tą drogą, w którymto przypadku można go przenieść tylko w formie i ze skutkami zwykłej cesji. Indos wypisuje indosant na w. lub przydłużku i podpisuje. Winien on być bezwarunkowy. Warunki, od których indos uzależniono, uważa się za nienapisane. Indos częściowy jest nieważny. Tosamo dotyczy indosu na okaziciela. Ważnym jest natomiast indos in blanco, składający się z samego podpisu indosanta, zamieszczonego na odwrotnej stronie w. lub jego przydłużku. W. zaindosowany in blanco można przenieść dalej bez wypełnienia indosu in blanco i bez zaindosowania poprostu przez oddanie. W. może być drogą indosu przeniesiony na przekazanego a to także wówczas, gdy w. przyjął, na wystawcę lub inną osobę z w. już zobowiązaną, okoliczność ta zaś nie stoi na przeszkodzie dalszemu zaindosowaniu w. przez wspomniane osoby. Indosant odpowiada za przyjęcie i zapłatę w., może jednak drogą przeciwnego zastrzeżenia wykluczyć odpowiedzialność nie tylko za przyjęcie ale — w przeciwieństwie do wystawcy — także i za zapłatę w. Jeżeli indosant zabronił dalszego indosowania, nie odpowiada wobec następnych indosatarjuszy w szerszym zakresie, niż wobec swego bezpośredniego indosatarjusza. Posiadacza w., legitymowanego nieprzerwanym szeregiem indosów, uważa się za uprawnionego. Jest on zobowiązany do wydania w. osobie, która przez jakikolwiek przypadek utraciła jego posiadania.

tylko wówczas, gdy go nabył w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się ciężkiego niedbalstwa. Dłużnikom wekslowym nie wolno zaślaniać się wobec posiadacza zarzutami, opartymi na stosunkach osobistych z jego poprzednikami, chyba że przeniesienie w. nastąpiło wskutek porozumienia na szkodę dłużnika. Indos po terminie płatności ma te same skutki co indos przed terminem, jednak indos zdziałany po proteście z powodu niezapłacenia lub upływie czasokresu, ustanowionego dla protestu, ma tylko skutki zwykłej cesji. — Jeżeli indos zawiera wzmiankę oznaczającą pełnomocnictwo, posiadacz może wykonywać wszystkie prawa z w. z tem ograniczeniem, że w. może indosować dalej tylko ze skutkami indosu zastępczego zaś dłużnicy wekslowi mogą indosatarjuszowi zastępczemu przeciwstawić tylko zarzuty z osoby indosanta. Podobnie przedstawia się sprawa w przypadku indosu zawierającego wzmiankę zastawu z tą jednak różnicą, że dłużnicy wekslowi nie mogą wobec indosatarjusza zaślaniać się zarzutami opartymi na ich stosunkach osobistych z indosantem, chyba że indos zdziałany został wskutek porozumienia na szkodę dłużnika.

W. przekazowy może posiadacz albo nawet każdy, kto go ma w rękę, aż do terminu płatności przedstawić pokazanemu w miejscu jego zamieszkania do przyjęcia. Prawo to nie przysługuje, jeżeli wystawca zakazał przedstawienia w. do przyjęcia, co jednak jest niedopuszczalne, gdy chodzi o w. umiejscowiony albo płatny w pewien czas po okazaniu. Jeżeli wystawca zakazał przedstawienia w. do przyjęcia przed pewnym terminem, przedstawienie może nastąpić dopiero z jego upływem. W pewnych przypadkach posiadacz jest nie tylko uprawniony ale zarazem zobowiązany do przedstawienia w. do przyjęcia. I tak w. płatny w pewien, czas po okazaniu winien z mocy ustawy pod rygorem utraty praw regresowych być przedstawiony do przyjęcia w sześciomiesięcznym wzgl. naznaczonym przez wystawcę dłuższym lub krótszym czasokresie, który indosantom wolno z swojej strony jedynie skrócić. Pozatem posiadacz obowiązany jest przedstawić w. do przyjęcia, jeżeli to przepisał wystawca z oznaczeniem lub bez oznaczenia czasokresu, w przeciwnym razie traci prawo regresu z powodu nieprzyjęcia jakoteż niezapłaty wyjąwszy, gdyby z treści zastrzeżenia wynikało, że wystawca chciał się jedynie uchylić od odpowiedzialności za przyjęcie. Również i każdy indosant może zastrzec, że w.

ma być pod rygorem utraty praw regresu przedstawiony do przyjęcia, chyba że wystawca zabronił przedstawienia w. do przyjęcia. Przekazany, któremu w. przedstawiono do przyjęcia, może żądać ponownego przedstawienia nazajutrz, po pierwszym przedstawieniu. Osoby interesowane mogą podnosić zarzut, że żądaniu temu nie uczyniono zadość, tylko w przypadku, gdy żądanie stwierdzono w proteście. Przyjęcie pisze przekazany na w., wyrażając słowem „przyjęty” lub innem równoznacznem i podpisując. Również jednak i sam podpis przekazanego na przedniej stronie w. oznacza przyjęcie. Zadatowanie przyjęcia jest wymagane tylko, gdy w. jest płatny w pewnym terminie po okazaniu lub zawiera zastrzeżenie przedstawienia do przyjęcia w oznaczonym czasokresie. W braku zadatowania winien posiadacz w. w celu zachowania praw regresu założyć protest we właściwym czasie. Jeżeli wystawca oznaczył w w. miejsce zapłaty odmiennie od miejsca zamieszkania przekazanego, bez podania osoby która ma w. zapłacić, może przekazany przy sposobności przyjęcia osobę taką wskazać, w przeciwnym razie uważa się, że sam zapłatę uskuteczni. W w. płatnym w miejscu zamieszkania może przekazany w przyjęciu wskazać lokal lub osobę, która zapłatę w tem miejscu ma uskutecznić. Przyjęcie winno być bezwarunkowe. Przez przyjęcie zobowiązuje się przyjmca do zapłacenia w. w terminie płatności. W razie niezapłacenia w tym terminie odpowiada przyjmca za pełną sumę regresową. Przyjęcie może być ograniczone do części sumy wekslowej, w którymto przypadku przysługuje posiadaczowi prawo regresu tylko odnośnie do nieprzyjętej części sumy wekslowej. Każde inne odstępienie od treści w. zamieszczone w przyjęciu uważa się za odmowę, która uprawnia posiadacza do regresu. Przyjemca odpowiada wszakże także w takich razach według treści swego przyjęcia. Udzielone przyjęcie może przekazany odwołać, a to przez jego skreślenie przed zwróceniem w. Pomimo przekreślenia odpowiada jednak przekazany według treści przyjęcia, jeżeli posiadacza w. lub kogokolwiek z podpisanych na nim zawiadomił pisemnie o przyjęciu.

Zobowiązanie wekslowe wystawcy, przyjmcy, indosanta lub inne, może być poręczone przez osobę trzecią lub nawet osobę już z w. zobowiązaną. Poręczenie winno być umieszczone na w. lub jego przydłużku i przez poręczyciela podpisane. Także jednak sam podpis na przedniej stronie

w. uważa się za porękę z wyjątkiem podpisu wystawcy i przekazanego. W braku innej wzmianki uważa się, że poręczyciel dał porękę za wystawcę. Poręczyciel odpowiada tak samo, jak osoba, za którą poręczył, a to nawet wtedy, gdy zobowiązanie, za które poręczył, okazało się nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej. W razie zapłacenia w. przysługuje poręczycielowi prawo regresu przeciw osobie za którą poręczył i jej poprzednikom.

Osoba posiadająca zdolność do zobowiązywania się według przepisów prawa cywilnego, może zaciągać zobowiązanie wekslowe w jakiegokolwiek z opisanych form prawnych. Zastępca, który przekroczył zakres udzielonego mu upoważnienia, oraz osoba, która podpisała w. jako zastępca, nie będąc wogóle do zastępstwa upoważnioną, odpowiada sama w pełni za zobowiązanie wekslowe. Jeżeli na w. znajdują się podpisy osób niezdolnych do zaciągania zobowiązań, nie uchybia to ważności zobowiązań z innych podpisów. To samo dotyczy przypadku sfalszowania jakiegokolwiek podpisu, choćby nawet wystawcy lub przyjemcy. W razie sfalszowania tekstu w. ci, którzy go podpisali przed dokonaniem zmiany, odpowiadają według pierwotnego tekstu, późniejsi zaś sygnatariusze według tekstu zmienionego.

Z nastaniem płatności posiadacz winien przedstawić w. do zapłaty przekazanemu, wzgl. w razie jego przyjęcia przyjemcy. W., którego płatność oznaczona została na pewny dzień, jest płatny w tymże dniu. Jeżeli w. taki jest płatny w miejscu, w którym obowiązuje kalendarz odmienny od kalendarza miejsca wystawienia, uważa się, w braku innego zastrzeżenia w w., datę płatności za określoną według kalendarza miejsca płatności. Termin płatności weksla płatnego w pewien czas po dacie oznacza się: jeżeli opiewa na jeden lub kilka miesięcy po dacie na odpowiedni a w braku takiego na ostatni dzień miesiąca, w którym zapłata ma być dokonana; jeżeli opiewa na jeden lub kilka miesięcy i pół miesiąca po dacie, liczy się naprzód miesiące całe; jeżeli opiewa na ośm lub piętnaście wzgl. pół miesiąca z upływem pełnych ośmiu, wzgl. piętnastu dni. Przy w. przekazanych z jednego na inne miejsce, w którym obowiązuje odmienny kalendarz, przelicza się nasamprzód dzień wystawienia na dzień odpowiadający kalendarzowi miejsca płatności i na tej podstawie następnie ustala dzień płatności. W. za okazaniem jest płatny przy przedstawieniu, winien zaś być przedstawiony do zapłaty

pod rygorem utraty praw regresu w sześciomiesięcznym lub zaznaczonym przez wystawcę dłuższym lub krótszym czasokresie, który indosantom wolno jedynie skrócić. Termin płatności w. płatnego w pewien czas po okazaniu określa się według daty przyjęcia lub protestu z powodu nieprzyjęcia.. wzgl. niezadatowania, przyczem czasokres, z którego upływem staje się płatnym, oblicza się w analogiczny sposób, jak przy wekslach płatnych w pewien czas po dacie. Weksle targowe przypadają do zapłaty w dzień targu, a gdy targ trwa kilka dni w przeddzień, jego zamknięcia. Jeżeli termin płatności w. przypada w ustawowym dniu świątecznym, zapłaty można się domagać dopiero w najbliższym dniu powszednim. Zamiast w dniu wymagalności posiadacz może przedstawić weksel do zapłaty także w jednym z następnych dwu dni powszednich. Z przedstawieniem do zapłaty jest równoznaczne przedstawienie w. w izbie rozrachunkowej. Przekazany wzgl. przyjemca winien zapłacić weksel bezzwłocznie z jego przedstawieniem. Nie są dopuszczalne dni ulgowe, ani na podstawie ustawy, ani według uznania sądu. — Posiadacz w. nie jest obowiązany do przyjęcia zapłaty przed płatnością. Przekazany wzgl. przyjemca, który w. płaci przed płatnością, czyni to na własne ryzyko i niebezpieczeństwo. Kto wbrew temu płaci w. w terminie płatności zwalnia się od zobowiązania, chyba że dopuścił się podstępu lub ciężkiego niedbalstwa, obowiązany zaś jest przytem jedynie do sprawdzenia prawidłowości szeregu indosów a nie ponadto także i autentyczności i podpisów indosantów. Zapłata może być uiszczoną także i wówczas, gdy w. opiewa na walutę obcą, w walucie krajowej według jej wartości w dniu wymagalności ustalonej w myśl zwyczajów handlowych miejsca płatności lub kursu wskazanego przez wystawcę w w., chyba, że zawiera zastrzeżenie zapłaty rzeczywistej w walucie zagranicznej. Płacący może żądać przy zapłacie wydania w. pokwitowanego przez posiadacza. W razie zapłaty częściowej, której przyjęcia posiadaczowi odmówić nie wolno, winna być o niej zamieszczona wzmianka w w. a ponadto wydane przekazanemu osobne pokwitowanie. Do odbioru zapłaty i wydania pokwitowania jest z mocy ustawy uprawniony a zarazem zobowiązany organ powołany do sporządzenia protestu. W przypadku nieprzedstawienia weksla do zapłaty w przepisany czasokresie każdy dłużnik może sumę wekslową złożyć do depozytu sądu miejsca płatności na koszt i niebezpieczeństwo posiadacza.

W. może być wystawiony w kilku, w samym tekście ponumerowanych pozatem jednobrzmiących egzemplarzach. Także po wystawieniu może każdy posiadacz w., o ile z niego nie wynika, że go wystawiono w jednym egzemplarzu, zażądać wydania na własny koszt większej ilości egzemplarzy. W tym celu winien zwrócić się do swego poprzednika i tak dalej aż do wystawcy, którzy są zarazem zobowiązani do powtórzenia swoich podpisów na nowych egzemplarzach. W razie przesłania jednego egzemplarza do przyjęcia winna być na innych wskazana osoba, u której się ów egzemplarz znajduje. Jeżeli osoba ta odmówi wydania przesłanego egzemplarza legitymowanemu posiadaczowi innego egzemplarza, może on wykonać prawo regresu dopiero po stwierdzeniu przez protest niewydania przesłanego egzemplarza oraz niemożności uzyskania przyjęcia lub zapłaty na inny egzemplarz. Zapłata dokonana na jeden z egzemplarzy zwalnia nawet wówczas, gdy nie zawiera on takiego zastrzeżenia. Przekazany odpowiada jednak z każdego przyjętego przy zapłacie mu niezwróconego egzemplarza. Podobnie odpowiada indosant, który przeniósł egzemplarze na różne osoby, jakoteż następni indosanci z wszystkich podpisanych egzemplarzy, których im przy zapłacie nie zwrócono. — Każdy posiadacz weksła ma prawo sporządzania z niego odpisów, na których można umieszczać indosy i poręki weksłowe z temi samemi skutkami, co na oryginale. Legitymowany posiadacz odpisu ma prawo żądać wydania oryginału od osoby wskazanej w odpisie. W razie odmowy może wykonać prawo regresu przeciw indosantom odpisu dopiero po stwierdzeniu przez protest, że mimo żądania nie wydano mu oryginału.

Wszystkie osoby, które zaciągnęły ważne zobowiązanie w formie wekslowej, odpowiadają wobec posiadacza w. solidarnie. Posiadacz może dochodzić roszczeń przeciw jednemu, kilku lub wszystkim dłużnikom bez zachowania porządku, w jakim się zobowiązali. Dochodzenie sądowe roszczeń przeciw jednemu dłużnikowi nie tamuje dochodzenia przeciw innym a to nawet przeciw następcom tego dłużnika, przeciw któremu wprawdzie skierowano dochodzenie sądowe. Wspomniana odpowiedzialność staje się aktualną:

1) przed płatnością w. w razie: a) odmowy przyjęcia w. w całości lub w części albo przyjęcia ze zmianami; b) niepewnej wypłacalności przekazanego wzgl. przyjemcy a mianowicie wdrożenia postępowania układowego lub ogłoszenia

upadłości, zaprzestania wypłat przez przekazanego lub bezskutecznej egzekucji przeprowadzonej na jego majątku po wystawieniu w.; c) wdrożenia postępowania układowego lub ogłoszenia upadłości do majątku wystawcy w. z zakazem przedstawienia do przyjęcia.

2) po płatności w., jeżeli zapłata nie nastąpiła. Posiadacz może w przytoczonych przypadkach żądać zapłaty w. w drodze regresu od wystawcy, indosantów i innych dłużników wekslowych. Warunkiem regresu jest z reguły stwierdzenie okoliczności uzasadniającej regres przez protest. Dokonuje protestu sąd lub notariusz, wypisując wskazane bliżej w rozporządzeniu dane na odwrotnej stronie w. lub jego dłużnika, w przypadku zaś protestu z powodu częściowej odmowy przyjęcia lub odmowy wydania oryginału posiadaczowi kopii na kopji w. Sporządzenie protestu z powodu nieprzyjęcia winno nastąpić w czasie przeznaczonym do przedstawienia w. do przyjęcia, wzgl. w przypadku, gdy przedstawienie nastąpiło w ostatnim dniu czasokresu a przekazany zażądał ponownego przedstawienia, także jeszcze nazajutrz. Protest z powodu niezapłacenia winien być dokonany w dniu wymagalności zapłaty lub w jednym z dwu następnych dni powszednich. Założenie protestu z powodu nieprzyjęcia zwalnia od przedstawienia do zapłaty i protestu z powodu niezapłacenia. Przedstawienie w. do zapłaty oraz protest z powodu niezapłacenia są zbędne w przypadku wdrożenia postępowania układowego lub ogłoszenia upadłości. Poza wspomnianymi przypadkami wystawca lub indosant może posiadacza zwolnić od założenia protestu z powodu nieprzyjęcia lub niezapłaty jako warunku regresu a to przez zamieszczenie w w. odpowiedniego zastrzeżenia, które nie zwalnia jednak od obowiązku przedstawienia w. w przepisany czas, przesuwając jedynie ciężar dowodu niezachowania czasokresu na tego, kto się powołuje na tę okoliczność. Zastrzeżenie pochodzące od wystawcy jest skuteczne wobec wszystkich dłużników, w następstwie czego posiadacz w. ponosi sam koszt dokonanego ewentualnie protestu. Jeżeli natomiast zastrzeżenie pochodzi od indosanta, koszt założonego protestu obciążają wszystkich dłużników wekslowych. O nieprzyjęciu lub niezapłaceniu w. winien posiadacz zawiadomić swojego indosanta i wystawcę w ciągu czterech dni powszednich następujących po dniu protestu, wzgl. w przypadku zwolnienia od założenia protestu po dniu przedstawienia. Zawiadomiony indosant winien zawiadomić swo-

jego indosanta w ciągu dwóch dni od otrzymania zawiadomienia i tak kolejno aż do wystawcy. Zaniedbanie zawiadomienia nie powoduje jednak utraty praw regresu, tylko zobowiązuje do wynagrodzenia powstałej stąd szkody do wysokości sumy, na którą w. opiewa. — Jeżeli przedstawienie w. albo protest z powodu nieprzewidywanej przeszkody — za taką nie uważa się jednak okoliczności czysto osobistych dotyczących posiadacza — nie mogły być dokonane w przepisanych czasokresach, ulegają one przedłużeniu. Posiadacz obowiązany jest zawiadomić bezzwłocznie swojego poprzednika o wypadku siły wyższej i zamieścić o tem na w. podpisaną przez siebie wzmiankę. Z ustaniem siły wyższej posiadacz winien bezzwłocznie przedstawić w. do przyjęcia lub zapłaty a w razie odmowy dokonać protestu. Jeżeli jednak siła wyższa trwa dłużej niż trzydzieści dni po płatności — przy wekslach płatnych za okazaniem lub w pewien czas po okazaniu czasokres ten biegnie od dnia zawiadomienia przez posiadacza poprzednika o wypadku siły wyższej — można wykonać prawo regresu także bez przedstawienia w. i bez protestu. — Posiadacz w. może żądać od dłużników regresowych zapłacenia nieprzyjętej lub niezapłaconej sumy wraz z zastrzeżeniami ewentualnie odsetkami, Ustawowych odsetek od dnia płatności, kosztów protestu i innych oraz prowizji komisowej w wysokości $\frac{1}{6}\%$ sumy wekslowej, wzgl. umówionego niższego odsetku. W razie wykonania prawa regresu przed terminem płatności może być posiadaczowi potrącony dyskont, a to według jego wyboru, według urzędowej stopy lub stopy targowej w miejscu jego zamieszkania. Dłużnik regresowy, który wykupił w., może żądać od swoich poprzedników zapłaconej przez siebie sumy wraz z odsetkami od dnia wykupienia w., swoich kosztów oraz prowizji komisowej w wspomnianej wyżej wysokości. Wierzyciel regresowy wykonać może prawo regresu, wystawiając na dłużnika regresowego nieumiejscowiony płatny za okazaniem w. zwrotny na należną mu sumę z doliczeniem strącznego i opłaty stempłowej, a to według kursu w. za okazaniem przekazanego — zależnie od tego, czy wierzycielem regresowym jest posiadacz w., czy też jego poprzednik — z miejsca płatności pierwotnego w. lub z miejsca zamieszkania wierzyciela regresowego na miejsce zamieszkania dłużnika regresowego. Nie czekając wykonania prawa regresu, może każdy dłużnik wekslowy za zapłatą sumy regresowej zażądać wydania w. wraz z protestem i pokwitowanego rachunku.

Przedstawione prawo regresu zostaje w całości lub w części uchylone wzgl. zmodyfikowane w razie wyłączenia dopuszczalnego ze strony każdej osoby trzeciej, także i przekazanego a nawet osoby już z w. zobowiązanej, za jedynym wyjątkiem przyjemcy. Wyłączenie może nastąpić nasamprzód przez przyjęcie we wszystkich przypadkach regresu przed płatnością, wyjąwszy gdy chodzi o w. z zakazem przedstawienia do przyjęcia. Posiadacz nie jest obowiązany zgodzić się na przyjęcie przez wyłączenie, choćby było zaoferowane przez osobę wskazaną w w. przez wystawcę lub indosanta, o ile się jednak na nie zgodził, natenczas traci prawo regresu przed płatnością w. Przyjęcie pisze wyřczyciel na w. i podpisuje, wskazując zarazem kogo wyřcza. W braku wzmianki w tym względie uważa się za wyřczonego wystawcę. Przyjemca przez wyřczenie odpowiada wobec posiadacza i następców wyřczonego, jak ten ostatni. Poza przyjęciem wchodzi pod uwagę zapłata przez wyřczenie. Może ona nastąpić we wszystkich przypadkach wykonania prawa regresu, czyto przed płatnością czyto po płatności w., z tem, że winna być dokonana najpóźniej nazajutrz po ostatnim dniu przepisany dla założenia protestu z powodu niezapłacenia. Jeżeli w. został przyjęty przez wyřczenie lub znajdują się na nim adresy w potrzebie opiewające na miejsce płatności, posiadacz nie otrzymawszy zapłaty od przekazanego wzgl. przyjemcy obowiązany jest wszystkim tym osobom przedstawić w. do zapłaty, w razie zaś odmowy założyć protest najpóźniej nazajutrz po ostatnim dniu przepisany dla protestu z powodu niezapłacenia, a to pod rygorem utraty praw regresu przeciw osobom, które wskazały adres w potrzebie i następnym indosantom. Posiadacz obowiązany jest do przyjęcia od wyřczającego sumy regresowej, do której zapłacenia obowiązany byłby wyřczony z potrąceniem jednak prowizji komisowej. Zapłatę przez wyřczenie należy pokwitować na w. z wskazaniem osoby, na której korzyść nastąpiła i wydać go wraz z protestem płacącemu, który wstępuje w prawa posiadacza przeciw wyřczonemu i jego poprzednikom. W razie zbiegu kilku ofiarujących zapłatę przez wyřczenie pierwszeństwo należy się temu, którego zapłata zwalnia największą liczbę dłużników. Wyřczycielowi, który w świadomości stanu rzeczy wbrew temu przepisowi uiścił zapłatę, nie przysługuje prawo regresu przeciw tym z poprzedników, którzy byliby zwolnieni w razie uiszczenia zapłaty przez osobę zasługującą na pierwszeństwo.

Roszczenia wekslowe przeciw przyjemcy przedawniają z upływem trzech lat od dnia płatności w. Wobec przyjemcy, który przyjął w. płatny w pewnym terminie po okazaniu bez zadatowania przyjęcia, oblicza się w braku stwierdzenia daty przez protest wspomniany trzyletni okres przedawnienia od ostatniego dnia ustawowego wzgl. umownego czasokresu, wyznaczonego do przedstawienia w. do przyjęcia. Roszczenia regresowe posiadacza przeciw indosantom i wystawcy przedawniają z upływem roku od dnia dokonanego w właściwym czasie protestu, wzgl. w razie zwolnienia od jego założenia od dnia płatności. Takież roszczenia indosantów między sobą i przeciw wystawcy przedawniają w sześć miesięcy od wykupienia w. przez indosanta albo doręczenia mu skargi. Bieg przedawnienia nie ulega zawieszeniu. Przerwa w przedawnieniu następuje jedynie przez wytoczenie skargi, zgłoszenie roszczenia w postępowaniu układowem lub upadłościowem, oznajmienie sporu lub przypozwanie ze strony pozwanego i piśmienne uznanie roszczenia wekslowego. Przerwa przedawnienia jest skuteczną jedynie wobec dłużnika, którego dotyczy. Z odpadnięciem przyczyny powodującej przerwę, przedawnienie zaczyna biec na nowo. Mimo przedawnienia wystawca i przyjemca pozostają przez przeciąg trzech lat od dnia zgaśnięcia zobowiązania wekslowego odpowiedzialni wobec posiadacza w. o tyle, o ileby się z jego szkodą niesłusznie wzbogacili. To samo obowiązuje również w przypadku, gdy roszczenia wekslowe przeciw wystawcy zgasły z powodu zaniedbania aktów zachowawczych.

Ten, komu w. zaginął, może podając istotną jego treść oraz uprawdopodobniając utratę i interes prawny, żądać uznania go za umorzony. Sąd ogłasza o zaginięciu, wzywając posiadacza w. zaginionego do okazania go sądowi w przeciągu sześćdziesięciu dni. Czasokres ten oblicza się od dnia płatności w., w przypadku zaś zgłoszenia wniosku o umorzenie po płatności lub gdy w. nie oznaczał terminu płatności, od dnia ogłoszenia. Końcowy dzień czasokresu winien być w ogłoszeniu oznaczony według daty kalendarzowej. Równocześnie zawiadamia sąd o wdrożeniu postępowania przekazanego i wszystkich dłużników wskazanych przez żądającego umorzenia. W razie zgłoszenia się posiadacza przed wydaniem orzeczenia, sąd okazuje w. żądającemu umorzenia i po przesłuchaniu stron zakańcza na tem postępowanie.

W przypadku przeciwnym sąd wydaje z upływem oznaczonego czasokresu orzeczenie, uznające w. za umorzony, na podstawie którego można wykonać wszystkie prawa z w. Żądający umorzenia może jednak z nastaniem płatności zaginione w. jeszcze przed jego umorzeniem domagać się od przekazanego wzgl. příjemcy według ich wyboru albo zapłaty za zabezpieczenie albo złożenia do depozytu sądowego sumy wekslowej, w razie zaś odmowy założyć protest na podstawie odpisu w. i na tej podstawie wykonać następnie prawo regresu przeciw indosantom i wystawcy. Dłużnik wekslowy który po otrzymaniu zawiadomienia o wdrożeniu postępowania a przed wydaniem orzeczenia uznającego w. za umorzony płaci sumę wekslową bez zabezpieczenia, czyni to na własne niebezpieczeństwo. W przeciwnieństwie do tego złożenie sumy wekslowej do depozytu sądu miejsca płatności zwalnia od zobowiązania.

Z dziedziny międzynarodowego prawa prywatnego wchodzi pod uwagę następujące przepisy. Zdolność osoby do zaciągania zobowiązania wekslowego ocenia się według ustaw państwa, którego jest obywatelem. Kto według tego nie ma zdolności wekslowej, jest mimo to zobowiązany, jeżeli zaciągnął zobowiązanie na obszarze państwa, według którego ustaw posiadałby zdolność wekslową. Formę oświadczenia wekslowego ocenia się według ustaw państwa, na którego obszarze zobowiązanie zostało podpisane. Do ważności zobowiązań zaciągniętych zagranicą przez obywateli polskich wobec obywateli polskich wystarcza jednak zachowanie przepisów polskiego prawa wekslowego. Formę protestu i czasokresy do jego założenia, zarówno jak i formę innych czynności, potrzebnych do wykonania lub zachowania praw wekslowych, ocenia się według ustaw państwa, na którego obszarze mają być przedsięwzięte. Ważności oświadczeń wekslowych dokonanych na obszarze Rzeczypospolitej zgodnie z przepisami polskiego prawa wekslowego nie uchyla okoliczność, że inne oświadczenia wekslowe, dokonane (zagranicą, nie odpowiadają przepisom miejsca ich dokonania, o ile tylko odpowiadają przepisom polskim.

Przedstawione przepisy mają zastosowanie również do w. własnego, o ile z jego istotą nie są sprzeczne. Wobec tego, że różnica między w. własnym a przekazowym polega na tem, iż wystawca nie zleca zapłaty osobie trzeciej tylko sam się do niej zobowiązuje, nie mają do w. własnego zastoso-

wania zwłaszcza przepisy dotyczące przyjęcia w. przekazowego. Termin płatności w. własnego płatnego w pewnym terminie po okazaniu ustala się według wizy, która winna być przez wystawcę zadatowana i podpisana, w razie zaś odmowy od daty dokonania protestu. Odpowiedzialność wystawcy w. własnego jest co do zakresu jak i czasu trwania taką samą, jak odpowiedzialność przyjemcy w. przekazowego. Pozatem obowiązują analogiczne przepisy, jakie mają zastosowanie do w. przekazowych.

Z przepisów końcowych zasługuje na wyróżnienie upoważnienie do wprowadzenia w drodze rozporządzenia protestu pocztowego, z którego dotychczas Jednak nie skorzystano. Jak narazie może pocztą być zlecane jedynie zainkasowanie sumy wekslowej w terminie płatności z tem, że w razie odmowy zapłaty należy oddać w. miejscowemu notariuszowi celem zaprotestowania.

II. Prawo czekowe. Miarodajne jest rozp. Prezydenta Rzplitej z 14 listopada 1924 r. Dz. U. 100, DOZ. 927, wzorowane w większości postanowień na uchwałach konwencji haskiej z 1912 r. w przedmiocie ujednostajnienia prawa czekowego.

Czek (cz.) jest dokumentem oznaczonym jako taki w tekście, zawierającym skierowane do przekazanego bezwarunkowe polecenie zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej, podpisanym przez wystawcę z wskazaniem miejsca i daty wystawienia. Jeżeli cz, nie wymienia osobnego miejsca wystawienia, uważa się za takie miejsce wskazane obok podpisu wystawcy. Jako przekazanego można wskazać: a) państwowy lub samorządowy zakład kredytowy; b) pozostający pod nadzorem państwa, organów samorządowych lub innego zrzeszenia publiczno-prawnego zakład kredytowy lub kasę oszczędności; c) firmę zarejestrowaną, której sama nazwa wskazuje na czynności bankowe jako przedmiot przedsiębiorstwa. Cz. jest płatny za okazaniem. Polecenie zapłaty, któremu brak jednego z wyszczególnionych warunków, nie jest ważne jako cz. Cz. może być wystawiony na określoną osobę, jej zlecenie lub okaziciela. Cz. niewskazujący osoby, której zapłata ma być uiszczona, zarówno jak i opiewający na określoną osobę zawierający jednak dodatek, „lub okazicielowi”, jest płatny okazicielowi. Wystawca może cz. wystawić na własne zlecenie. Nieważnym jest jednak cz., w którym wystawca wskazał siebie jako przekazanego, jeżeli opiewa zarazem na

okaziciela. Cz. jest płatny w miejscu wystawienia, chyba że wskazano w nim inne miejsce płatności a to choćby przez wymienienie go obok nazwiska przekazanego. Jeżeli cz. nie opiewa na okaziciela a płatny jest zagranicą, natenczas może być wystawiony w kilku w tekście ponumerowanych, pozatem jednobrzmiących, egzemplarzach.

Cz. nieopiewający na okaziciela, jest przenoszalny drogą indosu. W przedmiocie wymogów indosu i jego skutków obowiązują zresztą analogiczne przepisy jak w prawie wekslowem z tą różnicą, że indos zdziałany przez przekazanego jest nieważny a indos na rzecz przekazanego ma znaczenie pokwitowania, chyba że przekazany ma kilka zakładów a cz. zaindosowano na rzecz zakładu, znajdującego się w innym miejscu, niż w miejscu płatności. Odnośnie do indosu zastawniczego oraz indosu po terminie płatności, rozporządzenie nie powołało odnośnych przepisów prawa wekslowego.

Cz. wystawione i płatne w Polsce muszą być pod rygorem utraty praw regresu przedstawione do zapłaty w ciągu dziesięciu wzgl. dwudziestu dni zależnie od tego, czy są płatne w miejscu wystawienia, czy innem. Cz. zagraniczne płatne w Polsce należy przedstawić do zapłaty w ciągu trzydziestu wzgl., o ile wystawione zostały poza Europą, sześćdziesięciu dni, jednak nieprzedstawienie w wspomnianych czasokresach nie powoduje utraty praw regresu. Równoznaczne z przedstawieniem do zapłaty jest przedstawienie cz. w izbie rachunkowej, w której przekazany ma rachunek. Przy obliczaniu okresu przedstawienia nie wlicza się dnia wystawienia, jeżeli zaś ostatni dzień okresu przypada na ustawowy dzień świąteczny, przedłuża się on do najbliższego dnia powszedniego. Jeżeli w miejscu płatności obowiązuje kalendarz odmienny niż w miejscu wystawienia, dzień wystawienia przelicza się na dzień odpowiadający mu według kalendarza miejsca płatności i podług tego oblicza okres przedstawienia.

Cz. nie ulega przyjęciu. W związku z tem pozostaje, że przekazany nie może udzielić poręki, co do której obowiązują zresztą analogiczne przepisy, jak w prawie wekslowem. Czy przekazany obowiązany jest w stosunku do wystawcy cz. do jego zapłacenia, ocenia się według zachodzącego między nimi stosunku prawnego. Płacąc może przekazany żądać wydania pokwitowanego cz. W razie częściowej zapłaty — posiadacz nie może odmówić jej przyjęcia — należy zaznaczyć ją na cz. i wydać przekazanemu osobne pokwitowanie. Prze-

kazany wolny jest od odpowiedzialności, jeżeli zapłacił cz. osobie legitymowanej, chyba że działał w złej wierze lub dopuścił się ciężkiego niedbalstwa. O ile cz. zawiera pochodzące od wystawcy lub posiadacza, umieszczone wprost na pierwszej stronie nieodwołalne zastrzeżenie „tylko do obrachunku”, natenczas może być użyty tylko do rozrachunku z przekazanym lub osobą posiadającą u niego rachunek lub wreszcie z członkiem mieszczącą się w miejscu płatności izby rozrachunkowej. Jeżeli przekazany wbrew zastrzeżeniu cz. zapłacił gotówką, odpowiada za szkodę stąd wynikłą. Przekazany obowiązany jest odmówić zapłaty, jeśli doszło jego wiadomości, że ogłoszono upadłość do majątku wystawcy. Poza-tem przekazany nie ma prawa ani obowiązku zapłaty cz. z chwilą jego odwołania. Jest ono zaś ważne przy cz., opiewających na nazwisko lub zlecenie a przesłanych przez wystawcę bezpośrednio przekazanemu, jeżeli nastąpiło przed doręczeniem go osobie, na rzecz której zapłata miała być uskuteczni-ona, po-za-tem zaś jeżeli cz. odwołano po upływie okresu przeznaczonego do przedstawienia albo na wypadek, gdyby okresu tego nie dochowano. Sam upływ wspomnianego czasokresu bez odwołania nie ma natomiast wpływu ani na prawo, ani na obowiązek zapłaty przekazanego, chyba że umowa zawarta z wystawcą stanowi inaczej.

Jeżeli cz. przedstawiony do zapłaty przed upływem okresu przedstawienia nie został przez przekazanego wykupiony, posiadacz może wykonać prawo regresu przeciw wystawcy, indosantom, tudzież innym zobowiązanym z cz. Odpowiedzialność wspomnianych osób jest identyczną jak w prawie wekslowem z tą różnicą, że wobec tego, iż cz. nie ulega przyjęciu, odpowiadają oni jedynie w razie niezapłaty. Warunkiem prawa regresu jest stwierdzenie przedstawienia cz. w przepisany czasokresie oraz odmowy zapłaty przez protest. Równoznaczne znaczenie z protestem ma jednak również umieszczone na cz. zadatowane oświadczenie przekazanego, wymieniające dzień przedstawienia albo datowane oświadczenie izby rozrachunkowej stwierdzające, że zgłoszonego w właściwym czasie do rozrachunku cz. nie wykupiono. Przy cz. rozrachunkowych odmowa przeprowadzenia rozrachunku ma skutki prawne niezapłaty, jeżeli rozrachunek miał być przeprowadzony z przekazanym albo osobą mającą u niego rachunek albo z członkiem znajdującą się w miejscu płatności izby rozrachunkowej. Protest sporządzony według przepisów obowiązujących w prawie wekslowem, wzgl. spisane zastępującego

protest oświadczenia, winny nastąpić przed upływem czasokresu do przedstawienia najpóźniej w pierwszym dniu powszednim po przedstawieniu. W przedmiocie zwolnienia od założenia protestu wzgl. zastępującego go oświadczenia, zawiadomienia o niezapłacie poprzedników, wysokości sumy regresowej i prawa wykupienia cz. obowiązują przepisy identyczne, jak w prawie wekslowem. Postanowienia dotyczące siły wyższej wykazują różnicę o tyle, że posiadacz cz. obowiązany jest o zaistnieniu siły wyższej zawiadomić nietylko swego indosanta, ale także i wystawcę a trzydziestodniowy czasokres, z upływem którego można wykonać prawo regresu bez dopełnienia aktów zachowawczych, liczy się zawsze od upływu czasokresu do przedstawienia czeku.

Roszczenia regresowe posiadacza przeciw indosantom i wystawcy przedawniają w sześć miesięcy od końca okresu przedstawienia cz. do zapłaty. Pozatem obowiązują w przedmiocie przedawnienia roszczeń regresowych analogiczne przepisy jak w prawie wekslowem. To samo dotyczy roszczenia z tytułu niesłusznego wzbogacenia się z tą różnicą, że wobec niedopuszczalności przyjęcia cz. przysługuje ono jedynie przeciw wystawcy. Charakterystyczną dla prawa czekowego jest specyficzna odpowiedzialność wystawcy w przypadku, jeżeli zapłata cz. nie nastąpiła z tego powodu, że wystawca, wystawiając cz., nie miał u przekazanego potrzebnego pokrycia lub po wystawieniu niem rozporządził. Wystawca odpowiada w takich razach wobec posiadacza przez przeciąg trzech lat od dnia odmowy zapłaty przez przekazanego za wszelką szkodę, w każdym zaś razie za 6% niepokrytej sumy. Pozatem ulega wystawca w wspomnianych przypadkach — o ile czyn nie stanowi przestępstwa cięższą karą zagrożonego — karze aresztu do 6 tygodni i grzywnie do 5.000 zł. lub jednej z tych kar, chyba że wystawiając cz., miał uzasadnioną podstawę do liczenia na pełne pokrycie w chwili przedstawienia cz. do zapłaty a brakło go z przyczyn od niego niezależnych.

Oдноśnie do umorzenia cz. zaginionych obowiązują analogiczne przepisy jak w prawie wekslowem z tą różnicą, że sześćdziesięciodniowy okres do okazania cz. sądowi, liczy się w każdym przypadku od dnia ogłoszenia wezwania do okazania cz.

Przepisy prawa międzynarodowego wykazują w porównaniu z odnośniami przepisami prawa wekslowego następujące różnice wzgl. uzupełnienia. Cz. może być ważnie wystawiony na każdą osobę, która może być przekazaną nietylko według

prawa miejsca wystawienia, ale również i według prawa miejsca płatności. Również o ile chodzi o formę oświadczenia czekowego, to do jego ważności wystarcza zachowanie formy przepisanej prawem miejsca płatności.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Prof. Dr. Sułkowski (Poznań).

4. Kronika Ustawodawcza

(za czas od 12. marca do 4. czerwca 1926 r.)

12. Ustawa z dn. 18. II. 1926 w sprawie zatwierdzenia protokołu, podpisanego w Insbrucku dn. 29. VI. 1923 (Dz. Ust. Nr. 25, poz. 144).
13. Ustawa z dn. 18. II. 1926 o ratyfikacji układu między Polską z jednej strony, a Francją, W. Brytanią, Holandją, Norwegią, Szwecją, Szwajcarią i Danją z drugiej, dotyczącego długów reliefowych Polski (Dz. Ust. Nr. 25 poz. 145).
14. Ustawa z dn. 18. II. 1926 o ratyfikacji konwencji konsularnej między Polską a Z. S. S. R. R. z dn. 18. VII. 1924 (Dz. Ust. Nr. 25, poz. 146).
15. Ustawa z dn. 25. II. 1926 o zmianie art. 7 ustawy sanitarnej z 19. VII. 1919 r. i art. 4 ustawy o przymusowym szczepieniu ospy z dn. 19. VII. 1919 (Dz. Ust. Nr. 28 poz. 167).
16. Ustawa z dn. 3. III. 1926 o zaliczeniu g. Lanckrony — do miejscowości, podlegających gal. ust. gmin. z 3. VII. 1896 (Dz. Ust. Nr. 28, poz. 168).
17. Ustawa z dn. 3. III. 1926 o zmianach austrj. ustawy górniczej z dn. 23. V. 1854 (Dz. Ust. Nr. 28, poz. 169).
18. Ustawa z dn. 3. III. 1926 w sprawie zmiany gruntów państw, (gm. Zambrów pow. Łomżyński) na grunty prywatne A. Gregorka (Dz. Ust. Nr. 28, poz. 170).
19. Ustawa z dn. 3. III. 1926 o zmianie art. 5 ustawy z dn. 21. X. 1921 o zarobkowym pośrednictwie pracy (Dz. Ust. Nr. 28, poz. 171).
20. Ustawa z dn. 26. III. 1926 o wstrzymaniu eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki na obszarze Sądów Apel. w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. Ust. Nr. 29, poz. 181).
21. Ustawa z dn. 3. III. 1926 w sprawie zmiany ustawy z dn. 3. XII. 1924 o zwolnieniu od podatków i opłat publicznych osób, korzystających z prawa eksterytorjalności (Dz. Ust. Nr. 30, poz. 183).

22. Ustawa z dn. 17. III. 1926 o konwencji Polski z Włochami w sprawie włoskich towarzystw ubezpieczeń, które działały na obszarze dzisiejszej Rzplitej Polskiej (Dz. Ust. Nr. 30, poz. 184).
23. Ustawa z 27. III. 1926, zmieniająca ustawę o ochronie lokatorów (Dz. Ust. Nr. 30, poz. 185).
24. Ustawa z dn. 31. III. 1926 o uzupełnieniu prowizorjum budżetowego na czas od 1. I. — 31. III. 1926 i o prowizorjum budżetowem na czas 1. IV. do 30. IV. 1926 (Dz. Ust. Nr. 34 poz. 208).
25. Ustawa z dn. 31. III. 1926 o poborze rekruta w r. 1926 (Dz. Ust. Nr. 34, poz. 209).
26. Ustawa z dnia 25. III. 1926 o uiszczaniu podatków bezpośrednich i opłat w zbożu i węglu (Dz. Ust. Nr. 31, poz. 212).
27. Ustawa z dn. 27. III. 1926 o uchyleniu art. V ust. wpraw. do austr. proced. cywil. (austr. Dz. Ust. P. Nr. 112) i dekretu nadwor. (zb. ust. sąd. Nr. 2633) (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 213).
28. Ustawa z dn. 29. III. 1926 o pokrywaniu kosztu leczenia ubogich w b. zab. rosyj. (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 214).
29. Ustawa z dnia 31. III. 1926 o zamianie gruntu państw. leśn. Hajnówki na grunty mieszkańców wsi Hajnówki, pow. bielski woj. białostockie (Dz. Nst. Nr. 36, poz. 216).
30. Ustawa z 31. III. 1926 o ratyfikacji traktatu koncyliacyjnego i arbitrażowego z Szwajcarią, podpisanego w Bernie 7. III. 1925 (Dz. Ust. Nr. 36, poz. 216).
31. Ustawa z dn. 25. III. 1926 o zmianie ustawy z 3. VIII. 1922 o N. T. A. (Dz. Ust. Nr. 37, poz. 237).
32. Ustawa z dn. 30. IV. 1926 o uzupełnieniu prowizorjum budżetowego: 1. IV. 30. IV 1926 i o prowizorjum budż. 1. V. — 30. VI. 1926 (Dz. Ust. Nr. 42, poz. 258).
33. Ustawa z dn. 22. IV. 1926, określająca właściwość sądów w sprawach o przestępstwo z związku z prawem czekowem na zasadzie art. 81 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14. XI. 1924 (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 268).
34. Ustawa z dnia 22. IV. 1926 w sprawie przyłączania gmin wiejsk. w przyległych województwach (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 269).
35. Ustawa z dnia 29. IV. 1926 o prawie autorskiem (Dz. Ust. Nr. 48, poz. 286).
36. Ustawa z dnia 30. IV. 1926 o popieraniu przemysłu cynkowego (Dz. Ust. Nr. 49, poz. 292).